

**YEREL VE GENEL SEÇİM SONUÇLARI TEMELİNDE MUT'UN
SİYASİ YAPISININ SOSYOLOJİK ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATMA DOĞAN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SOSYOLOJİ
ANABİLİM DALI**

**MERSİN
AĞUSTOS-2018**

**YEREL VE GENEL SEÇİM SONUÇLARI TEMELİNDE MUT'UN
SİYASİ YAPISININ SOSYOLOJİK ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATMA DOĞAN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

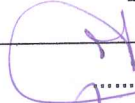
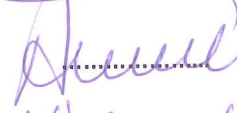

**SOSYOLOJİ
ANABİLİM DALI**

**Danışman
Prof. Dr. D. Ali ARSLAN**

**MERSİN
AĞUSTOS-2018**

ONAY

Fatma DOĞAN tarafından Prof. Dr. D. Ali ARSLAN danışmanlığında hazırlanan "Yerel ve Genel Seçim Sonuçları Temelinde Mut'un Siyasi Yapısının Sosyolojik Analizi" başlıklı çalışma aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Ünvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Prof.Dr. D. Ali ARSLAN	
Üye	Prof.Dr. Ayşe AZMAN	
Üye	Doç.Dr. Abdullah ÖZBOLAT	

Yukarıdaki Jüri kararı Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 16/08/2018 tarih ve 2018/25 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Süleyman DEĞİRMEN
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezde kullanılan özgün bilgiler, şekil, tablo ve fotoğraflardan kaynak göstermeden alıntı yapmak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine tabidir.

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi beyan ederim.

ETHICAL DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

29 Ağustos 2018 / 29 Ağustos 2018

İmza / Signature

Fatma DOĞAN

ÖZET

İnsanoğlunu kuşatan önemli kurumlardan biri olan siyaset, hayatımızın bir parçası olarak toplumun kurumlarından birisi olmaya devam etmektedir. Bireylerin toplumsal hayatta fikirlerini beyan edebilmesi ve siyaset yapabilmesi için o ÷lkede demokrasinin olması gerekir. Sosyal, kültürel ve ekonomik yapı seçmenin siyasi kararlarını büyük ölçüde etkiler. Bütün bunlar da, bir yerleşim biriminde siyasi hayatın şekillenmesinde belirleyici rol oynar. Bu yüzden araştırmacılar seçmen davranışlarını incelerken, seçmenlerin bağlı buldukları toplumun sosyo-ekonomik, kültürel, siyasal yapıları arasında ilişkiler kurarak farklı yaklaşımlar geliştirmişlerdir. Bu yaklaşımlar siyasi yapı ile ilgili araştırmalarda, araştırmacılar için yol gösterici niteliktedir. Bu çalışmada, siyaset sosyolojisinin yöntem ve teknikleri kullanılarak, yapısal-işlevselci bir bakış açısıyla, Mut'un siyasi yapısı ve Türkiye'nin genel siyasi yapısı içindeki yerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bir başka anlatımla, son 57 yılın yerel ve genel seçim sonuçları incelenerek Mut'ta siyasi erkin oluşumu, şekillenışı, işleyiş ve değişim düzenliliklerinin araştırılması amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Siyaset, Demokrasi, Mut, Genel Seçimler, Yerel Seçimler.

Danışman: Prof. Dr. D. Ali ARSLAN, Mersin Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, Mersin.

ABSTRACT

Politics continues to be one of the institution of society as part of our life. Politics is an important institution that surrounds human beings. In order for individuals to be able to declare their ideas and make politics in social life, democracy must be in that country. The social, cultural and economic structure greatly influences the political decisions of the electorate. All of these play a decisive role in shaping political life in a settlement. Therefore, when examining voter behavior, researchers have developed different approaches by establishing relations between the socio-economic, cultural and political structures of the societies they are affiliated with. These approaches are a guide for researchers in research on the political structure. It was aimed to analyse the political structure of Mut and its place in the general political structure of Turkey by using methods and techniques of political sociology. The structural – functionalist approach was used. In other words, the formation, shaping, functioning and the regularities of political change in Mut was examined by using the results of the local and general elections of the last 57 years.

Key Words: Politics, Democracy, Mut, General Elections, Local Elections.

Advisor: Prof. Dr. D. Ali ARSLAN, Department of Sociology, The University of Mersin, Mersin.

TEŞEKKÜR

Çalıőmam boyunca yardım ve katkılarını hiçbir zaman esirgemeyen, her daim motivasyonumu arttıran, bu çalıőmam da bana fikir öncülüğü yapan, düşüncesiyle, emeğiyle, desteğiyle yanımda olan, çok kıymetli hocam ve değerli danıőmanım Prof. Dr. D. Ali ARSLAN' a, hiçbir zaman desteklerini üzerimden eksik etmeyen aileme ve yanımda olan tüm arkadaşlarıma teőekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ONAY	i
ETİK BEYAN	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar-HARİTALAR DİZİNİ	viii
KISALTMALAR	xii
1. GİRİŞ	1
2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE LİTERATÜR TARAMASI	4
1. Araştırmanın Metodolojisi	4
1.1. Araştırma Probleminin Tanımı	4
1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	4
1.3. Araştırmanın Soruları	5
1.4. Araştırmanın Önemi	6
1.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	6
1.6. Veri Kaynakları	6
1.7. Değişkenler	7
1.8. Analiz Yöntemi	7
1.9. Sınırlılıklar	8
2. Literatür	8
3. Teorik Çerçeve ve Hipotezler	10
3.1. Siyaset	10
3.2. Demokrasi	10
3.3. Siyasi Parti	11
3.4. Seçim	11
3.5. Siyasal Katılma	12
3.6. Seçmen Davranışları	13
3. MUT HAKKINDA	14
1. Mut'a Genel Bir Bakış	14
1.1. Mut'un Sosyal ve Kültürel Yapısı	14
1.2. Mut Nüfusu ve Eğitim Durumu	17
4. MUT'TA YEREL SEÇİM SONUÇLARININ SOSYOLOJİK ANALİZİ	20
1. Dünden Bugüne Mut'ta Yerel Seçimlere Siyasi Katılım	20
2. Dünden Bugüne Mut'ta Yerel Seçim Sonuçları	23
2.1. 1963 Yılı Yerel Seçim Sonuçları	23
2.2. 1968 Yılı Yerel Seçim Sonuçları	24
2.3. 1973 Yılı Yerel Seçim Sonuçları	26
2.4. 1977 Yılı Yerel Seçim Sonuçları	28
2.5. 1984 Yılı Yerel Seçim Sonuçları	30
2.6. 1989 Yılı Yerel Seçim Sonuçları	32
2.7. 1994 Yılı Yerel Seçim Sonuçları	33
2.8. 1999 Yılı Yerel Seçim Sonuçları	35
2.9. 2004 Yılı Yerel Seçim Sonuçları	38
2.10. 2009 Yılı Yerel Seçim Sonuçları	40
2.11. 2014 Yılı Yerel Seçim Sonuçları	42
2.12. 1963-2017 Yılları Arasındaki Yerel Seçim Sonuçlarının Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı	44

5. MUT'TA GENEL SEÇİM SONUÇLARININ SOSYOLOJİK ANALİZİ	47
1. Dünden Bugüne Mut'ta Genel Seçimlere Siyasi Katılım	47
2. Dünden Bugüne Mut'ta Genel Seçim Sonuçları	49
2.1. 1961 Genel Seçim Sonuçları	49
2.2. 1965 Genel Seçim Sonuçları	50
2.3. 1969 Genel Seçim Sonuçları	52
2.4. 1973 Genel Seçim Sonuçları	54
2.5. 1977 Genel Seçim Sonuçları	57
2.6. 1983 Genel Seçim Sonuçları	58
2.7. 1987 Genel Seçim Sonuçları	60
2.8. 1991 Genel Seçim Sonuçları	62
2.9. 1995 Genel Seçim Sonuçları	64
2.10. 1999 Genel Seçim Sonuçları	66
2.11. 2002 Genel Seçim Sonuçları	68
2.12. 2007 Genel Seçim Sonuçları	70
2.13. 2011 Genel Seçim Sonuçları	72
2.14. 7 Haziran 2015 Genel Seçim Sonuçları	74
2.15. 1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları	76
2.16. 1961-2017 Yılları Arasındaki Genel Seçim Sonuçlarının Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı	79
6. MUT'TA YEREL VE GENEL SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	81
1. Dünden Bugüne Mut'ta Yerel Ve Genel Seçimlere Siyasi Katılım	81
2. 1961'den Günümüze Yerel Ve Genel Seçim Sonuçlarının Karşılaştırılması	84
2.1. 1963 Yerel- 1963 ve 1965 Genel Seçim Sonuçları	84
2.2. 1968 Yerel ve Genel Seçim Sonuçları	86
2.3. 1973 Yerel ve 1973 Genel Seçim Sonuçları	87
2.4. 1977 Yerel ve 1977 Genel Seçim Sonuçları	89
2.5. 1984 Yerel -1983 ve 1987 Genel Seçim Sonuçları	90
2.6. 1989 Yerel ve 1991 Genel Seçim Sonuçları	92
2.7. 1994 Yerel ve 1995 Genel Seçim Sonuçları	94
2.8. 1999 Yerel ve 1999 Genel Seçim Sonuçları	95
2.9. 2004 Yerel ve 2002 Genel Seçim Sonuçları	97
2.10. 2009 Yerel ve 2007 Genel Seçim Sonuçları	99
2.11. 2004 Yerel- 7 Haziran ve 1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları	101
GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	103
KAYNAKÇA	107
ÖZGEÇMİŞ	113

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1. Mut İlçe Nüfusunun Cinsiyete Göre Dağılımı	17
Tablo 2. Mut Nüfusunda Son 57 Yılda Yaşanan Dönüşüm	18
Tablo 3. İlçede Eğitim Durumu (6+)	19
Tablo 4. 1963'ten Günümüze Yerel Seçimlere Katılım Oranları (Belediye Başkanlığı)	22
Tablo 5. 1963 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları	23
Tablo 6. 1963 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	24
Tablo 7. 1968 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları	25
Tablo 8. 1968 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	25
Tablo 9. 1973 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları	26
Tablo 10. 1973 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	27
Tablo 11. 1977 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları	28
Tablo 12. 1977 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	28
Tablo 13. 1984 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları	30
Tablo 14. 1984 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	31
Tablo 15. 1989 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları	32
Tablo 16. 1989 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	33
Tablo 17. 1994 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları	34
Tablo 18. 1994 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	35
Tablo 19. 1999 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları	36
Tablo 20. 1999 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	37
Tablo 21. 2004 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları	38
Tablo 22. 2004 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	39
Tablo 23. 2009 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları	40
Tablo 24. 2009 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	41
Tablo 25. 2014 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları	42
Tablo 26. 2014 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	43
Tablo 27. 1963'ten 2015'e Mut'ta Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	44
Tablo 28. 1963'ten Günümüze Belediye Başkanlığını Kazanan Partiler	46
Tablo 29. 1963'ten Günümüze Genel Seçimlere Katılım Oranları (Milletvekili)	48
Tablo 30. 1961 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	50
Tablo 31. 1961 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	50
Tablo 32. 1965 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	52
Tablo 33. 1965 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	52
Tablo 34. 1969 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	54

Tablo 35. 1969 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	54
Tablo 36. 1973 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	55
Tablo 37. 1973 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	56
Tablo 38. 1977 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	57
Tablo 39. 1977 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	58
Tablo 40. 1983 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	59
Tablo 41. 1983 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	60
Tablo 42. 1987 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	61
Tablo 43. 1987 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	62
Tablo 44. 1991 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	63
Tablo 45. 1991 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	64
Tablo 46. 1995 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	65
Tablo 47. 1995 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	66
Tablo 48. 1999 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	67
Tablo 49. 1999 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	68
Tablo 50. 2002 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	70
Tablo 51. 2002 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	70
Tablo 52. 2007 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	72
Tablo 53. 2007 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	72
Tablo 54. 2011 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	73
Tablo 55. 2011 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	74
Tablo 56. 7 Haziran 2015 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	76
Tablo 57. 7 Haziran 2015 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	77
Tablo 58. 1 Kasım 2015 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları	78
Tablo 59. 1 Kasım 2015 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	79
Tablo 60. 1961'den 2015'e Mut'ta Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı	80
Tablo 61. 1961'den Günümüze Mut'ta Yerel ve Genel Seçimlere Katılım Oranları	83
Tablo 62. 1963'ten Günümüze Mersin Merkez ve Mut'ta Belediye Başkanlığını Kazanan Parti	84
Tablo 63. 1963 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1961 ve 1965 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı	85
Tablo 64. 1963 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1961 ve 1965 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı	86
Tablo 65. 1968 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1969 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı	87
Tablo 66. 1968 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1969 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı	88

Tablo 67. 1973 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1973 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı	89
Tablo 68. 1973 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1973 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı	89
Tablo 69. 1977 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1977 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı	90
Tablo 70. 1977 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1977 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı	90
Tablo 71. 1984 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1983 ve 1987 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı	91
Tablo 72. 1984 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1983 ve 1987 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı	92
Tablo 73. 1989 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1991 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı	93
Tablo 74. 1989 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1991 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı	94
Tablo 75. 1994 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1995 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı	95
Tablo 76. 1994 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1995 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı	96
Tablo 77. 1999 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1999 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı	97
Tablo 78. 1999 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1999 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı	98
Tablo 79. 2004 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 2002 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı	99
Tablo 80. 2004 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 2002 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı	100
Tablo 81. 2009 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 2007 ve 2011 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı	101
Tablo 82. 2009 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 2007 ve 2011 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı	101
Tablo 83. 2014 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı	102
Tablo 84. 2014 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı	103

HARİTALAR

	Sayfa
Harita 1. Türkiye ve Mersin'in Haritada Gösterimi	15
Harita 2. Mersin ve Mut'un Haritada Gösterimi	15
Harita 3. Mut ve Mahalleleri	16
Harita 4. Ülke Genelinde Belediye Başkanlıklarının Partilere Dağılımı	40
Harita 5. Ülke Genelinde Belediye Başkanlıklarının Partilere Dağılımı	42

KISALTMALAR

Kısaltma	Tanım
AK PARTİ	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	: Anavatan Partisi
AP	: Adalet Partisi
BBP	: Büyük Birlik Partisi
BTP	: Bağımsız Türkiye Partisi
CGP	: Cumhuriyetçi Güven Partisi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
DP	: Demokrat Parti
DSP	: Demokratik Sol Parti
DYP	: Doğru Yol Partisi
FP	: Fazilet Partisi
GP	: Genç Parti
GP	: Güven Partisi
HADEP	: Halkçı Demokrasi Partisi
HP	: Halkçı Parti
HYP	: Halkın Yükselişi Partisi
IDP	: Islahatçı Demokrasi Partisi
İP	: İşçi Partisi
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
MP	: Millet Partisi
MSP	: Milli Selamet Partisi
RP	: Refah Partisi
SHP	: Sosyaldemokrat Halk Partisi
SP	: Saadet Partisi
SODEP	: Sosyal Demokrasi Partisi
TİP	: Türkiye İşçi Partisi
YP	: Yurt Partisi
YTP	: Yeni Türkiye Partisi

1. GİRİŞ

Akdeniz Bölgesi'nde, Mersin iline bağlı bir ilçe olan Mut'un doğu ve güneydoğusunda Silifke, güneyinde Gülnar, batı ve kuzeyinde de Karaman ili yer alır. Mersin'in iç kesiminde yer alan Mut, ilin Akdeniz'e kıyısı olmayan tek ilçesidir. Bu çalışma, Mersin'in bir ilçesi olarak Mut'un siyasi yapısı hakkında yapılmış bir araştırmadır. Mut'un İç Anadolu ve Akdeniz Bölgesi'ni birbirine bağlayan Sertavul Geçidi' ne sahip olması, onu stratejik açıdan önemli bir yerleşim birimi yapar. Ayrıca Mut, geçmişten günümüze birçok beyliğe de beşiklik yapmış bir ilçedir.

Öte yandan, bir toplumun yapısını anlamada ve açıklamada rol oynayan en önemli olgulardan birisi siyasettir. Siyaset ve toplum arasında sıkı bir ilişki vardır. Çünkü siyaset toplumun ana kurumlarından birini oluşturmaktadır. Biz toplumda her şeyi ne tamamen siyasal olarak kabul edebiliriz, ne de tamamen siyasaldan uzak kabul edebiliriz. Siyaset, insanlık tarihinde önemli bir yere sahip olan, işlevsel bir kurumdur. Eski-yeni, gelişmiş-az gelişmiş tüm toplum modellerinde siyaset kurumuna rastlamaktayız.

Siyaseti inceleyen bir bilim dalı olarak tanımladığımız siyaset biliminin kökü, Antik Yunan dönemine dayanmaktadır. Siyaset biliminin siyasal iktidar ve diğer siyasal olayları bilimsel yöntemlerle ele alması, siyasi iktidarın oluşumunu incelemesi, siyasi iktidarın ele geçirilmesini etkileyen iç ve dış siyasal olayları araştırması son 50-60 yılın ürünüdür. Bu açıdan siyaset bilimcilerin üzerine düşen önemli görevlerden birisi de, genel ve yerel seçim sonuçlarını iyi bir şekilde anlamaktır. Bunun yanında, seçmenlerin tercihlerine etki eden nedenler incelenerek, insanların genel ve yerel seçimlerden nasıl bir beklenti içinde oldukları ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır (Çam, 1995: 10).

Kısaca, halkın yönetimi anlamına gelen demokrasi, Eski Yunanca'da halk anlamına gelen "demos" ve güç anlamına gelen "kratos" sözcüklerinin bileşiminden doğmuş bir terimdir. En çok bilinen ve sosyal bilimciler arasında kabul gören demokrasi tanımı Abraham Lincoln tarafından yapılmıştır. Lincoln'e göre "demokrasi halkın halk tarafından, halk adına ve halk için yönetimidir." Demokrasinin temelinde insana saygı vardı. Demokrasi insanlara kişilik ve yeteneklerini geliştirebilecekleri bir toplumsal ortam sunar. Eşitlik, adalet, hoşgörü, kuvvetler ayrımı, özgürlük, bağımsız yargı ve seçimler demokrasinin en temel unsurlarını teşkil eder (Arslan, 2006: 1-2).

Türkiye'de siyasal partilerin etkin bir şekilde işleyebilmesi için, demokrasi olmazsa olmazdır. Çünkü demokrasi, halk ile iktidar arasında köprü görevini yerine getirmekte, böylece siyasal sistemin sorunsuz bir şekilde işlemlerini sağlamaktadır. Türkiye'de demokrasinin sağlıklı işleyebilmesi için belli aralıklarla seçimler yapılmaktadır. Bu seçimlerin sonucunda parti liderleri ve onların uyguladıkları seçim politikaları yönlendirici rol oynar.

Hikmet Sami Türk, demokratik rejimlerde siyasal partiler ve seçimlerin, birbirini tamamlayan, birbirinden ayrı düşünölemeyecek kavramlar olduğunu belirtir. Bunun, savundukları görüş ve idealler doğrultusunda, halka farklı programlar öneren siyasal partiler arasındaki sürekli yarışmanın dönemsel sonuçların, belli aralıklarla yenilenen seçimlerle belirlenmiş olmasından kaynaklandığını söyler. Siyasal partiler, bu programları uygulayabilmek veya muhalefet olarak iktidarı denetleyebilmek için gereksinim duydukları yetkiyi halktan, seçimler yoluyla alır. Türkiye’de gerçekleştirilen demokratik rejimlerde siyasal partiler ve seçimlerin, birbirini tamamlayan, birbirinden ayrı düşünölemeyecek kavramlar olduğunu ifade eder (Aydın, 2008: 2).

Demokrasiye dayalı siyasal hayatın, kurallarına uygun şekilde işleminde hayati bir öneme sahip siyasi partiler, seçmen davranışlarının belirlenmesinde önemli rol oynar. Bir siyasal partinin yaptığı icraatlar, partinin söylemleri, nasıl bir politika izlediği, ideolojisi, dini ne şekilde ele aldığı, seçmenle nasıl bir iletişim kurduğu bu husustaki önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bir siyasi partiye üye olanlar ve olmayanlar arasında farklılıklar vardır. Mesela bir siyasi partiye üye olmuş birisi partinin liderini, nasıl bir alt yapıya sahip olduğunu göz önünde bulundurarak siyasi tercihini yapmakta iken, siyasi partiye üye olmayan birisi partinin yaptığı politikalara, bir önceki seçim dönemindeki başarısına bakarak siyasi tercihini yapmaktadır.

Demokratik toplumların tamamında olduğu gibi Türkiye’de de, yerel ve genel yönetimlerin toplumsal ve siyasal hayattaki yeri anayasa ve yasalarla belirlenmiştir. Bu hususta, özellikle 1961 Anayasası’nın 112. maddesinde ve 1982 Anayasası’nın 123. maddesinde ülke yönetiminin, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı net bir şekilde beyan edilir (Arslan, 2015: 25).

Günümüz siyaset bilimcilerinin araştırma alanlarının başında, bireylerin seçimlerdeki siyasal davranışlarının nasıl şekillendiği konusu yer almaktadır. Çünkü bireylerin seçimlerdeki siyasal davranışları, toplumsal kurumlardan birisi olan siyaset kurumunun yapısı ve işleyişine dair bilgi vermektedir. Günümüzde siyaset sosyolojisi alanındaki çalışmalar incelendiğinde, bir yerleşim yerindeki genel seçimlerle ilgili yapılan araştırmalara olan ilginin, yerel seçimlerle yapılan araştırmalara olan ilgiden daha fazla olduğu görölmektedir. Oysaki yerel seçimler, bir yerleşim yerinin genel siyasi yapısı hakkında araştırmacılara büyük bir bilgi birikimi sağlamaktadır. Bu çalışmada, Mut’un genel seçimlerinin yanında yerel seçimlere de yer verilerek, yerel seçimler konusundaki boşluk az da olsa giderilmeye çalışılacaktır.

Seçimler konusunda vurgulanması gereken noktalardan biri, dünyada uygulanan seçim sistemlerinin oldukça çok ve çeşitli olduğu gerçeğidir. Ülkedeki siyasi rejimin türü, demokratik ya da antidemokratik siyasal sistemin hüküm sürüyor olması gibi birçok değişken, seçimlerde temel alınan sistemin üzerinde belirleyici rol oynar. Geçmişten günümüze dünya genelinde 260’tan fazla değişik seçim sistemi uygulanmıştır. Bu çokluk ülkeler özelinde de görülür. Örneğin

bugüne kadar Yunanistan 11, Arjantin ise 12 farklı seçim sistemi uygulamıştır. Demokratik seçim sistemlerine dayalı seçimler dikkate alındığında, dünya genelinde demokratik ülkelerin sayısı diktatörlükle yönetilen ülkelerin sayısını ancak 1992 yılında geçebilmiştir (Arslan, 2006: 3). Bundan dolayı dünyanın demokrasi geçmişinin parlak olduğunu söylemek oldukça zordur.

Öte yandan, toplumdaki bireylerin seçimlere katılım oranlarını sadece sosyo-ekonomik veya sosyo-kültürel düzeyle açıklayamayız çünkü her toplumun kendi toplumsal yapısı ve şartları, diğer toplumlara göre farklılık gösterir. Mersin ve Mut'ta seçimlere katılım oranlarının aynı nedenlere bağlanılmaya çalışılması da yanlış bir tutum olur. Mersin ve Mut'un içinde bulunduğu toplumsal, ekonomik, siyasi ve kültürel koşulların birbirinden farklı olduğuna dikkat etmek gerekir. Seçimlere katılım oranlarının farklılık göstermesinde, seçim dönemlerinde her yöreye özgü sloganlar olması ya da belediye başkanının/milletvekilinin seçim yöresinin içinden veya dışından olması bile seçimlere katılım oranı üzerinde etkili olabilmektedir.

Araştırmanın birinci bölümünde Akdeniz Bölgesi'nin liman şehirlerinden olan Mersin (Arslan, 2015) ile ilgili Mut ilçesi hakkında bilgiler verilecektir. Bu bağlamda Mut'un tarihi ve kültürel zenginliklerine de değinilecektir. Akabinde de, 1965'ten günümüze Mut'un demografik yapısında yaşanan değişim üzerinde durulacaktır. Bu analizde özellikle cinsiyet, eğitim ve yerleşim yerinin özellikleri (kır veya kent olması) gibi değişkenler dikkate alınacaktır.

İkinci bölümde Mut ile ilgili bilgi verildikten sonra geçmişten günümüze "Türkiye'de siyasi seçimlerin tarihçesi" ele alınacaktır. Bu bağlamda da siyaset tarihinde önemli olan olaylar üzerinde kısa ve öz bir şekilde durulacaktır.

Üçüncü bölümde de siyaset biliminde sıklıkla kullanılan "siyasi katılma" kavramına ve siyasal katılmaya etki eden faktörler üzerinde durulacaktır. Bunun ele alınmasındaki amaç geçmişten günümüze insanların siyasi katılma davranışlarına etki eden sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel faktörlerin neler olduğu üzerinde durulacaktır.

Dördüncü bölümde bu çalışmanın asıl amacını ortaya koyacak konulardan biri olarak Mut'ta, son 57 yıldaki yerel seçimler ele alınacaktır. Bu bağlamda da son 57 yıllık süreçteki yerel seçimlerin Mut'ta siyasi erkin oluşumuna, şekillenişine, işleyiş ve değişim düzenliliklerine nasıl bir etki yaptığı konusu üzerinde durulacaktır.

Beşinci bölümde bu çalışmanın asıl amacını ortaya koyacak konulardan bir diğeri olan Mut'ta son 57 yıldaki genel seçimler ele alınacaktır. Bu bağlamda da son 57 yıllık süreçteki genel seçimlerin Mut'ta siyasi erkin oluşumuna, şekillenişine, işleyiş ve değişim düzenliliklerine nasıl bir etki yaptığı konusu üzerinde durulacaktır.

Son bölümde ise dördüncü ve beşinci bölümde ele alınan yerel ve genel seçimlerin karşılaştırmalı olarak yorumlanması yapılacaktır. Bu yorumlamada Mut'taki genel ve yerel seçimlerin Türkiye'deki ve Mersin'deki seçimlerle nasıl bir farklılaşma ya da benzerlik gösterdiği hususu üzerinde de durulacaktır.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE LİTERATÜR TARAMASI

1.Araştırmanın Metodolojisi

1.1. Araştırma Probleminin Tanımı

Bu araştırmanın temel problemi, yerel ve genel seçim sonuçları temelinde Mut'un siyasi yapısı ve bu yapıda yaşanan değişimdir. Bu bağlamda Mutluların, belirlenen süreçte gerçekleştirilen yerel ve genel seçimlerdeki siyasal tutum-davranışlarının, Mut'un siyasal yapısına yansımaları incelenecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmanın temel amacı Mut'un siyasi yapısını ortaya koymaktır. İkinci amaç ise Mut'un siyasi yapısında, yarım yüz yıllık süreçte yaşanan değişimi sosyolojik olarak incelemektir. Bir başka anlatımla araştırmada, siyaset sosyolojisinin yöntem ve teknikleri kullanılarak, yapısal-işlevselci bir bakış açısıyla, Mersin'in ilçelerinden birisi olan Mut'un siyasi yapısı ve Türkiye'nin genel siyasi yapısı içerisindeki yeri ve öneminin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında Mut'ta siyasi erkin oluşumu, şekillenışı, işleyiş ve değişim düzenlilikleri ile Mut'un Türk toplumu içindeki yerinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Bu amacı gerçekleştirebilmek için de son 57 yıllık süreçte gerçekleştirilen yerel ve genel seçim sonuçları temel alınacaktır. Başta belirlenen hedefler doğrultusunda, tümevarımcı bir bakış açısından hareketle, yerel ve genel seçimlerin Mersin ili özelinde ve Türkiye genelindeki sonuçlarına da bakılacaktır. Böylece, betimleyici bir bakış açısıyla sadece Mut'un siyasi yapısı incelenmekle kalınmayacak; bir bakıma Mut'un Mersin ili ve Türkiye genelinin siyasi yapısı içindeki yeri de ortaya konmuş olacaktır.

Çalışmanın kapsamını 1960'tan günümüze kadar gelen süreçte genel ve yerel seçim sonuçları oluşturmaktadır. 27 Mayıs 1960 Darbesi sonrasında yeni bir anayasa hazırlanarak ülkenin toplumsal, siyasi ve idari yapısında bir yeniden yapılanma sürecine girilmiştir. 1961 Anayasasının toplum hayatına şekil vermeye başladığı andan günümüze kadar yaşanan 57 yılı aşkın süreçte ülkemizde, 11 yerel seçim ve 14 genel seçim gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sınırlandırılması zaman boyutunda gerçekleştirilerek çalışma bu 57 yıllık süreç ile sınırlandırılmıştır.

1.3. Araştırmanın Soruları

Bu çalışma, betimleyici-deskriptif sosyolojik araştırma türünde tasarlanmıştır. Bu sebeple çalışmada hipotezlerden ziyade, araştırma sorularına yer verilecek ve bu sorulara cevap aranacaktır. Bu bağlamda çalışmanın temelini şu sorularla benzeri türden öteki sorular oluşturacaktır:

1. Bir yerleşim biriminde insanların seçimlere siyasi katılımı üzerinde etkili olan faktörler nelerdir?
2. Mut'ta bireylerin siyasi katılımında etkili olan faktörler nelerdir?
3. İncelenen süreçte Mut'ta siyasi katılım hangi düzeylerde olmuştur?
4. Geçmişten bugüne, Mut'ta yaşayan seçmenlerin siyasete olan ilgilerinde nasıl bir değişim yaşanmıştır?
5. Mut'ta yaşayan seçmenlerin siyasete olan ilgilerinde hangi faktörler etkili olmuştur?
6. Mut'ta yaşayan bireylerin siyasi katılım seviyeleri ile Mersin geneli arasında ne gibi benzerlikler vardır?
7. Mut'ta yaşayan bireylerin siyasi katılım seviyeleri ile Mersin geneli arasında ne gibi farklılıklar vardır?
8. Mut'ta yaşayan bireylerin siyasi katılım seviyeleri ile Türkiye geneli arasında ne gibi benzerlikler vardır?
9. Mut'ta yaşayan bireylerin siyasi katılım seviyeleri ile Türkiye geneli arasında ne gibi farklılıklar vardır?
10. Mut'ta yaşayan bireylerin seçimlere olan ilgileri ile Mersin'de yaşayan bireylerin seçimlere olan ilgileri arasında bir farklılaşma söz konusu mudur?
11. Genel seçim sonuçları temelinde Mut'un günümüzdeki siyasi yapısı nasıl bir görünüm sergilemektedir?
12. Yerel seçim sonuçları temelinde Mut'un siyasi yapısında, geçmişten günümüze nasıl bir değişim yaşanmıştır?
13. Genel seçim sonuçları temelinde Mut'un siyasi yapısında, geçmişten günümüze nasıl bir değişim yaşanmıştır?
14. Mut ilçesi özelinde genel seçim sonuçları ile yerel seçim sonuçları arasında bir benzerlik var mıdır?
15. Mut ilçesi özelinde genel seçim sonuçları ile yerel seçim sonuçları arasında bir farklılık var mıdır?
16. Mut ilçesi özelinde genel seçim sonuçları ile yerel seçim sonuçları arasında gözlemlenen olası farklılıklar üzerinde hangi faktörler belirleyici rol oynamaktadır?
17. Siyasi yapıda gözlemlenen bu değişimin altında yatan sosyolojik sebepler nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, seçimlerin siyasi yapı üzerindeki şekillendirici etkisini ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir. Çalışmada yerel ve genel seçim sonuçları karşılaştırmalı bir perspektifle incelenecektir. Çalışma Mut ilçesinde siyasi yapının oluşum ve değişim dinamiklerinin ortaya konması bakımından ayrı bir öneme haizdir. Bu yönüyle çalışma Mut'un siyasi yapısının son 57 yıllık süreç içerisinde, nasıl bir değişim ve dönüşüm geçirdiğini bilimsel verilere dayandırarak göstermesi açısından önem taşımaktadır. İlçe ve il bazında yapılan siyasi yapı araştırmaları, ülkenin siyasi yapısının anlaşılmasına da katkı sağlar.

1.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma konusu kapsamına giren öğeler bütünü hakkında bilgi edinmenin en ekonomik ve ideal yolu "örneklem" oluşturmaktır. Daha net bir ifadeyle, uygun teknikler vasıtasıyla evrenden seçilecek örneklem kümesinin incelenmesi ya da gözlenmesi sonucunda, elde edilen sonuçları evrene genelleme imkânı vardır. Ancak bunu yaparken amaca uygunluk, tarafsızlık ve örneklemin ana kütle içinden olması kurallarına harfiyen uyulmalıdır (Arslan, 2012: 80). Bu çalışma betimleyici tarzda bir araştırma olmasından dolayı araştırmanın belirli bir evren ve örneklem grubu mevcuttur.

Araştırmada çalışma evreni olarak Mut ilçesi seçildi. Örneklem olarak da, 27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra yapılan ilk yerel ve genel seçimden günümüze kadar geçen 57 yıllık süreç seçilmiştir. Örneklem zaman kesitinde yapılmış olup çalışma, incelenen süreçte gerçekleştirilen 14 genel seçim ve 11 yerel seçim ile sınırlı tutulmuştur. 1960'tan sonraki seçim sonuçlarının ele alınmasında, 1960 Darbesi ve onun hemen ardından çıkan 1961 Anayasası'nın Türk toplumunun siyasi yapısında yeni bir süreci başlatması etkilidir.

1.6. Veri Kaynakları

Bilimsel bir araştırmanın olmazsa olmazlarından birisi veri kaynakları ve verilerin nasıl toplandığı hakkında bilgi vermektir. Bilimsel bir araştırma veya çalışmada, bizim sonuca ulaşabilmemiz için gerekli olan bilgi, belge ve ipuçlarının tamamına veri denir. Bu elde ettiğimiz verilerin yorumlanması, analiz edilmesi veya değerlendirilmesinden sonra yapılan araştırma ile ilgili sonuçlara ulaşılır. Araştırmanın konusuna, amacına yönelik veri toplama teknikleri farklılık gösterebilir.

Araştırmada veri toplamada kullanılan nitel araştırma tekniklerinden birisi olan “tarama yöntemi” kullanılmıştır. Bu araştırmanın konusundan dolayı (seçimin tarihçesi, genel ve yerel seçim sonuçları vb.) kaynakların elde edilmesinde kullanılmış bir yaklaşımdır. Tarama yönteminde yazılı eserlerin yanında görsel kaynaklardan da faydalanılmaktadır. Tarama yönteminde ulaşılan kaynakların geçerli ve güvenilir olması da bilimsel araştırmanın amacına ulaşmasında oldukça önemli bir faktördür.

Araştırma, betimleyici bir bakış açısından yola çıkılarak ele alınmış bir çalışma olmasından dolayı yapısal-işlevselci bir yaklaşım tercih edilmiştir. Bu yüzden de Mut'ta siyasi seçim sonuçlarının nasıl şekillendiği ve değişim gösterdiği konusu üzerinde durulmuştur. Bu değişimi bilimsel olarak ortaya koyabilmek için de çeşitli veri kaynaklarından yararlanılmıştır. Araştırmada ağırlıklı olarak sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan “arşiv taraması” ve “ikincil veri analiz tekniği” kullanılmıştır. Çalışmanın temel veri kaynağını, yerel ve genel seçim sonuçları oluşturmaktadır. Çalışmada ağırlıklı olarak YSK'nın ve TÜİK'in veri tabanlarından faydalanılmıştır. Buna ilaveten öteki kurum ve kuruluşların konu ile ilgili kayıt ve bilgileri ile bu konularla ilgili daha önce yapılmış tezler, yazılmış kitaplar ve makalelerden de yardımcı kaynaklar olarak yararlanılmıştır.

1.7. Değişkenler

Bu çalışmada hipotezler test edilmeyeceği için bağımlı ve bağımsız değişkenlere yer verilmeyecektir. Ancak genel olarak değerlendirildiğinde çalışmanın bağımlı değişkenini, Mut'un siyasi yapısı oluşturur. Bağımsız değişkenleri ise bireylerin siyasi seçimlere katılımlarını etkileyen demografik, sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel faktörler oluşturur.

1.8. Analiz Yöntemi

Daha önce de ifade edildiği gibi bu araştırma betimleyici sosyolojik bir bakış açısıyla ele alınmış bir çalışmadır. Çalışmada verileri analiz ederken ağırlıklı olarak, ikincil veri analiz tekniklerinden yararlanılmıştır. Bu sebeple ağırlıklı olarak betimleyici istatistik teknikleri kullanılmıştır. Bu bağlamda veri analizi sırasında seçimlere katılım oranı, partilerin oy oranının yanı sıra mod, medyan, aritmetik ortalama gibi veri analiz tekniklerinden de yararlanılmıştır. Bunlara ilaveten, nitel araştırma tekniklerinden biri olan tarama yöntemi kullanılarak konu ile ilgili olarak yazılmış kitap, makale ve tezlerden yararlanılmıştır. Bunun yanında internette yer alan verilerden de faydalanılmıştır.

1.9. Sınırlılıklar

Çalışma mekânsal bağlamda Mut ilçesi ile sınırlandırılmıştır. Zaman kesiti ise 1960-2017 yılları arasındaki genel ve yerel seçimler ile sınırlandırılmıştır.

2. Literatür

Siyaset alanında sosyologların yanı sıra tarihçiler, hukukçular ve kamu yönetimi bitirenlerin çalışmaları olduğu görülmektedir. Ancak son yıllarda siyasetin sosyolojik boyutu üzerine yapılan çalışmalarda da bir artış olduğu gözlemlenmektedir.

Siyaset sözcüğü eskiden Doğu uygarlıklarında devlet yönetimiyle ilgili durumlarda kullanılmıştır. Siyaset kavramı üzerine sosyologların birçok tanımlamaları bulunmaktadır. Siyaset, K. Marx ve F. Engels'e göre temeldeki üretici güçlerin niteliğini belirlediği bir üst yapıdır. Sosyal sınıflar arasındaki iktidar çekişmesi siyasetin itici gücüdür. Weber'in siyasal topluluk ve siyaset anlayışı belirli bir toprak parçası üzerinde, gerektiğinde fiziki zora başvurma olanağı olan yönetsel bir örgüt tarafından verdiği emirleri uygulamaya koyduran egemen gruba dayandırmaktadır. R. Dahl'a göre siyasal sistem; güç, rol veya otorite ilgili insan ilişkilerini içermektedir. P. H. Merkel'e göre ise siyaset, insanın içinde yaşadığı topluma, kendi toplumsal görüşleri doğrultusunda bir düzen verme sürecidir (Çam, 1995: 22-23).

Siyaset diğer sosyal bilimlerden de faydalanmaktadır. Siyaset bilimi sosyal bilimler arasında insanların ilgisini çeken evrensel görünümlü ilk bilimlerden olmasına rağmen, ahlak ve felsefeden bağımsız olarak, "olması gereken" veya "ideali" değil, "varolanı" olabildiğince nesnel bir biçimde incelemesi oldukça yenidir. Bu nedenle siyasetin; sosyoloji, tarih, iktisat, antropoloji gibi diğer sosyal bilimlerle ortak yanları olduğu kadar, diğer bilimlerin ele almadığı kendine özgü alanları da vardır (Çam, 1995: 11).

Siyaset, toplumsal yapının varlığını ve devamlılığını sağlayan 6 temel kurumdan birisidir. Siyaset sosyolojisinin konusu siyasal otorite ile ilgili kurumlar ve kurumların oluşmasında, işleminde rol oynayan birey davranışları şeklinde özetlenebilir. Siyaset sosyolojisi açısından siyaset kurumu, toplumsal yapı içerisinde üstlendiği yönetme işlevini, topyekûn toplum ve öteki toplumsal kurumlar ile yakın etkileşim ve işbirliği içinde gerçekleştirir (Arslan, 2012: 113). Demokratik toplumlarda, siyaset kurumunun şekillenmesinde seçimler çok etkilidir.

Seçim ve demokrasi birbirini tamamlar niteliktedir. Demokrasi açısından seçim; yönetilenlerin kendilerini yönetecekleri belirleme işlemi ve eylemidir (Öztekin, 2010: 175). Seçim, sadece yerel ve genel yöneticilerin belirlenmesinde etkili olan bir kavram değil, aksine

tüm örgütlenmelerde kullanılabilir bir sistemdir. Seçimler her şeyden önce bir ülkeyi ya da bir yerleşim birimini kimin yöneteceğini ortaya koyması bakımından önem taşır.

Bireylerin seçimlerdeki siyasi davranışları, siyasi gücün dağılımı ve iktidarın şekillenmesi üzerinde belirleyici etkiye sahiptir. Siyasi partilerin siyasi güçten aldıkları pay, seçimlerde aldıkları oyla paralel oranlarda olmayabilir ve bu orantısızlık büyük ölçüde seçim sisteminden kaynaklanmaktadır (Arslan, 2012: 920). Seçimlerde siyasi yapının belirlenmesinde, o ülkede hâkim olan rejimlerin etkili olduğunu da unutmamak gerekir.

Günümüz temsili demokrasilerinde halkın yönetimini sağlamanın veya bu amaca yaklaşmanın birinci amacı, belirli aralıklarla yapılan özgür ve adil seçimlerdir. Demokratik bir sistemde vatandaşların bir konu hakkındaki irade ve tercihlerini belirleyen seçimlerdir (Altın, 2010: 29). Buradan hareketle seçimlerin olmadığı bir demokrasi düşünülemez unutmamak gerekir.

Seçimler konusunda varolan önemli olgulardan birisi de siyasal katılımdır. 2. Dünya Savaşı ile birlikte tüm vatandaşlara seçme ve seçilme hakkının tanınması ile çoğulcu ve katılımcı demokrasi işlerlik kazanmış ve böylece geniş halk kitleleri siyaset sahnesine çıkmıştır. Siyasal katılma da toplumu oluşturan bireylerin alınan ve alınacak her türlü siyasal, ekonomik ve toplumsal kararlar karşısında gösterdikleri tepkiler önemlidir (Öztekin, 2010: 251). 1950'li yıllarla birlikte siyasal katılma davranışı değişim ve dönüşüm geçirmiştir. Artık bu dönemle birlikte siyasal katılma davranışının artış gösterdiği görülmektedir.

Siyasal katılma hakkında farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Siyasal katılma, merkezi veya mahalli devlet organlarının her düzeyinde, politikacıların seçimi ve kamu işlerinin yönetimini veya siyasi yöneticilerin seçimini etkilemek amacıyla yasal ya da yasal olmayan araçlara başvuruyu benimseyen, örgütlü veya örgütsüz, sürekli ya da süreksiz, başarı ya da başarısızlıkla son bulan tüm irade eylemdir (Çam, 1995: 169). Bu tanımlama bir bakıma siyasal katılmanın sınırlarını oluşturmaktadır.

Siyasal katılma davranışının artışında veya azalışında etkili olan bazı faktörler vardır. Bunların başında toplumsal faktörler (toplum tipi, toplumsal sınıf, meslek ve statü) ve sosyo-ekonomik faktörler (cinsiyet, yaş, gelir, kentleşme, aile, eğitim, etnik köken, meslek, kitle iletişim araçları) gelmektedir. Bu faktörlerin ilaveten psikolojik, siyasi faktörler de sayılabilir (Fidan, 2011: 37).

Sonuç olarak, literatür incelendiğinde siyaset kurumunun, toplumun temel yapı taşlarından biri olduğu açıkça görülmektedir. Toplumdaki bireylerin siyasi seçimlere katılmasına etki eden faktörler çeşitlilik göstermektedir. Literatürde yerel seçimler veya genel seçimler üzerine yapılmış çalışmalar olduğu gözlemlenmektedir.

3. Teorik Çerçeve ve Hipotezler

Bu çalışma betimleyici türden bir sosyolojik araştırma olmasından dolayı, hipotez testinden ziyade, araştırma problem ve alt problemlerine cevap aramayı hedeflemektedir. Bu amaca yönelik olarak araştırmada kullanılacak kavramların üzerinde durmak gerekir. Bu kavramların başında siyaset olgusu gelir.

3.1. Siyaset

Siyaset terimi Arapça kökenli bir sözcüktür ve “at eğitimi” anlamına gelir. Oysa Batı’dan alınan “politika” sözcüğünün Yunan kökenli olduğunu biliyoruz. Siyaset sözcüğünün günümüzdeki anlamı konusunda siyaseti “ülke, devlet, insan yönetimi” biçiminde tamamlamak mümkündür. Siyaset olgusu insanlık tarihi kadar eskidir. Bakıldığında siyaset terimi 19. yy’ın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır (Kışlalı, 2007: 17-18; Sarıbay, 2008).

3.2. Demokrasi

Siyasetin, siyasi tercihlerin en rahat ve özgür olarak yaşandığı toplumsal ortamlar demokrasilerdir. Demokrasi, Eski Yunancada halk anlamına gelen “demos” ve güç anlamına gelen “kratos” sözcüklerinin birleşiminden doğmuş bir terimdir (Arslan, 2012: 113). Kaynağını halktan bulan ve halka dayanarak devlet erkini ele geçiren ve halkın istemi doğrultusunda, halkın yararına, halkın özgür katılımıyla, hukuka bağlı kalarak bu erki kullanan devlet düzenine demokrasi denmektedir (Sezen, 1994: 20). Özgürlük, adalet, eşitlik, hukukun üstünlüğü, kuvvetler ayrılığı, din ve vicdan özgürlüğü ve seçimler demokrasinin olmazsa olmazları arasında telakki edilir.

Demokrasinin tabiatını irdelemek için belki de en uygun hareket noktası Abraham Lincoln’dır. Söylevinde “halkın, halk tarafından, halk için yönetimi” olarak tanımladığı demokrasinin erdemlerini övüyordu. Burada demokrasi halka bağlanmış durumdadır ancak bu bağlantı farklı şekillerde olabilir. Demokrasiyi tam olarak anlayabilmek için halkı kimlerin oluşturduğu, halkın hangi anlamda yönetileceği ve halka ait yönetim sınırlarının neler olduğunu bilmek gerekir (Özipek, 2006: 96-97).

3.3. Siyasi Parti

Genel olarak belli bir siyasal program üstünde birleşip örgütlenerek, bu programdan hareketle, siyasi iktidarı ele geçirerek uygulamak amacıyla kurulan tüzel kişilik olarak tanımlar. Tarihsel süreçte partilerin ortaya çıkması, halk kitlelerinin siyasal yaşama gerçekten girmesiyle koşut olarak ortaya çıkmıştır (Gündoğan, 1994: 54).

Bir bakıma siyasi parti, belli bir politik program üzerinde birleşmiş kişilerin, bu programı normal seçim yoluyla gerçekleştirme amacı güderek kurmuş oldukları topluluktur (Sarıbay, 2008: 141). Siyasi partilerin belirli politikaları vardır ve bunu gerçekleştirmek için çaba sarf ederler. Siyasi partiler iktidarı ele geçirme amacı veya en azından iktidara ortak olma amacı taşırlar.

Görüldüğü üzere partiler, siyasi iktidarı ele geçirmek ya da en azından ona ortak olmak amacıyla örgütlenmiş insan toplulukları ihtiva eder. İnsanların siyasi iktidarı ele geçirmek ya da ülke, devlet veya toplum yönetiminde söz sahibi olmak için örgütlenmeleri, bir lider veya liderler çevresinde toplanmaları çok eski olmasına karşın, modern siyasi partilerin ortaya çıkması yeni sayılır. Modern siyasi partiler ilk defa 19. yy'ın ortalarına doğru, Amerika'da ortaya çıkmıştır (Öztekin, 2010: 95). Modern siyasi partilerin bu ülkelerde görülme sebebi demokrasi anlayışının ve oy hakkının ilk burada verilmesinden kaynaklanmaktadır.

Sıklıkla dile getirildiği gibi yerel seçimler, demokrasinin en temel bileşenidir. Bu hakikatle yakından ilintili olarak yerel yönetimler de demokratik yaşamın vazgeçilmez unsurlarından birini oluşturur. Batı toplumlarında yerel yönetimler, kapitalist devletin doğuşuna paralel bir şekilde siyasal hayatta varlık göstermeye başlamıştır (Arslan, 2015: 25).

Günümüzde demokrasi ile yönetildiği söylenen ülkelerde siyasi partiler, olmazsa olmazdır. Bir ülkedeki siyasi parti özgürce kurulup işlevlerini yerine getirebilmelidir. Siyasi partiler artık toplumun yapısına sinmiş durumdadır. Siyasi partiler, halkın toplum sorunları karşısında bilinçlenmesine, kamuoyunun oluşmasına ve toplumdaki gelen istek, beklentilerin siyasi kararların alındığı merkezlere iletmesi açısından önem taşımaktadır.

3.4. Seçim

Genellikle toplu bir istencin (iradenin) birden çok seçenek (aday) arasında bir yeğlemede bulunmasıdır. Bazı durumlarda, yetkili bir kişinin, seçenekler arasında bir yeğleme yapmasına da seçim denir (Sezen, 1994: 50). Bir başka seçim tanımı ise şu şekildedir; yasalar uyarınca, yasa koymak ve yönetmek için, bir veya daha çok aday arasında belli birini veya birkaçını tercih etmektir. Seçim, seçme işidir (Ateş, 2007: 196). Fakat bütün dünyada olduğu

gibi Türkiye’de de seçim denilince ilk akla gelen, siyasi nitelikteki millet meclisi ve yerel yönetim seçimleridir.

Seçimlerdeki siyasal davranışları ile bireyler, hem kendilerinin hem de toplumun bugününü ve geleceğini şekillendirmede aktif rol oynamaktadırlar. Yurttaşların kolektif karar alma sürecine katılımı seçimlerle sınırlı olmasa da, bireylerin seçimlere katılımı, demokratik yapının inşası ve devamında hayati önem arz eder (Arslan, 2012: 116). Seçim, demokratik bir rejimin varlığı için zorunlu ancak tek başına yeterli olmayan bir unsurdur. Seçim yapılacak ortamın da bağımsız ve adil bir ortam olması önemlidir. Seçme hakkının demokratikleşmesinden sonra bugün seçme yetkisi, hukuksal nitelikleri bakımından; bireysel, serbest, eşit ve gizli olarak kullanılan bir yetkidir.

Seçimlerin olmazsa olmazları siyasi partilerdir. Demokrasinin işlevini tam olarak yerine getirebilmesi için siyasi partilere ihtiyaç vardır. Siyasi partiler yaşamın her alanında, özellikle de siyasal yaşamda kendilerini gösterip hissettirirler. Siyasi partiler 1961 Anayasasında düzenlenen siyasal bir kurumdur (Ateş, 2007: 105).

3.5. Siyasal Katılma

Günümüzün en önemli kavramlarından birisi de siyasal katılma. Tüm bireylerin siyasal sisteme katılmasında, uzun mücadeleler ve süreçler etkili olmuştur. Toplum devlet yönetimine dâhil etme süreci 1215 Magna Carta ile başlar, 1789 Fransız İhtilali ile doruk noktasına ulaşır. Sonrasında da modern dünyadaki demokratik rejimlere geçilmesi ile son bulur. Günümüzde siyasi rejimin demokratikliği, vatandaşlara ne kadar siyasal katılma hakkı tanıdığı ile ölçülmektedir.

Sanayi Devrimi’nden sonra, yönetimden etkilenenler, giderek toplum adına uyulması zorunlu kararlar alma işlemine katılma isteği göstermişler ve birçok toplumda zaman zaman kanlı çatışmalar meydana gelmiştir. Sonuçta yönetilenlerin, siyasal sürece katılım hakkına sahip oldukları anlayışı gelişmiş ve yerleşmiştir (Duran, 2011: 17). Bütün modern siyasal toplumlarda siyasal katılma veri olarak benimsenmekten öteye, iyi vatandaşın katılımcı vatandaş (Turan, 1987: 67) olduğu düşüncesinin yerleştiği görülmektedir.

Siyasal katılma, bir toplumun üyesi ile o toplumdaki siyasal otorite arasındaki bir bağıdır. Birey, otoritelerin aldığı siyasal kararları, emirler, tüzükler, yasalar vb. şekillerde görümlenen kararları etkileyebilmek üzere davranışlarda bulunmaya başladıkları andan itibaren, siyasal yaşamda oluşan faaliyetlere katılmaya başlamış olmaktadır (Kalaycıoğlu, 1984: 200). Buradan da anlaşıldığı üzere siyasal katılma bürokrasi ve siyasal karar alma sürecinin her aşamasına katılmadır.

Siyasal katılma ile ilgili başka bir tanımda da vatandaşların siyasal sistem karşısındaki durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirleyen bir kavram olarak tanımlanmakta ve katılmanın basit bir meraktan yoğun bir siyasal eyleme kadar uzanan geniş bir tutum ve faaliyet alanından oluştuğu belirtilmektedir. Demokrasilerde siyasal katılma, bütün reşit vatandaşların, hür ve eşit iradeleriyle toplum yönetimine katılmaları anlayışına dayanır (Kapani, 1998: 131-132). Ancak bu durumun uygulamada geçerli olduğunu unutmamak gerekir.

Bütün bu tanımlamalardan yola çıkarak siyasal katılma kavramını tanımlamak gerekirse, gerek yerel gerekse de genel siyasal etkinliklerle vatandaşların farklı biçimlerde hükümet ve siyasal iktidarlar üzerinde baskı oluşturması ve de doğrudan siyasal sürece katılarak etkili olmaya çalışması şeklinde tanımlanabilir (Güldiker, 1996: 31).

Sonuç olarak siyasal katılma, vatandaşların, merkezi ya da yönetsel devlet organlarının, personelini yahut kararlarını etkilemek üzere tasarlanan hukuki ya da hukuk dışı olan, başarılı ya da başarısız eylemlere yönelmeleridir. Kısacası siyasal katılma, bir eylem durumudur.

3.6. Seçmen Davranışları

Seçmen davranışlarında bir tercih vardır ve bunun sonucunda da bir karar verme durumu söz konusudur. Karar verme, çeşitli alternatifler arasından birinin seçilmesi ve istenilen sonucu elde etmek için, mevcut seçenekler arasından bilinçli olarak seçilen bir eylemdir (Özkan, 2004: 143). Demokratik sistem, kişiden bir görev ve sorumluluk olarak siyasal davranış sonucunda, kişiden bir karar vermesini beklemektedir. Demokraside, her seçim döneminde yurttaştan seçimlere katılması beklenmektedir. Bu talep karşısında seçime katılması istenen seçmenin, siyasal katılım yollarından biri olan oy verme eyleminde, iki noktada karar verdiğinin göstergesidir. Bunlardan ilki oy verme veya vermeme kararının alınmış olmasıdır. Eğer seçmen bağımsız bir şekilde sandık başına gidiyorsa ya da gitmiyorsa, ilk basamak olan oy verme veya vermeme kararını almış olmaktadır. Oy verme kararını almış olan seçmen ikinci basamakta ise hangi partiye, hangi adaya oy vereceği kararını uygulamaya geçirir (Kalaycıoğlu, 1984: 257-258).

3. MUT HAKKINDA

1. Mut'a Genel Bir Bakış

1.1. Mut'un Sosyal ve Kültürel Yapısı

Tarihsel süreç içinde Mut'u anlatırken, öncelikle geçmişten günümüze Mut'un nasıl ilçe olduğunu anlatıp, ardından da Mut adının anlamının nereden geldiğini açıklayarak bu konu tamamlanacaktır.

Hititler zamanında kurulduğu bilinen, Akdeniz ve Anadolu uygarlığının bütün izlerini taşıyan Mut'un tarihi, M.Ö. 2000 yıllarına kadar gitmektedir. Etiler zamanında 'Yenika' adıyla anılan Mut, Etiler'e bağlı Mut'a krallığın tarafından uzun yıllar yönetilmiştir. Daha sonra Frigler ve Asurlular bölgede hükümlan olmuşlardır. Mut, M.Ö. 546 yılında, Perslerin eline geçmiştir. M.Ö. 300 yıllarında Selefkosların eline geçen Mut, M.Ö. 60 yılından sonra Romalıların egemenliğine girmiştir. Eldeki belgelere göre Claudiopolis (Mut), Roma imparatorlarından Claudios tarafından M.Ö. 41 yılında bir koloni olarak kurulmuştur. M.S. 395 yılında ise Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasıyla Bizanslıların eline geçmiştir (Tekin, 2008: 49).

Bir ara Abbasiler'le Bizanslılar arasında el değiştiren Mut, 1071 yılında Alparslan'ın Bizanslıları yenmesinden sonra Selçuklular'ın eline geçmiştir. Selçuklular devrinde bir hayli gelişen Mut, 1277 yılında Karaman Bey'in oğlu Şemsettin Mehmet Bey tarafından Karamanoğulları'nın egemenliğine geçirilmiştir. Mut, 1466 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından Osmanlı ülkesine katılmıştır. 1868 yılında ilçe olan Mut'ta, 1869 yılında Mut'ta belediye kurulmuştur.

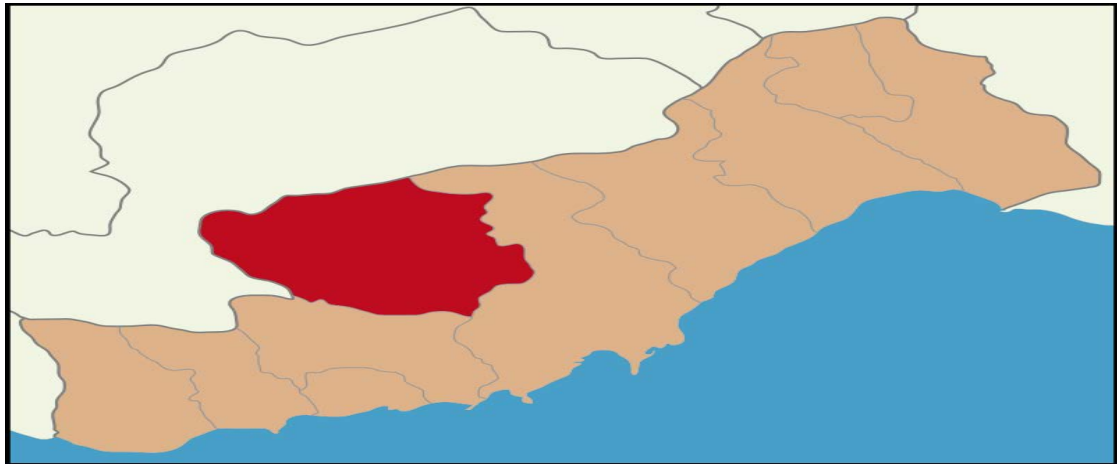

Harita 1. Türkiye ve Mersin'in Haritada Gösterimi

Kaynak: Uyduharita (2015). <http://www.uyduharita.org/mersin-haritasi-resimleri/>

Mut adının Hititler zamanında “Yenika” veya “Yenikent” adıyla varolduğu tahmin edilmektedir. Silifke bölgesinde yaşayan Seleukoslar zamanında burayı idare eden “Mutyos”, “Müds” veya “Muts” adlı komutanın kurduğu şehre Mud (Mut) adını verdiği rivayet edilmektedir. Bazı kaynaklara göre de şehir, Romalı İmparator Augustus tarafından bir Roma kolonisi olarak kurulmuştur. Claudiopolis adını ise Claudios tarafından şehir statüsü verilince almıştır (Tekin, 2008: 49).

Evliya Çelebi ise isim menşeyini Karamanoğlu Yakup Bey'in burada Rumlarla giriştiği mücadele sırasında, bütün askerlerini şehit verdiğinden dolayı “Dar-ül Mevt” (Ölüm Diyarı Kapısı) denildiğini, Mut adının da Mevt'ten geldiği şeklinde ifade etmektedir (Tekin, 2008: 49-50). Sonuç olarak Mut adının nereden geldiğiyle ilgili çeşitli rivayetler vardır ama hiçbir zaman hangisinin doğru olduğuna ilişkin bir şey söylenmemiştir.

Harita 2. Mersin ve Mut'un Haritada Gösterimi

Kaynak: Wikipedi (2015). <http://tr.wikipedia.org/wiki/Mut>

Mut, Mersin ilçeleri arasında, en dağlık kesimde yer alan ilçelerden biridir. Mut'un çevresi çok yüksek dağlarla kaplı olduğu için Mut onlara göre daha alçakta kalıyor ve bu yüzden de ilçeye "Mut Çukuru" da diyenler vardır. Akdeniz Bölgesi'nin çoğunda görüldüğü gibi Mut'ta da, kalkerli araziler fazla olduğundan obruk, şelale ve mağaralara rastlanmaktadır.

Mut'un Kürkçü Köyü'nde demir hammaddesi, Dağpazarı Köyü yakınlarında da kömür çıkartılmaktadır. Mut'un Kürkçü Köyü'nden çıkarılan demir hammaddesi, Taşucu İşkelesi'nden İskenderun Demir-Çelik Fabrikası'na; Dağpazarı Köyü'nden çıkarılan kömür de İç Anadolu illerine gönderilmektedir (Tekin, 2008: 41).

İlçenin tarihi ve turistik kaynaklar bakımından oldukça zengin olduğu görülmektedir. Bunların başlıcaları; Alahan Manastırı, Alaoda Şapeli, Hacıahmetli Köyü Kapız Mevkii, Dağpazarı Kilisesi, Karaekşi, Yerköprü Şelalesi, Hocantı Suyu, Mut Kalesi, Laal Paşa Camii, Mavga Kalesi, Karacaoğlan Anıt Mezarı'dır.

Harita 3. Mut ve Mahalleleri

Kaynak: Vikipedi (2015). <http://tr.wikipedia.org/wiki/Mut>

Hayvancılık ülkemizin genelinde olduğu gibi Mut ilçesi için de, geçmişten beri süregelen ekonomik bir uğraştır. Halen hayvancılık faaliyeti Mut ilçesinde önemini korumaktadır. Bu hayvancılık faaliyeti Mut'un merkezinde önemini yitirmiş olmakla birlikte, Mut'un köylerinde varlığını önemli derecede devam ettirmektedir. Burada hem küçükbaş hem de büyükbaş hayvancılık faaliyeti yapan insanlara rastlanmaktadır. İlçede, yaz ayında hayvanların otlak ihtiyacını karşılamak için yaylalara çıkılmaktadır.

İlçede tarım halkın en önemli geçim kaynakları arasında yer almaktadır. Bu tarımsal ürünler arasında zeytincilik, tahıl üretimi (arpa, fiğ, buğday, nohut, yer fıstığı, susam, mercimek vb.), bağcılık, meyvecilik (nar, incir, elma, erik, kiraz vb.), sebzecilik (domates, salatalık, soğan, pırasa, biber, lahana, marul, patlıcan, bamy vb.) faaliyetleri vardır. İlçede bu kadar çeşitli

faaliyetin olmasında, ilçenin iklim koşulları açısından uygun olmasının etkisi büyüktür. Bu tarım ürünlerindeki çeşitlilik ise halka maddi anlamda katkılar sağlamaktadır. Halkın tarımla uğraşmasında, bu tarım ürünlerinden iyi gelir elde edilmesinin önemli bir etkisi vardır. Tarım faaliyeti çoğu aileye maddi destek sağladığından, bu durum onları ister istemez tarım yapmaya doğru itmektedir.

Mut'ta zengin ormanlar bulunduğu, ormanların kızılçam, katran, meşe, ardıç, pınar ve ladinden oluştuğu belirtilmektedir. Kayıtlara göre, ilçedeki orman alanlarında zeytin ormanları olduğu da bir gerçektir. İlçede bulunan Mut Orman İşletmesi, ilçedeki ormanların korunup korunmadığının takibini yapmaktadır.

1.2. Mut Nüfusu ve Eğitim Durumu

Mersin'in ilçelerinden birisi olan Mut'un 2017 yılı nüfusu, Türkiye İstatistik Kurumu 2018 yılı verilerine göre toplam 62. 228 (ilçe merkezi ve kırsal dâhil) kişidir (TÜİK, 2018). Bu nüfusun 31. 127'si erkek, 31. 101'i kadındır. İlçede daha çok orta yaş üstünde yaşayan kadınların çok olduğu görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında orta yaş grubundaki erkeklerin ve genç çiftlerin evlendikten sonra başka illere giderek orada çalışma istekleri etkili olmaktadır. Mut ilçesinin son 50 yıl içerisindeki nüfusunun cinsiyete göre nasıl bir değişim gösterdiği aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Mut İlçe Nüfusunun Cinsiyete Göre Dağılımı

YILLAR	Mut İlçe Nüfusu Cinsiyete Göre Dağılım	
	Kadın	Erkek
1965	19.245	18.832
1970	21.699	20.994
1975	22.674	22.909
1980	25.152	24.962
1985	27.386	26.359
1990	28.553	27.750
2000	37.461	36.912
2007	32.707	33.649
2010	31.924	31.683
2015	31.078	31.120
2017	31.127	31.101

Kaynak: TÜİK (2018). <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>

Mut nüfusunun cinsiyete göre dağılımı yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Bu çalışmanın kapsamında 1960-2017 yılları arasındaki seçim sonuçları ele alınmıştır. Ancak Mut ilçe nüfusunun gösterildiği yukarıdaki tabloda 1960 yılı nüfus sayımı sonuçlarına ulaşamamış olmasından dolayı başlangıç noktası olarak 1965 yılı seçilmiştir. Mut'ta yaşayan nüfusun şehirde mi kırdaki mı yaşadığı önemli olan konulardan başka birisidir. Bir yerleşim bölgesinde insanların ilçe merkezinde veya kırdaki yaşaması o ilçenin gelişmişliğini belirlemede önemli bir faktördür. Aşağıda verilen tabloda da son 50 yıllık süreç içerisinde Mut'ta ilçe merkezi ve kırdaki yaşayan kişi sayısı gösterilmektedir.

Tablo 2. Mut Nüfusunda Son 50 Yılda Yaşanan Dönüşüm

Yıl	Toplam	Şehir	Kır
1965	38.077	6.556	31.521
1970	42.693	10.023	32.670
1975	45.583	11.466	34.117
1980	50.114	14.025	36.089
1985	53.745	15.145	38.600
1990	56.303	17.600	38.703
2000	74.373	36.482	37.891
2007	66.356	31.520	34.836
2008	64.602	29.477	35.125
2009	63.673	28.966	34.707

2010	63.607	28.842	34.765
2011	63.136	28.852	34.284
2012	62.534	29.100	33.434
2013	62.693	-	-
2014	62.354	-	-
2015	62.198	-	-
2016	62.396	-	-
2017	62.228	-	-

Kaynak: Wikipedi (2018). <http://tr.wikipedia.org/wiki/Mut>

Mut'ta yaşayan bireylerin okur-yazar oranı son dönemlerde yükselişe geçmiş durumdadır. İlçedeki insanların eğitim durumuna ait verilere ilişkin TÜİK, en son 2017 yılında çalışma yapmıştır ve bu çalışmanın sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 3. İlçede Eğitim Durumu (6+)

Bitirilen Eğitim Düzeyi	Mut			Mersin		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	491	95	396	36.332	6.066	30.266
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	6.772	2.661	4.111	191.367	76.712	114.655
İlkokul mezunu	23.242	10.854	12.388	486.505	221.234	265.271
İlköğretim mezunu	7.394	3.962	3.432	185.829	108.024	77.805
Ortaokul veya dengi okul mezunu	6.346	3.464	2.882	174.870	96.481	78.389
Lise veya dengi okul mezunu	7.426	4.386	3.040	303.604	167.580	136.024

Yüksekokul veya fakülte mezunu	4.842	2.736	2.106	199.755	107.043	92.712
Yüksek lisans mezunu	260	172	88	13.749	7.847	5.902
Doktora mezunu	27	13	14	2.611	1.511	1.100
Bilinmeyen	223	121	102	12.559	6.417	6.142
Toplam	57.023	28.464	28.559	1.607.181	798.915	808.266

Kaynak: TÜİK (2018). <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr>

4. MUT'TA YEREL SEÇİM SONUÇLARININ SOSYOLOJİK ANALİZİ

1. Düünden Bugüne Mut'ta Yerel Seçimlere Siyasi Katılım

Siyaset terimi Arapça kökenli bir sözcüktür ve “at eğitimi” anlamına gelir. Oysa Batı'dan alınan “politika” sözcüğünün Yunan kökenli olduğunu biliyoruz. Siyaset sözcüğünün günümüzdeki anlamı konusunda siyaseti “ülke, devlet, insan yönetimi” biçiminde tanımlamak mümkündür. Siyaset olgusu insanlık tarihi kadar eskidir. Bakıldığında siyaset terimi 19.yy'ın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır (Kışlalı, 2007: 17-18).

Siyasetin, siyasi tercihlerin en rahat ve özgür olarak yaşandığı toplumsal ortamlar demokrasilerdir. Demokrasi, Eski Yunancada halk anlamına gelen “demos” ve güç anlamına gelen “kratos” sözcüklerinin birleşiminden doğmuş bir terimdir (Arslan, 2012: 113). Kaynağını halktan bulan ve halka dayanarak devlet erkini ele geçiren ve halkın istemi doğrultusunda, halkın yararına, halkın özgür katılımıyla, hukuka bağlı kalarak bu erki kullanan devlet düzenine demokrasi denmektedir (Sezen, 1994: 20). Özgürlük, adalet, eşitlik, hukukun üstünlüğü, kuvvetler ayrılığı, din ve vicdan özgürlüğü ve seçimler demokrasinin olmazsa olmazlarıdır. Siyasi partiler; belli bir politik program üzerinde birleşmiş kişilerin, bu programı normal seçim yoluyla gerçekleştirme amacı güderek kurmuş oldukları topluluktur (Sarıbay, 2000: 141).

Çalışmanın konusu itibariyle inceleme alanımızın asıl konusu seçimlerdir. Seçim, genellikle toplu bir istencin (iradenin) birden çok seçenek (aday) arasında bir yeğlemede bulunmasıdır. Bazı durumlarda yetkili bir kişinin seçenekler arasında bir yeğleme yapmasına da seçim denir (Sezen, 1994: 50). Bir başka seçim tanımı ise şu şekildedir; yasalar uyarınca, yasa koymak ve yönetmek için bir veya daha çok aday arasında belli bir veya birkaçını tercih etmektir. Seçim, seçme işidir (Ateş, 2007: 196). Fakat bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de ise seçim denilince ilk akla gelen siyasi nitelikteki millet meclisi ve yerel yönetim seçimleri akla gelmektedir.

Seçimlerdeki siyasal davranışları ile bireyler, hem kendilerinin hem de toplumun yararını şekillendirmede aktif rol oynamaktadırlar. Yurttaşların kolektif karar alma sürecine katılımı seçimlerle sınırlı olmasa da bireylerin seçimlere katılımı, demokratik yapının inşası ve devamında hayati önem arz eder (Arslan, 2012: 116).

Seçim, demokratik bir rejimin varlığı için zorunlu ancak tek başına yeterli olmayan bir unsurdur. Seçim yapılacak ortamın bağımsız ve adil bir ortam olması önemlidir. Seçme hakkının demokratikleşmesinden sonra bugün seçme yetkisi, hukuksal nitelikleri bakımından; bireysel, serbest, eşit ve gizli olarak kullanılan bir yetkidir.

Seçimlerin olmazsa olmazları siyasi partilerdir. Demokrasinin işlevini tam olarak yerine getirebilmesi için siyasi partilere ihtiyaç vardır. Siyasi partiler yaşamın her alanında, özellikle de siyasal yaşamda kendilerini gösterip hissettirirler. Siyasi partiler 1961 Anayasasında düzenlenen siyasal bir kurumdur (Ateş, 2007: 105). Siyasal partiyi tanımlamadan önce kısaca partiyi tanımlamak gerekir. Parti: Ortak düşünce ve görüşteki kişilerin oluşturdukları siyasal topluluk, yani fırkadır (Ateş, 2007: 105). Siyasal parti ise parti üyelerinin düşünce ve çıkarlarını, gerçekleştirmek için siyasal yönetimi tamamen veya kısmen ele geçirmek için siyasal yaşama katılan örgütlü gruplardır (Ateş, 2007: 106).

Gündoğan (1994: 54)'a göre siyasi parti, genel olarak belli bir siyasal program üstünde birleşip örgütlenerek, bu programı siyasal iktidarı ele geçirerek uygulamak amacıyla kurulan tüzel kişilik olarak tanımlanır. Tarihsel süreçte partilerin ortaya çıkması, halk kitlelerinin siyasal yaşama gerçekten girmesiyle ortaya çıkmıştır.

Sıklıkla dile getirildiği gibi yerel seçimler demokrasinin en temel bileşenidir. Bu hakikatle yakından bağlantılı olarak yerel yönetimler de demokratik yaşamın vazgeçilmez unsurlarından birini oluşturur. Batı toplumlarında yerel yönetimler, kapitalist devletin doğuşuna paralel bir şekilde siyasal hayatta varlık göstermeye başlamıştır (Arslan, 2015: 25).

Öteki demokratik toplumlarda olduğu gibi, Türkiye'de yerel yönetimlerin toplumsal ve siyasal hayattaki yeri anayasa ve yasalarla belirlenmiştir. Özellikle 1961 Anayasası'nın 112. maddesinde ve 1982 Anayasası'nın 123. maddesinde ülke yönetimin, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı net bir şekilde beyan edilir. Belediye Yasası'nın (5393 sayılı) 3. maddesinde de belediye, "belde sakinlerinin mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" şeklinde tanımlanır (Arslan, 2015: 25).

Toplumdaki bireylerin seçimlere katılım oranlarını sadece sosyo-ekonomik veya sosyo-kültürel düzeyle açıklanamaz. Çünkü her toplumun kendi konjonktürel yapısı diğer toplumlara göre farklılık gösterir. Mersin ve Mut'ta seçimlere katılım oranlarının aynı nedenlere bağlanılmaya çalışılması yanlış bir tutumdur. Mersin ve Mut'un içinde bulunduğu toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel koşulların birbirinden farklı olduğuna dikkat etmek gerekir.

Seçimlere katılım oranlarının farklılık göstermesinde, seçim dönemlerinde her yöreye özgü sloganlar olması ya da belediye başkanının, seçim yöresinin içinden veya dışından olması bile seçimlere katılım oranı üzerinde etkili olabilmektedir.

Tablo 4. 1963'ten Günümüze Yerel Seçimlere Katılım Oranları (Belediye Başkanlığı)

	Seçimlere Katılım Oranı(%)	
	Türkiye Geneli (İl Genel Meclisi)	Mut (Belediye Meclisi)
2014 Yerel Seçimleri	89,15	93,77
2009 Yerel Seçimleri	85,20	82,76
2004 Yerel Seçimleri	75,28	83,18
1999 Yerel Seçimleri	86,85	88,79
1994 Yerel Seçimleri	91,79	94,49
1989 Yerel Seçimleri	81,47	88,36
1984 Yerel Seçimleri	90,87	94,89
1977 Yerel Seçimleri	61,88	76,07
1973 Yerel Seçimleri	61,72	79,34
1968 Yerel Seçimleri	65,75	69,54
1963 Yerel Seçimleri	77,64	82,49
Ortalama Katılım Oranı	77,85	84,88

Kaynak: YerelNET (2015).

Yukarıda verilen tabloda 1960-2017 yılları arasındaki dönemde Türkiye genelinde ve Mut özelinde, yerel seçimlere katılım oranları gösterilmektedir. 1960-2017 yılları arasında, Türkiye genelinde seçmen katılımının yüzde 77'nin üzerinde olduğu görülmektedir. Araştırma çerçevesinde ele alınan 11 dönemin tamamında, (2009 yılı hariç) Mut ilçesinde seçimlere katılımın Türkiye ortalamasının üzerinde olması, Mut halkının seçimlere yönelik tutumunu belirleme açısından önemlidir. Mut'ta seçimlere katılımın Türkiye ortalamasının üzerinde olmasında Mut'un seçim bölgesinin küçük olmasının da etkisi vardır.

Tablo incelendiğinde seçimlere katılım oranlarının dengeli dağılmadığı görülmektedir. Bir yıl seçimlere katılım oranı önceki döneme göre azalmakta diğer yıl ise artmaktadır. En yüksek artışın, 1977 seçimlerinden 1984 seçimlerine geçiş döneminde yaşandığı görülmektedir. Bu iki seçim dönemi arasında, yüzde 24, 74 oranında bir artış olmuştur. Mut ilçesinde yerel seçimlere katılımın en fazla olduğu dönem, yüzde 94, 89'luk oranla 1984 yılıdır. Seçimlere katılımın en az olduğu dönem ise yüzde 69, 54'lük bir oranla 1968 yılıdır. Türkiye genelinde ise

seçimlere katılım oranı, Mut'a göre daha dengeli dağılmıştır. Son olarak Türkiye genelinde yerel seçimlere katılımın en dengeli olduğu dönemin 1973 ve 1977 seçim dönemleri olduğu söylenebilir.

2. Düünden Bugüne Mut'ta Yerel Seçim Sonuçları

2.1. 1963 Yılı Yerel Seçim Sonuçları

Yerel seçimler iktidarı şekillendirici güce sahip olmasından dolayı demokratik sistemler açısından hayati öneme sahiptir. Bu tespitlerden yola çıkarak çalışmada, Mut'un siyasi yapısının nasıl oluştuğu, işlediği ve nasıl farklılaşarak dönüştüğünü anlayabilmek için yerel seçimler incelenmiştir. Mut ilçesinde, yerel seçimlere dair 1963'ten öncesine ait verilerin olmamasından dolayı, 1963 yılı başlangıç noktası olarak ele alınmıştır.

1963 Türkiye yerel seçimleri, 17 Kasım 1963 tarihinde yapılmıştır. 1963 seçimleri 27 Mayıs 1960 ve 1961 Anayasası'nın kabulünden sonra yapılan ilk yerel seçimlerdir. Bu seçim döneminde AP, CHP, CKMP, MP, TİP, YTP olmak üzere 6 siyasi parti karşımıza çıkmaktadır. 1963 yılı seçimlerinin ayırt edici bir noktası da şöyledir: 1963 yılına kadar belediye başkanları, belediye meclisi tarafından seçiliyordu. Seçmenler belediye meclis üyelerini seçiyorlar, belediye meclisi de kendi aralarından veya dışarıdan birisini belediye başkanı olarak seçiyordu. İl merkez belediye başkanı seçilenler, İçişleri Bakanının yazısı ve Cumhurbaşkanı'nın onayı ile göreve başlıyorlardı. İl merkezleri dışındaki belediyelerin başkanı seçilenler ise buldukları ilin valileri tarafından onay alıp göreve başlıyorlardı (Akbulut, 2006-a).

Tablo 5. 1963 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)	
	Mut (Belediye Başkanlığı)	Mut (Belediye Meclisi)
AP	54,92	-
CHP	45,08	-
TOPLAM	100	-

Kaynak: YerelNET(2015).

1963 yılı seçimlerinin askeri bir darbeden sadece 3 yıl sonra yapılmış olması, seçime katılan siyasi partilerden 6'sından 4'ünün (AP, YTP, TİP, MP) darbe sonrası kurulmuş olması gibi nedenlerden dolayı, 1963 yerel seçimleri ister istemez bir sonraki genel seçim açısından referandum niteliği taşımaktaydı. 1963 seçimlerinin Türkiye genelindeki galibi, DP'nin devamı niteliğindeki Adalet Partisi'dir. AP'nin takip eden CHP ise parti sıralamasında ikinci sırada yer almaktadır. Bu seçimlerin sonuçları, merkezi hükümetin istifasına neden olmuştur.

Mut'ta 1963 yılında belediye meclisi seçimleri olmamıştır fakat belediye başkanlığı mücadelesi AP ile CHP arasında olmuştur. 1963 yerel seçimlerinde Mut özeli ve Türkiye genelinde aynı durumun söz konusu olduğu tablodan anlaşılmaktadır. İktidarda AP varmış gibi görünse de CHP de seçmenlerden büyük bir destek toplamıştır.

Tablo 6. 1963 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları	
		Belediye Meclisi	Belediye Başkanlığı
1963	Sağ Partiler Toplamı	-	54,92
	Sol Partiler Toplamı	-	45,08
	Diğerleri	-	0
Toplam		-	100

Yukarıdaki tabloda yer alan bilgilere göre, Mut ilçesinde 1963 seçimlerinin galibi sağ siyasi partilerdir. Bu seçimlerde sağ siyasi partilerin Mut'ta yüzde 55'e çok yakın bir orana sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, sol siyasi partiler ile sağ siyasi partilerin oranları arasında yüzde 13 civarında bir fark olduğu görülmektedir. Bu seçim döneminde Mersin için herhangi bir problem yaşanmamıştır ancak İstanbul'da tarafsız belediye başkanlığı polemliği yaşanmıştır. YSK'nın gözetiminde gerçekleşen ilk seçim 1963 yerel seçimleridir.

2.2. 1968 Yılı Yerel Seçim Sonuçları

1968 yılı seçimlerinin aslında 17 Eylül 1967 yılında yapılması planlanırken, seçim tarihinde değişiklik yapılarak seçimler 2 Haziran 1968'de yapılmıştır. Hem Türkiye de hem de Mut'ta 1968 seçimlerine katılım oranı, 1963 seçimlerine katılım oranına göre bir hayli düşmüştür. 1968 yerel seçimlerine, sekiz siyasi parti ve bağımsızlar katılmıştır. Bu partiler Adalet Partisi (AP), Birlik Partisi (BP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP), Güven Partisi (GP), Millet Partisi (MP), Türkiye İşçi Partisi (TİP) ve Yeni Türkiye Partisi (YTP) ve Bağımsızlardır (Akbulut, 2006-b).

Tablo 7. 1968 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)	
	Mut (Belediye Başkanlığı)	Mut (Belediye Meclisi)
AP	48,95	52,23
CHP	40,45	39,19
MP	5,39	4,27
TIP	5,21	4,32
TOPLAM	100	100

Kaynak: YerelNET (2015).

1968 yerel seçimlerinin en dikkat çeken noktalarından birisi, her ne kadar Mut'ta bağımsız aday gösterilmemiş olsa da Türkiye genelinde bağımsızların geçmiş seçim dönemlerine göre büyük bir başarı elde ettikleri gerçeğidir. Tabloda da görüldüğü üzere sağ siyasi partilerin oranı, sol siyasi partilerin oranından fazladır. 1968 seçimlerinde, tüccar olan Yahya İnanıcı Mut'a belediye başkanı seçilmiştir.

Bu seçim döneminde Türkiye genelinde Adalet Partisi'nin aldığı oy oranı yüzde 49, 06'dır ve partinin genel başkanı bu dönemde Süleyman Demirel'dir. 1968 yılı seçimlerine 1. 238 belediye başkanı ve 15. 798 belediye meclis üyesi belirlenmiştir. Bu seçimlerde, belediye başkanlığını kazanan adayların yarısından fazlası AP'dendir.

Adalet Partisi içinde, belediye başkan adaylarının belirlenmesi için yapılan ön seçimlerde, genel merkez ile yerel örgütlerin çatışması sonucunda partiden istifa ederek bağımsızdan adaylıklarını koyanların çoğunluğunun seçimleri kazanması, hem parti içi demokrasi açısından önemli tartışmaların yapılmasına yol açmış hem de bağımsızların bu seçimlere bir anlamda damgasını vurmasına neden olmuştur.

Tablo 8. 1968 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yel pazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları	
		Belediye Meclisi	Belediye Başkanlığı
1968	Sağ Partiler Toplamı	56,50	54,34
	Sol Partiler Toplamı	43,50	45,66
	Diğerleri	0	0
Toplam		100	100

Mut'ta 1968 yerel seçimlerinde en yüksek oy oranına sahip parti AP'dir. Türkiye geneli ve Mut özelinde seçim sonuçlarında AP'nin başarı oranları birbirine oldukça yakındır. Çünkü AP'nin başarısı Mut özelinde ve Türkiye genelinde yüzde 50'ye yakındır. Mücadelenin galibi sağ partilerdir. Tabloda da görüldüğü üzere Mut özelinde belediye meclisi seçimlerinde sağ partilerin oranı yüzde 56, 50 iken sol partilerin oranı yüzde 43, 50'dir. Belediye başkanlığı seçimlerinde sol yelpazenin elde ettiği destek, sağ yelpazenin elde ettiği destekten bir hayli düşüktür.

2.3. 1973 Yılı Yerel Seçim Sonuçları

1973 yerel yönetim seçimleri, 12 Mart müdahalesi sonrası yapılan ilk yerel seçimlerdir. 14 Ekim Milletvekili genel seçimlerinden 55 gün sonra, 9 Aralık günü yapılmış, seçime 8 parti katılmıştır. 1973 yılına gelindiğinde toplam belediye sayısı 1623'e ulaşmıştır. 1961 Anayasası ve Anayasaya uyum yasalarıyla oluşturulan seçim mevzuatı ile belediye başkanlarının 4 yılda bir, tek dereceli çoğunluk usulü ile seçileceği hükme bağlanmıştır.

9 Aralık 1973 yerel yönetim seçimleri, 14 Ekim 1973'de yapılan genel seçimlerin "sağlamasının yapıldığı referanduma" dönüştürülerek, partilerce milli seçim konumuna getirilmiştir. Yerel yönetim seçimleri daha önceki (1963, 1968) yerel seçimler de olduğu gibi bir genel seçim havasında yapılmıştır. Başta Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Eskişehir olmak üzere toplam 33 ilde CHP, 22 ilde AP, 3 ilde MSP, 1 ilde DP ve 8 ilde Bağımsız adaylar belediye başkanlıklarını kazanmışlardır. CHP bu seçimlerde büyük bir üstünlük kazanırken AP'nin 1968 yerel seçimlerine göre oyları gerilemiştir (Yayman, 2006-a).

Tablo 9. 1973 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)	
	Mut (Belediye Başkanlığı)	Mut (Belediye Meclisi)
CHP	-	57,55
AP	-	32,06
DP	-	8,32
BAĞIMSIZ	-	2,07
TOPLAM	-	100

1973 seçimlerinin gösterildiği bu tabloda, belediye başkanlığına dair sonuçlara ulaşılamamasından dolayı belediye meclisi seçimleri üzerinde durulmuştur. Belediye başkanlığı seçimlerine ulaşılamamış olsa da 1973 dönemi belediye başkanının Yahya İnanıcı olduğu bilinmektedir. Belediye başkanı olan Yahya İnanıcı'nın ikinci dönem belediye başkanlığı

seçimlerini kazanmasında “aday ve parti faktörü” nün etkisi büyüktür. İlk olarak tüccar olan Yahya İnanıcı halk tarafından sevilen bir isimdir. Bunun yanında Yahya İnanıcı, bu seçim döneminde de bir önceki seçim döneminde aday gösterildiği partiden aday gösterilmiş ve partinin de etkisi ile belediye başkanı olmuştur. Buradan da anlaşılacağı üzere bireylerin seçimlere katılım oranında ve bireylerin oy verme davranışında farklı faktörler (yaş, aile, cinsiyet gibi) etkili olabilmektedir. Belediye meclisi seçimlerindeki siyaset mücadelesinde ise CHP'nin yüzde 56'ya yakın bir oranla birinci sırada yer aldığı tablodan anlaşılmaktadır. Buradan Türkiye'ye paralel olarak Mut'ta, CHP'nin seçmen desteğinde önemli bir artış olduğunu söyleyebiliriz. 1963'ten bu yana yapılan belediye meclisi seçimlerinde ilk defa bağımsızların siyaset sahnesine çıktığı görülmektedir.

1973 seçimlerine katılım oranı Türkiye genelinde 1963 ve 1968 seçimlerine göre bir hayli düşmüş olsa da bu durum Mut için daha farklıdır. 1973 seçimlerinde Mut özelinde belediye meclisi yerel seçimlerine katılım oranında 1968 yılına göre yüzde 14,09'luk bir artış olmuştur ancak 1963 seçimlerine göre seçimlere katılım oranı azalmıştır. Bu seçim döneminin 12 Mart Muhtırasından sonra yapılması, kentleşmenin artması ve beraberinde getirdiği sorunlar vb. faktörler (Arap-İsrail Savaşı, dünya petrol krizinin) olduğu dönemde seçimler gerçekleştirilmiştir. Bütün bunlar toplumsal ve siyasal isteklerin farklılaşmasına neden olmuş ve bu da bireylerin seçimlerini etkilemiştir. Bu şartlar doğrultusunda yapılan seçimlerde, Türkiye genelinde bireylerin ihtiyaçlarına cevap verecek parti olarak CHP görülmüş ve en büyük seçmen desteğini almıştır.

Tablo 10. 1973 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları	
		Belediye Meclisi	Belediye Başkanlığı
1973	Sağ Partiler Toplamı	40,38	-
	Sol Partiler Toplamı	57,55	-
	Diğerleri	2,07	-
Toplam		100	-

1973 yerel seçimleriyle birlikte CHP oy oranını bir hayli arttırmıştır. Ancak 1973 seçimlerinde sağ partilerin 760 ilçede belediye başkanlığı kazanmış olması ve sol partilerin sadece 551 ilçede belediye başkanlığı kazanmış olması, Türkiye siyasetinde sağ kanadın belirleyici bir faktör olmaya devam ettiğini kanıtlar.

Tabloda verilen bilgiler, 1973 yerel seçimlerinde sağ yelpaze ve sol yelpaze açısından nasıl bir değişim ve dönüşümün yaşandığını açıklar niteliktedir. Sağ siyasi partiler bu

seçimlerde güçlü gibi görünse de geçmiş seçim dönemlerine oranla bir hayli güç kaybetmiştir. Kaybedilen desteğin büyük oranda sol partilere kaydığı görülmektedir. 1973 yerel seçimlerinde sol partiler, Türkiye ile paralel olarak önemli bir güç elde etmişlerdir. Son olarak Mut özelinde belediye meclisi seçimlerinde sol partileri destekleyenlerin oranının 1968'de yüzde 43, 50 iken 1973'te yüzde 57, 55'e yükselmesi, sol partilerin belediye meclisi seçimlerinde desteğini önemli bir şekilde arttırdığını kanıtlar.

2.4. 1977 Yerel Seçim Sonuçları

1977 yerel seçimleri, 11 Aralık 1977 tarihinde yapılmıştır ve seçime 11 parti girmiştir. 11 Aralık yerel seçimleri 1973 yerel seçimlerinde olduğu gibi yaşanan iktidar krizini çözmek için amacını aşarak bir genel seçim havasına dönüşmüştür. AP yerel seçimlerin, genel seçim havasına dönmesine şiddetle karşı çıkarken, CHP 11 Aralık seçimleri ile yalnızca yerel yönetimlerin değil iktidarın da değişeceğini ileri sürmüştür. 1973 yerel seçimleri ile başlayan yeni belediyecilik hareketi, 11 Aralık seçimleri öncesi pek tartışılmamış ve üzerinde durulmamıştır. 1977 seçim konuşmaları daha çok terör, hayat pahalılığı, şiddet, dış politika, komünizm tehlikesi gibi genel sorunlar üzerinde yoğunlaşmıştır (Yayman, 2006-b).

Türkiye'de 1977 yerel seçimlerine katılım oranı, 1973 yerel seçimlerinde olduğu gibi oldukça azdır (yüzde 61, 88). Mut'ta ise seçimlere katılım oranının yüzde 76 civarında olduğu görülmektedir. 1977 yerel seçimlerinde seçim mücadelesi AP ve CHP arasında gerçekleşmiştir. Bu seçim döneminden en çok faydalanan MHP olmuştur çünkü bu seçim döneminde tarih sahnesinde kendini gösterme fırsatı elde etmiştir.

1977 yılı yerel seçimleri dikkatli bir şekilde incelendiğinde hem belediye başkanlığı, hem de belediye meclisi seçimlerinde CHP'nin oy oranının yüzde 50'den fazla olduğu görülmektedir. CHP'nin ani yükselişi sadece Mut için değil tüm Türkiye için geçerlidir. 1977 yılında yapılan seçimlerden sonra iktidar değişikliği olmuştur. CHP'nin iktidara gelmesinde, AP'den kopan milletvekilleri ve bağımsızların CHP'yi desteklemesi, CHP'nin iktidara gelmesini sağlamıştır.

Tablo 11. 1977 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları

1977	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)	
	Mut (Belediye Başkanlığı)	Mut (Belediye Meclisi)
CHP	50,73	50,83
AP	39,98	39,46
MHP	8,29	9,69

MSP	1,10	0,02
TOPLAM	100	100

Kaynak: YerelNET (2015).

Seçim sonuçları dikkatli bir şekilde incelendiğinde, CHP'nin Türk toplumunun siyasal hayatındaki bu hızlı çıkışını yalnızca 1960'lı yılların sonlarına doğru dünyayı kasıp kavurmaya başlaması, sol ideolojilerin yükselişi ile açıklanamaz. Küresel dinamiklerin yanı sıra, Ecevit'in karizmatik liderliğini ve Türkiye'nin kendi iç toplumsal dinamikleri gibi değişkenleri de, bu sonucu hazırlayan faktörler arasında saymak gerekir (Arslan, 2015: 34).

Türkiye'de 1977 yerel seçim sonuçları incelendiğinde, bu dönemde CHP'nin başında Bülent Ecevit, MHP'nin başında Alparslan Türkeş, AP'nin başında Süleyman Demirel, MSP'nin başında ise Necmettin Erbakan'ın olduğu görülmektedir. MSP'nin yeni bir parti olması, Mut özelinde en az oyu onun almasına neden olmuştur. Oy oranı dağılımı konusunda belediye başkanlığı ve belediye meclisi seçimleri benzerlik göstermektedir. 1977 seçim döneminde sağ partilerin büyük temsilcisi AP, belediye başkanlığı seçiminde 39,98'lik bir oy oranına sahipken, belediye meclisi seçimlerinde 39,46'lık bir oy oranına sahiptir.

Tablo 12. 1977 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yel pazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları	
		Belediye Meclisi	Belediye Başkanlığı
1977	Sağ Partiler Toplamı	49,37	49,37
	Sol Partiler Toplamı	50,73	50,71
	Diğerleri	0	0
Toplam		100	100

1977 seçimlerini sağ partiler ve sol partiler açısından ele almak gerekirse, Türkiye'de ve Mut'ta benzerlik olduğu görülmektedir. Mut'ta da Türkiye'deki gibi sol partilerin çoğunlukta olduğu görülmekte ve tabloda da görüldüğü üzere belediye meclisi seçimlerinde sol partilerin oranının (CHP) yüzde 50,83 olduğu, sağ partilerin oranının ise (AP, MSP, MHP) yüzde 49,17 olduğu sonucu ortaya çıkar. Son olarak 1977 - 1981 arası dönemde Mut'un belediye Salim Atlay olduğu bilinmektedir.

2.5. 1984 Yılı Yerel Seçim Sonuçları

25 Mart 1984 tarihinde yapılan seçimler, "12 Eylül Ara Rejimi'nden" sonra yapılan ilk yerel seçimlerdir. Bu seçimlerin sonunda yerel yönetim birimlerinin organlarında, 12 Eylül

rejiminin atanmışlarının yerine yeniden seçilmişler geçmişlerdir. Seçimlere 6 siyasi parti katılmıştır: Anavatan Partisi (ANAP), Sosyal Demokrasi Partisi (SODEP), Doğru Yol Partisi (DYP), Halkçı Parti (HP), Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) ve Refah Partisi (RP) (Şener, 2006).

1984 seçimleri öncesinde yaşanan 1980 İhtilali veya 12 Eylül 1980 Darbesi, askeriye'nin 1970 Darbesi ve 1970 Muhtırası'ndan sonraki üçüncü büyük darbesidir. 1980 Darbesi'nin sebepleri arasında siyasi iktidarsızlık, ekonomik sebepler, güvenlik sorunları, dış siyaset etkenleri sayılabilir. 1980 Darbesi ile AP hükümeti görevden alındı ve çoğu parti tarumar edildi, parti liderleri bir süre gözetim altında tutulduktan sonra yargılandı.

1980 Darbesi'nden sonra yaşananlar toplumsal, ekonomik ve siyasi yaşamda değişimlere neden olmuştur. Bu değişimler de seçimlere yansımış ve 1980 sonrasında oy oranlarında müthiş bir artış olmuştur. Hem Türkiye genelinde, hem de Mut'ta seçimlere katılım oranı bir önceki seçim dönemine göre oldukça artmıştır. Mut özelinde 1984 seçimlerinde siyaset sahnesinde olan partilerin ANAP, SODEP, HP, DYP, MDP olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Ayrıca sağ partiler, 1980 Darbesi'nden sonra büyük bir patlama yaşamış ve sağ parti lideri Turgut Özal'ın partisi ANAP birinci sırada yer almıştır. 1984 yerel seçimlerinde Türkiye'de bağımsızların oy oranı yok denecek (1, 63) kadar azdır ve Mut'ta ise hiçbir oy oranına sahip değildir.

Tablo 13. 1984 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)	
	Mut (Belediye Başkanlığı)	Mut (Belediye Meclisi)
ANAP	41,04	41,14
SODEP	34,16	34,15
HP	18,02	17,53
DYP	5,26	5,60
MDP	1,51	1,58
TOPLAM	100	100

Kaynak: YerelNET(2015).

1984 yerel seçimlerinde, ANAP'ın hem belediye meclisi, hem de belediye başkanlığı seçimlerindeki oy oranının yüzde 40 civarında olduğu görülmektedir. 1983 seçimlerinden 1991 yılına kadar Anavatan Partisi hiç aralıksız bir şekilde iktidarda kalmayı başarmıştır. ANAP'ın uzun bir süre iktidarda kalmasında iletişim araçlarını etkili şekilde kullanması, ekonomik konulara önem vermesi ve Özal'ın liderlik özellikleri etkili olmuştur. 12 Eylül Darbesi öncesindeki sağ partiler hoşgörülü bir politika izledikleri için, sosyal demokrat seçmenler

tarafından da desteklenmişlerdir. Buradan hareketle, bireylerin seçimlere olan ilgisinde bu seçim döneminde medyanın yanı sıra aday faktörünün de etkili olduğu söylenilebilir.

1984 yerel seçimleri temelinde Mut'ta ANAP ve SODEP'in dikkat çekici bir oy oranına sahip olduğu görülmektedir. Belediye başkanlığı seçimlerinde sağ partilerden birisi olan ANAP'ın oranı yüzde 41, 4, sol partilerden birisi olan SODEP'in oranı yüzde 34, 16 iken Mut'ta son sırada yer alan MDP'nin oranının sadece 1, 51 olduğu görülmektedir. Belediye meclisi seçimlerinde ise ANAP'ın oy oranı 41, 14, SODEP'in oranı 34, 15 ve MDP'nin oranı 1, 58'dir. Bu veriler temelinde Mut'ta SODEP'in belediye meclisi seçimlerindeki oranının Türkiye oranından yüzde 11 daha yüksek olduğu görülmektedir. 1984 yerel seçim döneminde Mut'ta belediye başkanı olarak Rüştü Dinçer seçilmiştir.

Tablo 14. 1984 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları	
		Belediye Meclisi	Belediye Başkanlığı
1984	Sağ Partiler Toplamı	48,32	47,82
	Sol Partiler Toplamı	51,68	52,18
	Diğerleri	-	-
Toplam		100	100

1984 seçimleri, askeri müdahalenin toplumun siyasi ve toplumsal hayatına yansımaları bakımından önemli ipuçları verir. Bunlardan belki de en önemlisi, sağ siyaset geleneğinin, 12 Eylül Askeri Darbesi sonrasında, ülkenin siyasi yapısında hızlı bir yükseliş ivmesi yakalamış olmasıdır. Sağ kanadın 1984 yerel seçimlerindeki gücü, darbe öncesi son yerel seçimlere oranla yüzde 54 civarında artmıştır (Arslan, 2015: 37). Türkiye'de yerel siyasi yapı içinde, 1980 darbesinden önceki 1977 seçimlerinde sağ kanat oy kaybederken sol kanat oy oranını sürekli arttırıyordu. Ancak 1984 seçimlerinde bunun tam tersi bir durum yaşandı. Mut özelinde 1984 yerel seçimleri incelendiğinde hem belediye başkanlığı seçimlerinde hem de belediye meclisi seçimlerinde sol partilerin oranında yüzde 1 civarında artış olması, sağ partilerin oranında ise yüzde 1 civarında azalışın olması, Mut'ta yerel seçimlerde Türkiye'deki yerel seçimlerin aksi bir durum yaşandığını göstermektedir.

2.6. 1989 Yılı Yerel Seçim Sonuçları

1989 yılı yerel seçimleri, 26 Mart 1989 tarihinde yapılmıştır. Seçimlere katılan partiler şunlardır: Anavatan Partisi (ANAP), Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP), Doğru Yol Partisi (DYP), Demokratik Sol Parti (DSP), Refah Partisi (RP), Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP) ve

Islahatçı Demokrasi Partisi (IDP). Burada İktidardaki Anavatan Partisi yerel seçimlerde ağır bir yenilgiye uğramıştır. Ana muhalefet partisi olan Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) önemli bir başarı kazanmıştır (Şener, 2006). Bu dönemde SHP'nin başında Erdal İnönü bulunmaktadır.

Türkiye'de 1989 belediye meclisi seçimlerine katılım oranının yüzde 81,47, 1984 seçimlerine katılım oranının yüzde 90, 87 olması, 1989 seçimlerine katılım oranının düşük olduğunu göstermektedir. Mut'ta ise seçimlere katılım oranı 1984 yılına oranla 6 puan civarında azalmıştır. 1989 seçimlerinde Mut'ta seçimlere katılım oranı (88, 36), Türkiye ortalamasının (81, 47) üzerindedir.

Tablo 15. 1989 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)	
	Mut (Belediye Başkanlığı)	Mut (Belediye Meclisi)
SHP	56,10	55,39
DYP	22,43	22,29
ANAP	15,77	15,81
MCP	2,85	3,28
RP	2,69	2,96
IDP	0,17	0,26
TOPLAM	100	100

Kaynak: YerelNET (2015).

Bu dönemde, tablodan da anlaşılacağı üzere Mut'ta hem belediye başkanlığı seçimlerinde hem de belediye meclisi seçimlerinde birinci sırada merkez soldan SHP'nin, ikinci sırada ise merkez sağdan DYP'nin olduğu görülmektedir. 1989 yerel seçimlerinde ANAP büyük bir oy kaybı yaşayarak yüzde 15, 77 ile üçüncü sırada yer almıştır. ANAP, Mut'ta 1989 seçimlerinde, 1984 seçimlerine oranla yüzde 25'ten fazla bir oy kaybı yaşamıştır.

1989 seçimleriyle birlikte iktidarda bulunan SHP, CHP'nin yerine geçmiş bir siyasi parti özelliği taşır. SHP, belediye başkanlığı seçimlerinde Mut'ta, oyların yüzde 56,10'unu almıştır. 1989 seçimleriyle birlikte Mut'un belediye başkanı Selahattin Arslan olmuştur. Arslan, bundan sonraki 3 seçim döneminde de belediye başkanı olmaya devam etmiştir. Türkiye açısından bu seçim dönemini ele aldığımızda, SHP'nin başında Erdal İnönü, DYP'nin başında Süleyman Demirel ve ANAP'ın başında Turgut Özal bulunmaktadır. Bu seçim dönemi sonunda sol bir partinin ikinci büyük başarısı ile tekrar karşılaşmaktadır. Sol partinin birinci büyük başarısı, 1977 seçimlerinde CHP'nin aldığı oy oranıdır.

Tablo 16. 1989 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları	
		Belediye Meclisi	Belediye Başkanlığı
1989	Sağ Partiler Toplamı	44,25	43,90
	Sol Partiler Toplamı	55,75	56,10
	Diğerleri	0	0
Toplam		100	100

Mut'ta, insanların içinde bulunduğu konjonktürel yapı, onların siyasi tercihlerini her seçim döneminde etkilemiştir. Bu durum bazı seçim dönemlerinde sağ partilerin aniden yükselişine bazı seçim dönemlerinde ise sol partilerin aniden yükselişine neden olmuştur. 1989 yerel seçim döneminde de oy oranları, bir önceki seçim dönemine göre oldukça farklılık göstermektedir. Mut özelinde bu dönemde siyasete sol partiler damgasını vurmuştur. Sağ partiler, Mut'ta desteğini büyük ölçüde kaybetmiştir. Mut'ta bu seçim döneminde varolan durum Türkiye için de aynen geçerlidir.

Tabloya baktığımızda belediye başkanlığı seçimlerinde, 1984 yerel seçimlerinde sağ partilerin oranı 47, 82 iken oy oranlarının 4 puan civarında azalmasıyla beraber 1989 seçimlerinde sağ partilerin oranı 43, 91 olduğu görülmektedir. 1989 belediye başkanlığı seçimleriyle birlikte sol partilerin de 4 puan civarında seçmen desteğini arttırdığı görülmektedir.

2.7. 1994 Yılı Yerel Seçim Sonuçları

1994 yerel seçimleri, 27 Mart 1994 günü yapılmıştır. 1989 yılı ile 1994 yılı arasında seçim mevzuatında "Zorunlu oy" usulünün getirilmesi, yerel yöneticilerin seçiminde uygulanan "altı ay süre ile o seçim bölgesinde oturmuş olmak" koşulunun kaldırılması, milletvekillerinin görevlerinden istifa etmeden yerel yönetim seçimlerinde aday olmalarına olanak tanınması gibi değişiklikler yapılmıştır. Seçimlere 13 parti katılmıştır ve 13 partiden yalnızca 4'ü ulusal barajı geçmiştir: DYP, ANAP, SHP, RP'dir (Bayramoğlu, 2006-a).

Türkiye genelinde, bu seçimlere katılım oranı yüzde 81, 47'den 91, 79'a çıkmıştır. Mut özelinde ise 88, 36'dan 94, 49'a yükselmiştir. Bu oranlara bakarak 1994 yerel seçimlerine katılım oranının, 1989 seçimlerine göre çok fazla arttığı söylenebilir. 1994 yerel seçimlerinde seçim sandıklarının çalınması, seçimlerin geçerliliğini düşürmüştür. Ayrıca bu seçimlerin hemen ardından, ekonomik bir içeriğe sahip 5 Nisan Kararları'nın alındığı bilinen bir gerçektir.

Mut'ta 1994 yerel seçim sonuçları incelendiğinde, partilerin oy oranlarının arasında dengeli bir dağılımın olmadığı görülmektedir. Dengeli dağılımın olduğu partilerin ikisi de sağ kanattan olan DYP ve ANAP'tır. 1994 Mut seçimlerinde de 1989 seçimlerinde olduğu gibi SHP'nin iktidar konumunda olduğu görülmektedir. Mut'ta bir önceki seçim döneminde yer almayan MHP, bu seçimlerde siyaset meydanına tekrardan girmiştir.

Bu seçim döneminde Türkiye ve Mut yerel seçimlerindeki oy oranlarında bir tezatlık söz konusudur. Türkiye'de iktidar konumunda olan parti, Tansu Çiller'in genel başkanı olduğu DYP olmasına rağmen, Mut'ta iktidar konumunda olan parti CHP'nin uzantısı olarak kurulmuş olan SHP'dir. Belediye başkanı ise Selahattin Arslan'dır. 1989 seçimlerinden 2004 seçimlerine kadar, Mut'ta yerel iktidar hep sol partilerin elinde kalmıştır.

Tablo 17. 1994 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)	
	Mut (Belediye Başkanlığı)	Mut (Belediye Meclisi)
SHP	43,36	42,04
DYP	23,13	22,05
ANAP	21,59	21,37
MHP	5,31	6,57
RP	3,09	3,47
CHP	2,07	2,57
DSP	1,46	1,93
TOPLAM	100	100

Kaynak: YerelNET(2015).

1994 seçimleriyle birlikte hem Türkiye genelinde hem Mut özelinde sağ siyasi partiler oy oranlarını arttırma fırsatı elde etmişlerdir. Gerek belediye başkanlığı seçimlerinde gerekse belediye meclisi seçimlerinde ilk üç sırada yer alan partilerden ikisinin (DYP, ANAP) sağ partilerden olması bu durumun kanıtıdır. Bunların yanında tablodaki önemli bulgulardan birisi de MHP ve RP'nin oy oranındaki artıştır.

1960'lı yıllardan sonra ülkenin siyasi hayatında yer almaya başlayan Prof. Dr. Necmettin Erbakan ve siyasi görüşü, takip eden süreçte Türkiye'nin siyasi yapısının temel yapı taşlarından biri haline dönüşmüştür. Türk siyasi hayatının en önemli liderlerinden Erbakan, siyasetteki asıl başarılarını, üzerinde baskıların daha da yoğunlaşmaya başladığı 12 Eylül darbesi sonrasındaki süreçte gerçekleştirmiştir. Erbakan'ın partisi RP, darbe sonrası ilk yerel seçimlerde yüzde 5'i bile bulmayan oy oranını müteakip seçimlerde katlayarak arttırmayı başarmıştır. Daha net bir ifadeyle RP'nin Türkiye geneli il genel meclisi seçimlerinde, 1984'teki oy oranı yüzde 4, 40 iken 1989 seçimlerinde yüzde 9, 80 olmuştur. 1999 yerel seçimlerinde ise RP kazandığı yüzde 19,

14'lük oy ile tabiri caizse neredeyse Türkiye birinciliğine oynamıştır. İnanç, sabır ve mücadelenin ürünü olan bu eşsiz başarı, Erbakan'ın gelecekte ulaşacağı başarının habercisi gibidir (Arslan, 2015: 41). Buradan da anlaşıldığı üzere RP Türkiye'nin siyasetinde oldukça önemli bir yere sahip olmasına rağmen bunun Mut için de aynen geçerli olduğunu söylemek oldukça zordur. RP, Mut'un siyaset sahnesine 1989 seçimleriyle çıkıyor ve 5 yıllık süreç içerisinde oy oranını 1994 yılına kadar 1, 5 kat daha arttırmıştır. Bu da küçük çaplı da olsa Türkiye'ye paralel olarak oy oranını arttırdığının göstergesidir.

Tablo 18. 1994 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları	
		Belediye Meclisi	Belediye Başkanlığı
1994	Sağ Partiler Toplamı	53,46	53,11
	Sol Partiler Toplamı	46,54	46,89
	Diğerleri	0	0
Toplam		100	100

Mut'ta 1994 yerel seçimleri sağ ve sol partiler açısından incelendiğinde, sağ partilerin hem belediye başkanlığı hem de belediye meclisi seçimlerinde ezici bir çoğunlukta olduğu görülmektedir. Tabloda da görüldüğü gibi sağ partilerin oranı yüzde 53, 46 iken sol partilerin oranı yüzde 46, 54'tür. Sonuç olarak sağ siyasi partiler Mut özelinde, oyların yarıdan fazlasını kendi bünyelerinde toplamayı başarmışlardır.

2.8. 1999 Yerel Seçim Sonuçları

Türkiye'de, 1946 yılından bu yana 15 genel, 10 yerel ve 9 kez de Senato olmak üzere toplam 34 seçim yapıldı. 1961, 1982 ve 1987 yıllarında yapılan referandumlarda da seçmen 3 kez sandık başına gitti. 1999 yerel genel seçimleri 18 Nisan 1999 günü yapılmıştır. Seçimlere 20 parti katılmıştır. Bu seçimlerde 14 parti 80 ilin tamamında yarışmıştır (Bayramoğlu, 2006-b). Bu seçimlere katılım oranı, Türkiye geneli ve Mut özelinde 1994 seçimlerine göre düşüş göstermiştir. Ancak hem Türkiye'de hem de Mut'ta seçimlere katılımın yüzde 85 civarında olması, genel olarak seçimlere katılımın önceki seçimlere göre yüksek olduğunu gösterir. Türkiye'de 1994 seçim döneminde coşku ve heyecan fazla olmasına rağmen, bu seçim döneminde coşku ve heyecanın az olduğu görülmektedir.

Tablo 19. 1999 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)	
	Mut (Belediye Başkanlığı)	Mut (Belediye Meclisi)
CHP	38,67	36,54
MHP	24,63	24,88
DYP	23,09	22,74
ANAP	6,45	6,96
DSP	3,68	4,69
FP	2,66	3,37
DTP	0,41	0,32
ODP	0,41	0,49
TOPLAM	100	100

Kaynak: YerelNET(2015).

1999 yerel seçim sonuçlarını incelediğimizde Mut'ta ilk dikkat çeken, 1994 seçimlerinde sol bir parti olan SHP'nin yerine sol bir parti olan CHP'nin geçmiş olmasıdır. Aslında bu iki partide köken olarak aynıdır. Yine bu seçim döneminde de belediye başkanı olarak Mut'ta Selahattin Arslan seçilmiştir. Mut'ta sekiz partinin yarıştığı bu seçim döneminde, hem belediye meclisi seçimlerinde hem de belediye başkanlığı seçimlerinde ilk sırada CHP'nin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca 1994 seçimlerinde sadece yüzde 5'lik bir oy oranına sahip olan MHP, ani bir yükselişe geçerek oy oranını bu seçim döneminde yüzde 24, 63'e çıkararak, Mut'ta varolan siyasi mücadelede ikinciliğe yerleşmiştir.

Mut'ta 1999 yerel seçimlerine kadar partiler arasında kıyasıya bir iktidar mücadelesi görülmemiştir. Mut için 1999 seçimleri bir dönüm noktasıdır. Tablo incelendiğinde ilk üç sırada yer alan partilerden ikisinin sağ kanattan olduğu görülmektedir. Tablo dikkatli bir şekilde incelendiğinde, 1963'ten bu yana yapılan yerel seçimlerin hiçbirisinde yer almayan FP, ilk defa bu seçimlerde ortaya çıkmıştır ve bu dönemde partinin başında Necmettin Erbakan yer almaktadır. Tabloda ani bir düşüş yaşayan parti ise ANAP'tır. 1994 seçimlerinde oy oranı 21, 59 olan ANAP, 1999 seçimleriyle oy oranını yüzde 6, 45'e düşürmüştür.

Bu seçimler Türkiye genelinde Mut'takinden tamamen farklı bir görünüm sergilemektedir. 1999 belediye meclisi seçimlerinin Türkiye'deki galibi FP (yüzde 18)'dir ve bu FP'yi merkez sağdan bir parti olan ANAP (yüzde 17) ve onun ardından sol bir parti olan DSP (yüzde 16) takip etmektedir. 1999 seçimlerinde birinci sırada olan FP, aslında bir önceki seçim döneminde yer alan RP'nin devamı niteliğindedir ve ilk kez siyaset sahnesine çıkmış olmasına rağmen büyük bir başarı elde etmiştir. Halkın bu partiye bu kadar destek vermesinde, belki de RP'nin 28 Şubat sürecinde haksız yere kapatılması etki yapmış olabilir. Ayrıca bu seçim döneminde, 12 belediyede seçimler iptal edilmiştir. Belediye meclisi seçimleri açısından

Türkiye’de durum bu şekildeyken, Mut’ta bundan tamamen farklı bir görünüm vardır. Bu durumun yaşanmasında Mut’un ve Türkiye’nin siyasi konjonktürünün farklı olmasının etkisi vardır. Durum böyle olunca seçimlerde oy oranları bakımından değişim ve farklılıklar yaşanmaktadır.

Tablo 20. 1999 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları	
		Belediye Meclisi	Belediye Başkanlığı
1999	Sağ Partiler Toplamı	57,95	56,83
	Sol Partiler Toplamı	42,05	43,17
	Diğerleri	0	0
Toplam		100	100

1999 yerel seçimlerinde oyların sağ ve sol partilere göre dağılımı incelendiğinde durumun büyük oranda 1994 seçimlerine paralel yönde olduğu görülmektedir. Çünkü 1994 seçimlerinde Mut’ta sağ partilerin oy oranı fazla iken 1999 seçimlerinde de bu durum değişmemiştir. Bir başka ifadeyle, Mut’ta sol partiler sağ partilerden daha az bir oy oranına sahiptir. 1994 yerel seçimlerinde hem belediye meclisi hem de belediye başkanlığı seçimleri açısından sağ ve sol partiler arasındaki oy farkı 8 puan iken, 1999 seçimlerinde 15 puandan daha fazladır. Buradan hareketle sağ ve sol partiler arasındaki oy farkının 5 yıl içinde yaklaşık iki katı kadar arttığı söylenebilir. Mut’un siyasi yapısı içerisinde sol siyasi partilerin toplam oyunu 1994 seçimlerine göre düşürdüğü, sağ partilerin ise arttırdığı tablodan gözlemlenmektedir.

Bu bahsi kapatmadan önce, 1999 yerel seçimlerinin ortaya koyduğu bazı önemli sonuçlara tekrar dikkat çekmek faydalı olacaktır. Bu seçimler, özellikle de il genel meclisi seçimleri kategorisinde, ülkenin siyasi ve toplumsal hayatında son derece çarpıcı sonuçlar doğurmuştur. İl genel meclisi kategorisinde ülke genelinde seçimlerin galibi DSP’dir. Ecevit’in DSP’si bu kategoride, ülke genelinde yüzde 18’in üzerinde bir seçmen desteği ile birinci parti olmuştur. Ancak DSP, kazanılan belediye başkanlıkları bağlamında bu başarısını yineleyememiş ve ancak altıncı olabilmiştir (Arslan, 2015: 44).

1999 il genel meclisi seçimlerinde en dikkat çeken noktalardan birisi merkez sağ kanattan olan partilerin başarısıdır. Çünkü il genel meclisi seçimlerinde ilk beşe bakıldığında sadece bir partinin sol bir parti olduğunu, geriye kalan partilerin ise sağ parti olduğu görülmektedir. Bu sağ partiler içerisinde MHP, 1994’te yüzde 7, 95 olan oy oranını, 1999’da yüzde 17, 17’ye çıkararak büyük bir başarı elde etmiş ve il genel meclisi seçimlerinde ikinci

olmayı başarmıştır. Bunun yanında RP'nin kapatılması üzerine açılan FP, siyaset sahnesine oldukça başarılı bir giriş yaptığı oy oranının yüzde 16,48 olmasından anlaşılmaktadır. FP bu oy oranı ile üçüncü sırada yer almaktadır. Son olarak altıncı sırada olan CHP'nin genel başkanı Deniz Baykal olmuştur.

2.9. 2004 Yılı Yerel Seçim Sonuçları

2004 yerel seçimleri, 28 Mart 2004 tarihinde yapılmıştır. Bu seçimlerde hem Türkiye genelinde hem de Mut özelinde seçimlere katılım oranında önemli ölçüde bir azalma görülmektedir. Örneğin Türkiye'de 1999 yerel seçimlerine katılım oranının yüzde 86,25 iken 2004'te bu oranın yüzde 75,28 olması, katılım oranının azaldığının kanıtıdır. Mut'ta da 2004 yerel seçimlerine katılım oranı, 1999 yerel seçimlere katılım oranına göre 5 puandan fazla bir düşüş göstermiştir. Türkiye'de yerel seçimlere katılım oranındaki azalma, Mut'ta yerel seçimlere katılım oranındaki azalmanın 4 katı kadardır. Bütün bunlara rağmen yine de Mut'ta 2004 yerel seçimlerine katılım oranı, Türkiye ortalamasının üzerindedir (yüzde 8).

Tablo 21. 2004 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)	
	Mut (Belediye Başkanlığı)	Mut (Belediye Meclisi)
BAĞIMSIZ	33,69	-
AK PARTİ	24,36	-
MP	21,53	-
CHP	12,90	-
DSP	2,32	-
MHP	2,24	-
BTP	1,24	-
DYP	0,95	-
SP	0,57	-
GP	0,18	-
BBP	0,01	-
TOPLAM	100	-

Kaynak: YerelNET (2015).

Türkiye’de 2004 yerel seçimlerinde 21 partinin iktidar mücadelesine girdiği bilinmesine rağmen Mut’ta bu 21 partiden sadece 9 tanesi seçim yarışına girebilmiştir. Bu partilerin oy oranlarına baktığımızda başa baş mücadele eden partilerin Bağımsızlar ve AK PARTİ arasında olduğu görülmektedir ancak AK PARTİ, istediği başarıyı elde edememiştir. Mut’ta bağımsız olarak aday olan Selahattin Arslan, 2004 döneminde de son belediye başkanlığı görevini yürütmüştür. Selahattin Arslan’ın belediye başkanı olmayı başarmasında seçmenlerin oy davranışını belirlemede etkili olan faktörlerden “aday faktörünün” etkili olduğu görülmektedir. Bu durumun göstergesi, bir önceki seçim döneminde CHP’den aday olan Arslan’ın, bu seçim döneminde Bağımsız’dan aday olması üzerine CHP’nin oy oranında yaşanan kan kaybıdır.

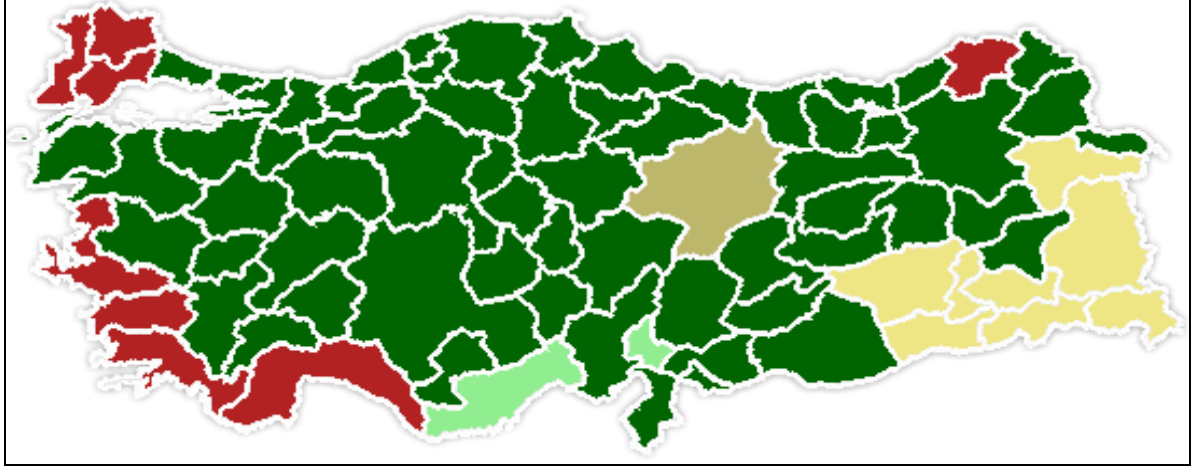
Tablo 22. 2004 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları	
		Belediye Meclisi	Belediye Başkanlığı
2004	Sağ Partiler Toplamı	-	50,09
	Sol Partiler Toplamı	-	15,42
	Diğerleri	-	33,69
Toplam		-	100

Muhafazakar demokrat bir parti kimliği ile siyaset sahnesine yeni katılan Adalet ve Kalkınma Partisi (AK PARTİ), Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde girdiği ilk yerel seçimlerde, görkemli bir seçim başarısına imza atmıştır. Refah Partisi’nin kapatılmasından sonra, bu partiden ayrılan yenilikçi kanadın, 14 Ağustos 2001 tarihinde, Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde kurdukları AK PARTİ, ilk yerel seçim sınavında, tarihte tekrarı zor bir başarıya imza atmıştır. Kuruluşunun üzerinden daha 3 yıl bile geçmeden, yerel seçimlere giren AK PARTİ, Türkiye genelinde belediye başkanlıklarının yüzde 55’ten fazlasını kazanmayı başarmıştır (Arslan, 2015: 46).

2.10. 2009 Yılı Yerel Seçim Sonuçları

2009 yerel seçimleri, 29 Mart 2009 tarihinde gerçekleşmiştir ve bu seçime 19 parti katılmıştır. Türkiye ve Mut’ta, 2009 yılında seçimlere katılım oranları arasında bir tezatlık vardır. Türkiye seçimlerine katılım oranı 2004’te 75, 28’ten 85, 20’ye yükselirken Mut’ta 2004 seçimlerine katılım oranı 83, 18 iken 2009’da 82, 76 olması bu tezatlığı kanıtlar. Buradan da anlaşılacağı üzere bu seçimlerde, Mut’ta yerel seçimlere katılım oranı, Türkiye ortalamasının altında gerçekleşmiştir.

Harita 4. Ülke Genelinde Belediye Başkanlıklarının Partilere Dağılımı

Kaynak: YerelNET(2015), http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonucari/index.php?yil=2009

2009 yılı belediye başkanlıkları yerel seçimlerinde çoğu belediyede AK PARTİ büyük bir farkla CHP'yi geride bırakarak iktidara gelmiştir. Haritada da Türkiye'nin kıyıları ve Doğu Anadolu'nun belli bir kesimi dışında hep AK PARTİ'nin egemen güç konumunda olduğu görülmektedir. 2009 il belediye başkanlığı seçimlerinde AK PARTİ'nin oy oranı 38,70, CHP'nin oy oranı 24,63, MHP'nin oy oranı 16,54 olduğu bilinmektedir. AK PARTİ, 2004'te seçimlerde elde ettiği başarıyı bu seçim döneminde devam ettirmiş ve bundan sonraki seçim döneminde de devam ettirecektir.

Tablo 23. 2009 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)	
	Mut (Belediye Başkanlığı)	Mut (Belediye Meclisi)
AK PARTİ	35,97	32,15
CHP	26,71	26,09
MHP	16,39	19,88
DSP	15,34	13,88
DP	4,38	6,40
SP	0,96	1,59
BTP	0,25	-
TOPLAM	100	100

Kaynak: YerelNET (2015).

2009 yerel seçimleri temelinde Mut sonuçlarını belediye başkanlığı ve belediye meclisi temelinde incelediğimizde her ikisinde de AK PARTİ'nin iktidar konumunda olduğu görülmektedir. AK PARTİ'nin belediye başkanlığı seçimlerindeki oy oranının yüzde 35,97 iken, belediye meclisi seçimlerindeki oy oranının ise yüzde 32, 15 olduğu görülmektedir. 2009 seçimlerinde en çekişmeli mücadele AK PARTİ ile CHP arasındadır. Bu seçim döneminin galibi olan AK PARTİ'nin başkanı Murat Orhan'dır. AK PARTİ ve CHP arasındaki mücadeleden daha çekişmeli olanı ise MHP ve DSP arasında geçmiştir. MHP'nin belediye başkanlığı seçimlerindeki oy oranı 16, 39 iken DSP'nin 15, 34 olması bu durumun kanıtıdır. Bu dönemde Mut'ta, belediye meclisi seçim sonuçları, belediye başkanlığı seçimleriyle paraleldir ve partilerin sıralamasında herhangi bir değişiklik yoktur.

Tablo 24. 2009 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

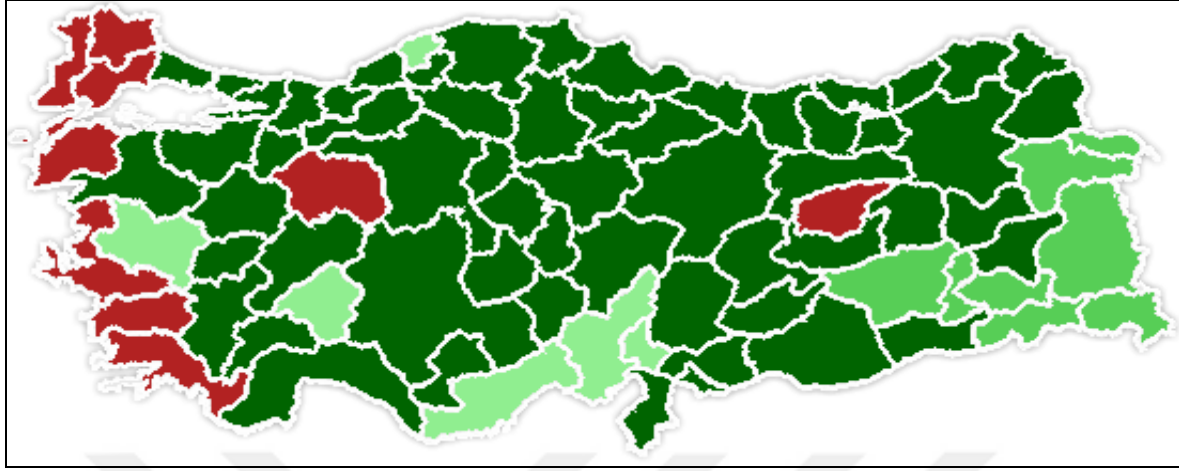
		Mut Sonuçları	
		Belediye Meclisi	Belediye Başkanlığı
2009	Sağ Partiler Toplamı	60,03	57,95
	Sol Partiler Toplamı	39,97	42,05
	Diğerleri	0	0
Toplam		100	100

Mut'ta 2009 yerel seçimlerinin siyasi yelpazeye göre dağılımı incelendiğinde dikkat çekici sonuçlarla karşılaşılır. Tabloda da görüldüğü gibi belediye meclisi seçimlerinde sağ partilerin oy oranı toplamı yüzde 60'tan fazladır. Bu da Mut'un siyasi yapısı içinde sağ partilerin nasıl bir yükseliş içerisinde olduklarının göstergesidir. Belediye meclisi seçimlerindeki sağ partilerin oy oranındaki artışın belediye başkanlığı seçimleri için de geçerli olduğu görülmektedir. Tabloda belediye başkanlığı seçimleri incelendiğinde sağ partilerin oranının (yüzde 57,95), sol partilerin oranından (yüzde 42,05) yaklaşık 16 puan fazla olduğu görülmektedir. Sonuç olarak sağ partiler sürekli olarak oy oranında bir artış yaşarken sol partiler ise oy oranında sürekli bir düşüş yaşamaktadırlar.

2.11. 2014 Yerel Seçim Sonuçları

30 Mart 2014 tarihinde yapılan seçimler Türkiye'deki yerel yönetimlerin belirlenmesi için yapılmıştır ve bu seçimlere katılım oranı 2009 yılına göre yaklaşık yüzde 5 oranında artmıştı. Bu doğrultuda gerçekleştirilen 2014 yerel seçimlerine katılım oranı yüzde 89, 15 olmuştur. Mut özelinde ise Türkiye ile paralel bir durum söz konusudur. Ancak, Mut'ta katılım

oranı (yüzde 93, 77), Türkiye'deki katılım oranından bir hayli fazladır. Mut bu katılım oranıyla ilk defa yüzde yüzlük bir orana bu kadar yaklaşmıştır.

Harita 5. Ülke Genelinde Belediye Başkanlıklarının Partilere Dağılımı (2014)

Kaynak:YerelNET(2015),

http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuculari/index.php?yil=2014

2014 yılında yapılan yerel seçimlerde, Türkiye'nin siyasi yapısını harita üzerinde incelediğimizde de, en çok seçmen desteği alan 3 partinin Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi olduğu görülmektedir. Bu ilk üç sırayı işgal eden partilerin sıralaması 2009 seçimlerinde de aynıdır. Bu seçim döneminde AK PARTİ'nin oy oranı 44, 27, CHP'nin oy oranı 28, 64 ve MHP'nin oy oranı 15, 82 ve geri kalan partilerin toplam oy oranı 12, 37'dir.

Tablo 25. 2014 Yılı Yerel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)	
	Mut (Belediye Başkanlığı)	Mut (Belediye Meclisi)
MHP	38,96	39,2
AK PARTİ	33,22	32,4
CHP	25,98	26,18
SAADET	1,33	1,72
DP	0,29	0,3
MP	0,12	0,1
BTP	0,11	0,1
TOPLAM	100	100

Kaynak: YerelNET (2015).

Türkiye'nin siyasi durumunun ardından Mut'ta yerel seçimlerdeki siyasi durum incelendiğinde, Mut ve Türkiye genel parti sıralamasının birbiriyle aynı olmadığı görülmektedir. Çünkü Mut'ta partilerin sıralaması MHP, AK PARTİ ve CHP şeklindedir. Mut'ta yapılan belediye başkanlığı seçiminde, yüzde 38, 96'lık bir oy oranı ile MHP birinci olmuştur. MHP'nin ardından yüzde 33, 22'lik bir oranla AK PARTİ gelmektedir. Tablodaki oy oranlarından da anlaşılacağı üzere MHP ve AK PARTİ arasında çok büyük bir oy farkı yoktur. Mut'ta MHP'nin birinci olmasıyla birlikte Nebi Yılmaz belediye başkanı olmuştur.

Mut'ta AK PARTİ'nin, belediye başkanlığı ve belediye meclisi oy oranları arasında çok büyük bir farklılık olmamasına rağmen, belediye meclisi seçimlerinde oy oranını (yüzde 32, 4), belediye başkanlığı seçimlerindeki oy oranına (yüzde 33, 22) göre düşürdüğü görülmektedir. MP, BTP gibi partiler yeni ortaya çıktığı için oy oranları çok azdır. Ancak DP, bir önceki seçim döneminde 4, 38 oranında bir oy oranı ile varlık göstermesine karşın 2014 seçimlerinde oy oranını 0, 29'lara kadar düşürmüştür.

Tablo 26. 2014 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları	
		Belediye Meclisi	Belediye Başkanlığı
2014	Sağ Partiler Toplamı	73,82	74,03
	Sol Partiler Toplamı	26,18	25,98
	Diğerleri	0	0
Toplam		0	100

2014 yerel seçimlerinde Mut özelinde siyaset sahnesinde nasıl bir değişim ve dönüşüm olduğunu anlayabilmek için 2009 yerel seçimlerini bilmek faydalı olacaktır. 2009 yerel seçim sonuçları temelinde gerçekleştirilen belediye meclisi seçimlerinde, oy oranlarının siyasi yelpazeye göre dağılımı incelendiğinde, sağ partilerin büyük bir başarı elde ettikleri söylenebilir. Bu dönemde sağ partiler oy oranlarını 14 puan arttırmışlardır. Böylece sağ yelpazenin oy oranı yüzde 73, 82 olmuştur, sol yelpazenin oy oranı ise yüzde 26, 18'e kadar gerilemiştir.

2014 belediye başkanlığı seçimleri açısından tablo incelendiğinde sağ partiler oy oranlarını olağanüstü bir biçimde arttırırken (yüzde 57, 95'ten yüzde 74, 03'e), sol partilerin ise oy oranlarını olağanüstü biçimde düşürdükleri (yüzde 42, 05'ten yüzde 25, 98'e) görülmektedir. Son olarak sağ yelpazenin belediye başkanlığı seçimlerindeki oy oranı belediye meclisi seçimlerindeki oy oranından fazla iken, sol partilerin belediye başkanlığı seçimlerindeki oy oranı belediye meclisi seçimlerindeki oy oranından düşüktür.

2.12. 1963 - 2015 Yılları Arasındaki Yerel Seçim Sonuçlarının Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı

Tablodaki veriler incelendiğinde, 1963'ten bu yana yapılan seçimlerde sağ partiler ve sol partilerin kazandıkları seçim dönemlerinin birbiriyle eşit olduğu görülmektedir. Ancak tabloda belediye başkanlığı seçimleri dikkatli bir şekilde incelendiğinde son iki dönemdeki (2009, 2014) belediye başkanlarının sağ yelpazeden olduğu görülmektedir. Bu partilerin dahil olduğu sağ kanadın da 2009 ve 2014 yerel seçimlerinde sol partilere göre oldukça önemli bir zafer kazanmışlardır.

Tablo 27. 1963'ten 2015'e Mut'ta Oyların Siyasi Yelpezeye Dağılımı

Oyların Siyasi Yelpezeye Göre Dağılımı		Yerel Seçimler (%)	
		Belediye Meclisi	Belediye Başkanlığı
2014	Sağ Partiler Toplamı	-	74,03
	Sol Partiler Toplamı	-	25,98
	Diğerleri	-	0
2009	Sağ Partiler Toplamı	60,03	57,95
	Sol Partiler Toplamı	39,97	42,05
	Diğerleri	0	0
2004	Sağ Partiler Toplamı	-	50,09
	Sol Partiler Toplamı	-	15,42
	Diğerleri	-	33,69
1999	Sağ Partiler Toplamı	57,95	56,83
	Sol Partiler Toplamı	42,05	43,17
	Diğerleri	0	0
1994	Sağ Partiler Toplamı	53,46	53,11
	Sol Partiler Toplamı	46,54	46,89
	Diğerleri	0	0
1989	Sağ Partiler Toplamı	44,25	43,91
	Sol Partiler Toplamı	55,75	56,10
	Diğerleri	0	0
1984	Sağ Partiler Toplamı	48,32	47,82
	Sol Partiler Toplamı	51,68	52,18
	Diğerleri	0	0
1977	Sağ Partiler Toplamı	39,50	39,98

	Sol Partiler Toplamı	50,85	50,71
	Diğerleri	9,65	9,71
1973	Sağ Partiler Toplamı	40,38	-
	Sol Partiler Toplamı	57,55	-
	Diğerleri	2,07	-
1968	Sağ Partiler Toplamı	52,23	48,95
	Sol Partiler Toplamı	39,19	40,45
	Diğerleri	8,59	10,60
1963	Sağ Partiler Toplamı	54,92	-
	Sol Partiler Toplamı	45,08	-
	Diğerleri	0	-

Türkiye’de yerel seçimlerde, Türkiye ve Mut arasında partilerin nasıl bir oy oranına sahip olduğu daha önce anlatıldığı için burada bu oy oranlarına değinilmeyecektir. Sağ ve sol partilerin oranını Türkiye genelinde ele aldığımızda Türk toplumunun siyasi yapısında sağ yelpazenin çoğunlukla üstün olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak ta sağ siyaset geleneği siyaset mücadelesinde daha avantajlı konumdadır. Bir başka ifadeyle, söz söyleme hakkı çoğunlukla sağ yelpazendir.

Yerel seçimler temelinde oyların siyasi yelpazeye göre dağılımı açısından Mut’un ve Türkiye’nin siyasi yapısının birbiri ile paralellik gösterdiği gözlemlenmektedir. Buradan hareketle, tablo genel olarak incelendiğinde sağ yelpazenin rüzgarının estiği gözlemlenmektedir. Detaylı olarak tabloyu incelediğimizde ise 1970-1990 arasında gerçekleştirilen belediye başkanlığı seçimlerinin galibinin ise sol yelpaze olduğu görülmektedir. Son olarak yerel seçim sonuçları temelinde oyların siyasi yelpazeye göre dağılımı değişkenlik göstermektedir.

Türkiye’de sağ yelpaze güç kazandığında Mut’ta da aynı durumun yaşanması, sol yelpaze güç kazandığında Mut’ta da aynı durumun yaşanması bunun örneğidir. Ancak bazı dönemlerde sağ yelpaze güç kazanmış olmasına rağmen belediye başkanı, o kanattan olamamaktadır. Mut ve Türkiye arasındaki en göze çarpan fark, Mut’ta seçimlere katılım oranının, hemen her zaman Türkiye ortalamasının üzerinde olmasıdır.

Tablo 28. 1963'ten Günümüze Belediye Başkanlığını Kazanan Partiler

YEREL SEÇİMLER	Belediye Başkanlığını Kazanan Parti	Belediye Başkanlığını Kazanan Aday
2014 Yerel Seçimleri	MHP	Nebi YILMAZ
2009 Yerel Seçimleri	AK PARTİ	Murat ORHAN
2004 Yerel Seçimleri	BAĞIMSIZ	Selahattin ARSLAN
1999 Yerel Seçimleri	CHP	Selahattin ARSLAN
1994 Yerel Seçimleri	SHP	Selahattin ARSLAN
1989 Yerel Seçimleri	SHP	Selahattin ARSLAN
1984 Yerel Seçimleri	ANAP	Rüştü DİNÇER
1977 Yerel Seçimleri	CHP	Salim ATLAY
1973 Yerel Seçimleri	-	Yahya İNANICI
1968 Yerel Seçimleri	AP	Yahya İNANICI
1963 Yerel Seçimleri	AP	Aslan YALÇIN

Yerel seçim sonuçları temelinde Mut'un siyasi yapısına ilişkin analizleri bitirmeden önce, ilçenin yerel siyasi yapısına şekil veren partilerin ve başkan adaylarının kimler olduğunu bilmek de faydalı olacaktır. İncelenen yarım asırlık süreçte belediye başkanı adaylarının hepsinin erkek olduğu görülmektedir. Selahattin Arslan'ın üç seçim döneminde sol bir partiden belediye başkanı olduktan sonra bağımsız bir partiden belediye başkanı olması oldukça şaşırtıcıdır. Buradan hareketle Selahattin Arslan'ın dört seçim döneminde ardı ardına belediye başkanı olmasında, sol kanattan bir isim olmasının yanısıra halkın içinden, halk tarafından sevilen siyasi bir lider olmasının etkisi vardır.

Sonuç olarak Mut özelinde yerel seçim sonuçları temelini ele alındığı araştırmanın bu kısmında, dönemler bazında bazı dalgalanmalar yaşansa da Mut'un siyasi yapısında sağın belirleyici üstünlüğü söz konusudur. Daha net bir ifadeyle, yerel seçim sonuçları temelinde Türkiye geneli ve Mut özelinde, toplumun siyasi yapısında sağ siyaset geleneğinin üstünlüğünü açık bir şekilde gözler önüne serilmektedir.

5. MUT'TA GENEL SEÇİM SONUÇLARININ SOSYOLOJİK ANALİZİ

Araştırmanın bu kısımda, geçmişten günümüze kadar gelen süreçte (196-2017) Mut'taki genel seçim sonuçlarının analizi yapılacaktır. Böyle bir analizin yapılması ise Mut'un siyasi yapısının daha iyi anlaşılmasını sağlaması açısından önem arz etmektedir.

1. Dünden Bugüne Mut'ta Genel Seçimlere Siyasi Katılım

Cumhuriyetin kurulmasından sonra Türkiye, 23 yıl boyunca tek partili seçim sistemi ile yönetilmiştir. Tek parti döneminde yapılan seçimler (1923, 1927, 1931, 1935 ve 1939), iki dereceli ve basit çoğunluk sistemidir. Türkiye'de tek partili seçim sistemi, 1946'daki ilk çok partili seçimle sona erdi. Çok partili seçim sisteminde, dönem dönem askeri darbeler olsa da, demokratik Türkiye'de sandıklar seçmenin önüne gelmeye devam etmiştir. Türkiye'de milletvekili genel seçimleri, dört yılda bir ve 550 üye ile yapılmaktadır. Milletvekilliği seçimlerinde bir partinin mecliste koltuk sahibi olabilmesi için, en az yüzde 10'luk bir oy oranına sahip olması gerekmektedir.

Çalışmanın bu kısmında dünden bugüne Mut'ta genel seçimlere siyasi katılım konusu üzerinde durulacaktır. Ama bu konuya geçmeden önce Türkiye'de genel seçimlere siyasi katılım konusu araştırılacaktır. Daha net bir ifadeyle bu bölümde, genel seçimlerde Mut'ta siyasi yapının oluşumu, siyasi yelpazenin şekillenışı, siyasi seçimlerde nasıl bir değişim ve dönüşüm gösterdiği üzerinde durulacaktır.

Aşağıdaki tablodan, 1961'den 2015'e kadar geçen süreçte Türkiye geneli ve Mut özelinde genel seçimlere katılım oranları incelendiğinde önemli bulgularla karşılaşılacaktır. Bu süreç içinde Türkiye'de 15 genel seçim yapılmıştır. Bu seçimlere ortalama katılım oranı ortalamasının Türkiye'de yüzde 81, 48, Mut'ta yüzde 87, 48 oranında olduğu görülmektedir. Görüldüğü gibi, Mut'ta yaşayan bireylerin seçimlere katılım oranı, Türkiye ortalamasının üstündedir.

Tablo 29. 1963'ten Günümüze Genel Seçimlere Katılım Oranları (Milletvekilli)

	Seçimlere Katılım Oranı (%) (Milletvekilliği)	
	Türkiye Geneli	Mut
1 Kasım 2015 Genel Seçimleri	87,40	87,40
7 Haziran 2015 Genel Seçimleri	86,43	85,74
2011 Genel Seçimleri	87,16	88,61
2007 Genel Seçimleri	84,16	87,43
2002 Genel Seçimleri	79,08	85,99
1999 Genel Seçimleri	87,09	92,14
1995 Genel Seçimleri	85,20	90,10
1991 Genel Seçimleri	83,91	91,36
1987 Genel Seçimleri	93,28	97,57
1983 Genel Seçimleri	92,26	95,61
1977 Genel Seçimleri	72,41	76,07
1973 Genel Seçimleri	66,81	74,53
1969 Genel Seçimleri	64,34	72,37
1965 Genel Seçimleri	71,26	77,39
1961 Genel Seçimleri	81,41	87,80
Ortalama Katılım Oranı	81,48	87,42

Kaynak: TÜİK (2016).

Hem Türkiye’de, hem de Mut’ta ortalama seçimlere katılım oranının en düşük olduğu yıl 1969 yılı genel seçimleridir. Bu seçimlerde Türkiye’de, halkın yüzde 64, 34’ü, Mut’ta ise halkın yüzde 72, 37’si sandık başına gitmiştir. Türk toplumunda ve Mut’ta seçimlere katılım oranının en yüksek olduğu yıl ise 1987 genel seçimleridir. 1987 genel seçimlerinde seçimlere katılım oranı Türkiye’de 93, 28 iken, Mut’ta bu oran 97, 57’dir. Tabloda seçimlere katılım oranının en düşük ve en yüksek olduğu yılların her ikisinde de, Mut’ta seçimlere katılım oranı daha yüksektir. Ayrıca Mut’ta 1987 genel seçimlerinde seçimlere katılım oranı neredeyse yüzde yüze yakındır.

Seçmenlerin seçimlere katılım oranları incelendiğinde, 1980 darbe sonrası ilk genel seçimlerde (1983 genel seçimleri) Türkiye’de önemli bir sıçrama gerçekleşmiştir. Darbe

öncesinde ki 1977 seçimlerinde Türkiye genelinde seçimlere katılım oranı yüzde 72, 41 iken 1983 seçimlerinde bu oran yüzde 92, 26'ya yükselmiştir.

Tablo incelendiğinde ortaya çıkan en dikkat çekici noktalardan biri, her seçim döneminde Mut'ta seçimlere katılım oranının, Türkiye'ye kıyasla daha yüksek olmasıdır. Sadece bir istisna var ki, o da 7 Haziran 2015 genel seçimleridir. Bu seçim döneminde Türkiye'de seçimlere katılım oranı (yüzde 86, 43), Mut'tan (yüzde 85, 74) daha yüksektir.

2. Düünden Bugüne Mut'ta Genel Seçim Sonuçları

2.1. 1961 Genel Seçim Sonuçları

1961 seçimleri 15 Ekim 1961 tarihinde yapılmıştır. Bu seçimler, 27 Mayıs 1960 Askeri İhtilali'nden sonra yapılan ilk genel seçimler olması hasebiyle Türk seçim tarihinde önemli yer tutmaktadır. 1960 İhtilali'nden sonra Türkiye tarihinde bazı önemli değişiklikler yaşanmıştır. Bunlardan birkaçı şunlardır: Demokrat Parti kapatılmış, Cemal Gürsel cumhurbaşkanı olmuş ve belki de en önemlisi Adnan Menderes (Başbakan), Fatin Rüştü Zorlu (Dışişleri Bakanı) ve Hasan Polatkan (Maliye Bakanı) 16 - 17 Eylül 1961 tarihinde yargılanarak idam edilmişlerdir. 15 Ekim 1961 seçimleri, anlaşılacağı üzere bu idam olaylarından bir ay sonra yapılmıştır. 1961 genel seçimlerinde Türkiye'de seçimlere katılım oranı yüzde 81, 41'dir. Mut özelinde bu oran Türkiye ortalamasının bir hayli üzerine çıkmış ve 87, 80'i bulmuştur.

Türkiye genelinde 1961 seçimlerine katılan partilerin CHP (Cumhuriyet Halk Partisi), AP (Adalet Partisi), CKMP (Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi) ve YTP (Yeni Türkiye Partisi) olduğu görülmektedir. Mut'ta 1961 genel seçimlerinde başta CHP olmak üzere AP ve CKMP partileri, mecliste temsil hakkı kazanmak için mücadele etmişlerdir. Türkiye'de bu seçimleri kazanan CHP olmuştur. Mut'ta seçimlerin galibi olan CHP, oyların yüzde 49, 6'sını (neredeyse yarısını) alarak birinci sıraya yerleşmiştir. CHP'nin ardından yüzde 48, 3'lük oy oranı ile AP ikinci sırada yer almaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere bu genel seçimlerde, CHP ve AP baş başa mücadele etmişler, sadece CHP, AP'den yüzde 1'lik bir farkla seçimlerden birinci parti olarak çıkmıştır.

Tablo 30. 1961 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)
	Mut (Milletvekilliği)
CHP	49,6
AP	48,3
CKMP	2,1
TOPLAM	100

Kaynak: TÜİK (2016).

AP, Demokrat Parti'nin kapatılmasının yarattığı boşluğu doldurmak idealiyle 11 Şubat 1961 tarihinde Ankara'da kurulmuştur. Demokrat Parti'nin siyasi mirasçısı olduğu iddiasıyla yarışa katılan bir diğer parti de 12 Şubat 1961'de kurulan Yeni Türkiye Partisi (YTP)'dir. YTP bu seçimlerde, yüzde 13'ü aşan seçmen desteği ile Türkiye genelinde dördüncü parti olmuştur. 10 Şubat 1954'te kurulan Cumhuriyetçi Millet Partisi'ne, 1957 seçimlerinden sonra Köylü Partisi'nin de katılması ile Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) adını almıştır. CKMP bu seçimlerde Türkiye'de üçüncü parti olarak yerini almıştır (Arslan, 2015: 137).

Tablo 31. 1961 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
1961	Sağ Partiler Toplamı	50,4
	Sol Partiler Toplamı	49,6
	Diğerleri	0
Toplam		100

Yukarıdaki tabloda, 1961 genel seçimlerinde sağ ve sol kanattan olan partilerin oy oranının birleşimi gösterilmektedir. Bu seçim döneminde, sağ partilerin oy oranı toplamı yüzde 50,4 iken sol partilerin oy oranı toplamı yüzde 49,6'dır. Aslında her partinin genel seçimlerdeki oy oranı tek tek incelendiğinde sol kanattan olan CHP birinci iken partilerin sağ ve sol partiler olarak birleşmesinden dolayı genel dağılımda sağ partiler ilk sırada yer almıştır.

2.2. 1965 Genel Seçim Sonuçları

27 Mayıs Darbesi'nden sonra yapılan 1961 seçimlerinde, Demokrat Parti'nin kapatılmasından dolayı Türkiye'de birinci parti olan CHP, kurduğu koalisyonlar tek tek dağılınca 1965 seçimlerine yeniden tek parti iktidarını tercih etmiştir. 1962'de AP'nin başına geçen Süleyman Demirel, ülkenin yeni başbakanı olarak siyaset yaşamını devam ettirirken, 1969 seçimlerinde Türkiye Necmettin Erbakan ile tanışmıştır. 1961 seçimlerinde yukarıda da değinildiği üzere DP'nin mirasçısı olduğunu iddia eden AP, CKMP ve YTP mecliste milletvekili çoğunluğuna sahiptiler. 1965 genel seçiminin ayırt edici noktası, 1961 seçimlerinden sonra ülkenin ilk defa koalisyonla (CHP önce AP, sonra YTP ve CKMP, en son da bağımsızlarla hükümet kurmuş) tanışmış olmasıdır.

1965 seçimleri 10 Ekim 1965 tarihinde yapılmıştır. Bu seçimlerde, hem Türkiye genelinde hem de Mut özelinde 1961 genel seçimlerine göre yüzde 10'luk bir oy kaybı yaşanmıştır. Daha açık bir ifadeyle, 1965 genel seçimlerine katılım oranı Türkiye'de yüzde 71,26 iken Mut'ta yüzde 77, 39'dur. Ele alınan bütün seçim dönemlerinde olduğu gibi 1965 seçimlerinde de Mut'ta seçimlere olan ilgi Türkiye ortalamasının üzerindedir.

1965 genel seçimlerinde Türkiye genelinde Bağımsızlar dışında altı parti (AP, CHP, MP, YTP, TİP ve CKMP) bulunurken, Mut'ta seçim için yarışan partiler AP (Adalet Partisi), CHP (Cumhuriyet Halk Partisi), MP (Millet Partisi), TIP (Türkiye İşçi Partisi) ve DİĞER şeklinde sıralanmıştır.

1965 genel seçimlerinde, Mut'ta siyasi partilerin oy dağılımının gösterildiği Tablo 32'de, en yüksek oy oranına sahip partinin yüzde 49, 4'lük oy oranı ile AP olduğu görülmektedir. Mut'ta, 1961 seçimlerinde iktidar konumunda olan CHP'nin ise bu seçimlerde, yüzde 38, 6'lık oy oranı ile ikinci sırada yer aldığı görülür. Türkiye geneli açısından bu seçim sonuçları değerlendirildiğinde, birinci parti olan AP (yüzde 52,9)'nin oy oranının ikinci parti olan CHP (28, 7)'nin oy oranından yaklaşık iki kat fazla olduğu görülmektedir. Sonuç olarak Türkiye geneli ve Mut'taki seçim sonuçları paralellik göstermektedir. 1965 seçimlerinde Mut'ta CHP, 1961 seçimlerine göre neredeyse oylarının yarısını kaybetmiş ve büyük bir hayal kırıklığına uğramıştır.

Tablo 32. 1965 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)
	Mut (Milletvekilliği)
AP	49,4
CHP	38,6
MP	7,3
TİP	3,1
DİĞER	1,6
TOPLAM	100

Kaynak: TÜİK (2016).

1965 seçimlerinde, AP ve CHP farklı sloganlar geliştirerek seçim kampanyalarını yürütmüşlerdir. AP anti-komünizm sloganları geliştirirken, CHP kendi partisi için “ortanın solu” sloganını geliştirmiştir. CHP’nin kendisini “ortanın solu” olarak nitelendirmesi, seçmen üzerinde ters etki yapmış ve bu durum AP’nin işini kolaylaştırmıştır. 1965 seçimleri öncesinde yaşanan önemli olaylardan biri de, Süleyman Demirel’in masonlukla suçlanmasıdır. CHP, AP’yi gericilikle suçlamış ve Demirel’in mason olduğunu iddia etmiştir. Bu durum, yoğun tartışmalara neden olmuş ve en sonunda Süleyman Demirel’e “mason değildir” belgesi verilmesiyle son bulmuştur.

Seçimleri birinci sırada tamamlayan AP’nin, Türkiye genelinde kazandığı milletvekili sayısının 240 olduğu dikkate alındığında DP tabanının, mirasçı olarak AP’yi tercih ettiği gerçeği daha bir netlik kazanır. Seçimleri ikinci sırada tamamlayan CHP ise bu seçimlerde 39 sandalye kaybetmiştir. 1965 genel seçimlerinin sonuçları, MP ve TİP açısından da son derece önemlidir. MP, 1965 seçimlerinde yüzde 6, 26’lık oy oranı ve 31 milletvekili ile meclise girmeyi başarmıştır (Arslan, 2015: 138).

Tablo 33. 1965 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yel pazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
1965	Sağ Partiler Toplamı	56,7
	Sol Partiler Toplamı	41,7
	Diğerleri	1,6
Toplam		100

Öte yandan bu seçimlerde, Türkiye genelinde, partilerin oy oranının siyasi yelpazeye göre dağılımında, sağ partilerin oy oranının önemli bir yükselişe geçtiği görülür. Mut'ta da aynı durum söz konusudur. Mut genelinde sağ partilerin oy oranı toplamı, 1961 seçimlerine göre 6 puan artmış ve böylelikle sağ partilerin oy oranı yüzde 56, 7 olmuştur. Mut'ta sol partilerin oy oranı toplamına bakıldığında ise bu oranın yüzde 41, 7 ve diğerleri olarak sınıflandırılan partilerin oy oranının ise yüzde 1, 6 olduğu görülmektedir.

2.3. 1969 Genel Seçim Sonuçları

1965'ten 1969'a kadar geçen süreçte, Türkiye genelinde istikrar bir türlü sağlanamamıştır. 1969 seçimlerinde, geçmişte varolan sağcı ve solcu ayrımı iyice şiddetlenmiştir. Bu olaylardan sonra ülkede protestolar başlamış ve Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, İbrahim Kaypakkaya'da bu protestolarda boy göstermişlerdir. Geçen bu 4 yıllık süreçteki istikrarsızlığı fırsat bilen CHP ise toplumdaki bu bozuk düzene son verilmesi hakkında sloganları yayarken; CKMP lideri Alparslan Türkeş yaptığı bir konuşmada bu istikrarsızlıktan CHP'yi sorumlu tutmuştur.

1969 genel seçimleri 12 Ekim 1969 yılında yapılmıştır. Bu seçim döneminde hem Türkiye genelinde hem de Mut özelinde seçimlere katılım oranı bugüne kadar gelmiş geçmiş en düşük oy oranına sahne olmuştur. Bir başka ifadeyle, Türkiye genelinde seçimlere katılım oranı 71, 26'dan 64, 34'e Mut'ta seçimlere katılım oranı 77, 39'dan 72, 37'ye gerilemiştir.

Türkiye'de, 1969 genel seçimlerine, bağımsızlar dışında 8 partinin girmiş olması, Türk demokrasisi açısından önemli bir gelişim göstergesidir. Türkiye'de 1969 yılı genel seçimlerinde, 1965 yılı genel seçimlerinde olduğu gibi AP galip gelen parti olmuştur. CHP ikinci parti olarak ve MHP ise üçüncü parti olarak siyaset yaşamındaki yerini almıştır. Mut özelinde seçim sonuçları incelendiğinde, AP'nin yüzde 41, 3'lük ve CHP'nin ise yüzde 32'lik oy oranı ile 1965 seçimlerine kıyasla, her iki partinin de oy kaybı yaşadığı gözlemlenir. Bu seçim döneminde adını değiştirerek ilk defa karşımıza çıkan MHP, Türkiye genelinde aldığı oy oranının (yüzde 3) 4 katı fazla seçmen desteği alarak, Mut'ta yüzde 11, 9'luk oy oranı ile dikkat çekmektedir. Tablo incelendiğinde dikkat çeken bir diğer nokta da "diğer" olarak adlandırılan partilerin aldığı oy oranının yüzde 1, 6'dan yüzde 6, 1'e yükselmesidir. Bunda 1965 seçimlerinde mücadele eden parti sayısının, 1969 seçimlerinde mücadele eden parti sayısından az olması etkili olmuştur.

Tablo 34. 1969 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)
	Mut (Milletvekilliği)
AP	41,3
CHP	32,0
MHP	11,9
GP	8,7
DİĞER	6,1
TOPLAM	100

Kaynak: TÜİK (2016).

Öte yandan, bu seçimlerde siyasi mücadele veren bir diğer önemli siyasi parti, Birlik Partisi (BP)'dir. 17 Ekim 1966 tarihinde "ilerici, Atatürkçü ve reformist bir parti" nitelemesi ile kurulan ve "sol bir parti" olarak tanımlanan Birlik Partisi'nin, Anadolu inanç sisteminin temel bileşenlerinden birini oluşturan Alevi vatandaşların oylarını almayı hedeflediği ileri sürülür. Birlik Partisi bu seçimlerde, Türkiye genelinde, yüzde 2, 8 civarında oy almış ve 8 milletvekili çıkarmıştır. Bu seçim dönemindeki önemli gelişmelerden bir diğeri de, CKMP' nin 8 - 9 Şubat 1969' da yapılan kongrede adını, Milliyetçi Hareket Partisi olarak değiştirmiş ve genel başkanlığına Alparslan Türkeş seçilmiş olmasıdır. MHP'nin ana felsefesi, "9 Işık" olarak bilinen "Milliyetçilik, Ahlakçılık, İlimcilik, Toplumculuk, Köycülük, Hürriyetçilik ve Şahsiyetçilik, Gelişmecilik ve Halkçılık, Endüstricilik ve Teknikçilik" ilkeleri üzerine inşa edilmiştir (Arslan, 2015: 139-140).

Tablo 35. 1969 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
1969	Sağ Partiler Toplamı	53,2
	Sol Partiler Toplamı	40,7
	Diğerleri	6,1
Toplam		100

1969 seçim sonuçları genel olarak incelendiğinde, Türkiye'de, önceki seçim dönemlerinde olduğu gibi bu seçim döneminde de üstünlük yine sağ yelpazenindir. Mut'taki seçim sonuçları incelendiğinde ise sağ partilerin toplam oy oranının yüzde 53, 2, sol partilerin toplam oy oranının yüzde 40,7 ve diğer partilerin toplam oy oranının ise 6, 1 olduğu

görülmektedir. Buradan hareketle Türkiye geneli ve Mut özelinde, seçimlerde sağ partilerin üstün konumda olduğu görülmektedir. Ayrıca 1969 genel seçim sonuçları incelendiğinde, seçimlere katılan siyasi parti sayısının artmasına bağlı “diğer” olarak nitelendirdiğimiz partilerin oy oranının ise artış gösterdiği görülmektedir.

2.4. 1973 Genel Seçim Sonuçları

Türkiye’de, 1970’li yıllarda toplumda gerilimler ve siyasi karışıklıklar git gide artmaktaydı. Toplumdaki bu gerilimlerin asıl nedeni, 12 Mart 1971 Askeri Muhtırası’dır. 12 Mart muhtırası toplumda bomba etkisi yaratmış ve 1973 genel seçimleri de bu olayın etkisinde gerçekleştirilmiştir.

1973 genel seçimleri, 14 Ekim 1973 tarihinde yapılmıştır. Bu seçimin önemi, 12 Mart Askeri Müdahalesi’nden sonra yapılan ilk genel seçimler olmasıdır. 1973 seçimlerine katılım oranı, Türkiye genelinde 66, 81 iken Mut’ta 74, 53’tür. Mut özelinde seçimlere olan ilgi, Türkiye ortalamasının bir hayli üzerindedir. Seçimlere katılım oranı bir önceki seçimlerde Mut’ta 72, 37 iken 1973 seçimlerinde yaklaşık yüzde 3 oranında artış göstererek yüzde 74, 53 olmuştur.

1973 seçimlerinin sonuçları, parti bazında ele alındığında önemli bulgular ortaya çıkmaktadır. 1961’den 1973’e kadar yapılan genel seçim sonuçlarına bakıldığında, bu seçimlerde CHP ikinci defa iktidara gelmeyi başardığı görülür. 1973 genel seçimleri, AP için büyük bir yenilgi ile sonuçlanmıştır. AP’nin Türkiye’deki yenilgisi Mut’unki ile paralellik göstermektedir. 1969 seçimlerinde Mut’ta AP’nin oy oranı 41, 3 iken 1973 seçimlerinde bir anda yüzde 21, 2’ye gerilemiştir. AP bu seçimlerde, neredeyse Mut’taki seçmen desteğinin yarısını kaybetmiştir.

Tablo 36. 1973 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)
	Mut (Milletvekilliği)
CHP	39,6
AP	21,2
DP	23,1
MHP	10,4
MSP	2,4
CGP	2,0
DİĞER	1,3

TOPLAM	100
--------	-----

Kaynak: TÜİK (2016).

Adalet Partisi'nin hem Türkiye genelinde hem de Mu'tta yaşadığı bu büyük seçim yenilgisinde en önemli rolü, AP'nin içinden çıkmış bir parti konumundaki Demokratik Parti oynamıştır. AP'den ayrılan muhafazakar grup, eski DP'li tanınmış isimlerin öncülüğünde, 18 Aralık 1970'de Demokratik Parti'yi kurmuştu. 1973 genel seçimlerinde yüzde 12'ye yakın oy olan DP, meclise de 45 milletvekili sokmayı başardı (Arslan, 2015: 141-142). Tabloya bakıldığında Mu'tta DP'nin oy oranının 23, 1 olduğu görülmektedir. 1973 seçimlerine katılan MHP, Türkiye'de altıncı sırada iken Mu'tta bir önceki seçim dönemine göre yaklaşık 1 bir puanlık bir kayıp yaşayarak, yüzde 10, 4 oy oranı ile üçüncü sırada yer almıştır. CHP'nin Mu'ttaki oy oranı ise 1969 genel seçimlerinde yüzde 32 iken 1973 seçimlerinde 7 puan artarak yüzde 39, 6'ya yükselmiş ve CHP bu oranla, Mu'tun siyasi yapısında ikinci sırada yer almıştır. CGP, MSP gibi partiler küçük oy oranları ile bu seçim döneminde ilk defa ortaya çıkan partilerdendir.

1973 genel seçimlerinde Türkiye'de ortaya çıkan partilerden birisi Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP)'dir. CHP'den ayrılan siyasetçilerin kurmuş olduğu Milli Güven Partisi ve Cumhuriyetçi Parti'nin birleşmesiyle, 3 Mart 1973'te Cumhuriyetçi Güven Partisi kurulmuştur. CGP, 1973 seçimlerinde yüzde 5, 3'lik oy oranı ile 13 milletvekili çıkarmıştır ve Türkiye genelinde beşinci sırada yer almıştır.

1973 seçimlerinde dikkat çeken partilerden bir diğeri de Milli Selamet Partisi (MSP)'dir. Daha önce DP, AP gibi merkez sağ partiler içinde örgütlenmeyi tercih eden İslami siyasal akım, 26 Ocak 1970'te Milli Nizam Partisi (MNP) adı altında Türk siyaset yaşamına katıldı. MNP, 1969 seçimlerinde Konya'dan bağımsız milletvekili seçilen Necmettin Erbakan ve 17 arkadaşı tarafından kuruldu. 20 Mayıs 1971'de kapatılmasının ardından da 11 Ekim 1972'de kapatılan Milli Nizam Partisi'nin çizgisinde Milli Selamet Partisi (MSP) kuruldu. MSP'nin kuruluş çalışmaları içinde aktif olarak yer alan Necmettin Erbakan ise MSP'ye, resmen Mayıs 1973'te katıldı. 20 Ekim 1973'te de partinin genel başkanı oldu (Arslan, 2015: 142). Ayrıca Adalet Partisi bu seçimlere Demirel liderliğinde, CHP ise yeni lideri Ecevit ile seçimlere hazırlanmıştır.

Tablo 37. 1973 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
1973	Sağ Partiler Toplamı	57,1
	Sol Partiler Toplamı	41,6

	Diğerleri	1,3
	Toplam	100

Türkiye’de 1973 genel seçimlerinde oldukça hararetli bir seçim dönemi yaşamış olmasına rağmen, sağ kanadın Türkiye genelindeki üstünlüğü yine değişmemiştir. Mut özelinde de sağ kanadın oy oranının 1969 seçimlerine oranla arttığı gözlemlenmektedir. 1969 seçimlerinde Mut’ta sağ kanadın oy oranı yüzde 53, 2 iken bu seçimlerde yükselişe geçerek yüzde 57, 1 olmuştur. Sol kanadın toplam oy oranı da yüzde 40, 7’den yüzde 41, 6’ya yükselmiştir. Tablo 36’da dikkat çeken nokta ise “Diğer” olarak adlandırdığımız partilerin, 1969 seçimlerinde yüzde 6, 1 olan oy oranının yüzde 1, 3’e düşmüş olmasıdır.

2.5. 1977 Genel Seçim Sonuçları

1977 genel seçimleri 5 Haziran 1977 tarihinde yapılmıştır. Türkiye genelinde seçimlere katılım oranı yüzde 72, 41 iken Mut özelinde bu oranın 76, 07 olduğu görülmektedir. Hem Türkiye’de, hem de Mut’ta genel seçimlere katılım oranının en düşük seviyede olduğu 1969 seçimlerinden sonra, 1973 seçimlerinde ve 1977 seçimlerinde, seçimlere katılım oranı sürekli artmaya devam etmiştir.

1977 seçim döneminde, 1 Mayıs 1977’de yaşanan kanlı olaylardan dolayı erken seçim kararı almıştır. Bunun üzerine Türkiye’de 5 Haziran 1977’de gerçekleştirilen seçimlerde, Bülent Ecevit (CHP) ve Necmettin Erbakan’ın (MSP) partileri siyaset yarışına girmişlerdir. Ayrıca bu seçim döneminde medyada seçim kampanyaları ve propagandalar yayılmaya başladı. Kampanyalarda Bülent Ecevit için “Karaoğlan” ve Süleyman Demirel için ise “Çoban Sülü” tabiri kullanılmıştır. 1977 seçimlerinde Ecevit, İzmir mitingine gidişinde suikaste maruz kalmıştır.

Tablo 38. 1977 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)	
	Mut (Milletvekilliği)	
CHP	43,4	
AP	35,2	
MHP	16,0	
DİĞER	3,4	
MSP	2,0	

TOPLAM	100
--------	-----

Kaynak: TÜİK (2016).

Mut özelinde 1977 seçimleri incelendiğinde, Mut'taki seçim sonuçlarının da Türkiye genelindeki sonuçlarla paralellik gösterdiği görülmektedir. CHP 1977 genel seçimlerinde elde ettiği yüzde 43, 4'lük oy oranıyla yerini sağlamlaştırmıştır. Mut'ta, 1973 seçimlerinde birinci parti olan CHP, 1977 seçimlerinde de oy oranını arttırarak birinci parti olmayı başarmıştır. CHP'nin ardından gelen ikinci parti ise yüzde 35, 2'lik oy oranı ile AP'dir. Türkiye genelinde üçüncü parti DP iken, Mut'taki üçüncü partinin yüzde 16 ile MHP olduğu görülmektedir. Erbakan'ın parti lideri olduğu MSP'nin oy oranı, yüzde 2 ile bir önceki seçimlere oranla düşmüştür.

1977 genel seçimlerinde CHP, hem Türkiye genelinde hem de Mut özelinde tarihi bir başarıya imza atmıştır. Çok partili dönem Türk siyasi hayatında CHP ilk kez, genel seçimlerde bir sol partinin aldığı en yüksek seçmen desteğini elde etmiştir. Hatırlanacağı gibi 1957 seçimlerinde CHP yüzde 41, 119 oy oranıyla, yüzde 47, 91 oranında oy alan DP'nin ardından ikinci parti olmuştur. 1977 genel seçimlerinde Ecevit'in CHP'si yüzde 41,394'lük bir seçmen desteği ile birinci parti olmakla kalmamış, en yakın rakibi Demirel'in AP'sine yüzde 12, 24 oranında fark atmıştır (Arslan, 2015: 143).

Tablo 39. 1977 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
1977	Sağ Partiler Toplamı	53,2
	Sol Partiler Toplamı	43,4
	Diğerleri	3,4
Toplam		100

1977 genel seçimlerinin sonuçları, önceki dönemlerle mukayese edildiğinde, Türkiye genelinde seçimlerin "en başarılı partisi MHP'dir" şeklinde bir yorum yapılabilir. Zira, önceki seçimlerde yüzde 3, 38 oy oranı yalnızca 3 milletvekili çıkarabilen MHP, bu seçimlerde oyunu yaklaşık yüzde 90 civarında arttırmış ve 16 milletvekili çıkarmayı başarmıştır. Bir başka anlatımla MHP'nin bu seçimlerde, meclisteki temsil gücünü yüzde 43, 3 civarında arttırmayı başarmıştır. Elde edilen bu başarı MHP'nin, daha önce MC hükümetlerinde bir başbakan yardımcısı ve üç bakanla yer almış olmayı, kendi açısından bir fırsata çevirebildiğinin de açık göstergesidir (Arslan, 2015: 144).

1977 genel seçimlerini sağ ve sol partilerin oy oranlarının toplamı olarak gösterilen tabloda, sağ partilerin oy oranı toplamı yüzde 53, 2, sol partilerin oy oranı toplamı yüzde 43, 4'tür. Diğer olarak nitelendirilen partilerin oy oranı toplamının ise yüzde 3, 4 olduğu görülmektedir. Bu seçim döneminde sağ partiler oy oranı 4 puanlık bir düşüş yaşarken, bu düşüş sol partiler ve diğer olarak nitelendirilen partilerin oy oranına artış sağlamıştır.

2.6. 1983 Genel Seçim Sonuçları

Türkiye'de 1970'li yıllar, demokrasinin ortadan tamamen kalktığı, toplumda şiddet ve korkunun hüküm sürdüğü yıllardır. 1980 yılına yaklaşırken ise Türkiye'nin her bir köşesinden ölüm haberleri geliyordu. Toplumda kutuplaşmalar doruk noktasına ulaşmıştır. 12 Eylül 1980 Darbesi, toplumda çoğu insanın canının yanmasına, insan haklarının çiğnenmesine ve birçok insan hakkında idam kararı verilmesine neden olmuştur. Darbenin ardından Demirel, Erbakan ve Ecevit'e gönderilen tebligatta, TSK tarafından yönetime el konulduğu ve parlamento üyeliklerinin düştüğü belirtilmiştir. Öyle ki darbeciler parti liderlerine, gitmeleri gereken adresleri dahi belirtmişlerdir.

1983 genel seçimleri 6 Kasım 1983'te yapılmıştır. 1983 seçimlerinin ayırt edici noktası, 1980 Darbesi'nden sonra yapılan ilk genel seçimler olmasıdır. Türkiye genelinde ve Mut özelinde seçimlere katılım oranı incelendiğinde, uzun zamandır seçmen ilgisinin bu oranda yüksek olduğu görülmemiştir. 1983 seçimlerine Türkiye'de katılım oranı 1977 seçimlerine oranla yüzde 20'lik bir artış göstererek yüzde 92, 26 olarak gerçekleşmiştir. Mut'ta da tıpkı Türkiye'deki gibi, bir önceki seçimlere oranla yüzde 20'lik bir artış yaşanmıştır. Daha net bir ifadeyle, Mut'ta 1983 seçimlerine katılım yüzde 95, 61 oranında olmuştur. Buradan da anlaşılacağı üzere, Mut'ta 1960'tan bu yana incelenen süreçte seçmen ilgisinin en yüksek olduğu seçim dönemi 1983 seçimleridir.

12 Eylül 1980 Darbesi'nden sonraki ilk genel seçimler olan 1983 seçimlerinde, yüzde 10 baraj sistemi getirilmiştir. Yeni kurulan bir partinin yasallaşabilmesi için de 30 kurucu üye şartı konulmuştur.

Tablo 40. 1983 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)
	Mut (Milletvekilliği)
HP	37,5
MDP	31,4

ANAP	31,1
TOPLAM	100

Kaynak: TÜİK (2016).

Kenan Evren başkanlığındaki askeri yönetimin, milletvekili adaylarının tespitinde bile belirleyici rol oynadığı, normal olmayan bir siyasal atmosferde gerçekleşen 1983 genel seçimleri, Türk siyasi yaşamına yeni bir dönemin de kapılarını aralamıştır. Türk toplumunun siyasi hayatında, 1983 genel seçim sonuçları ile başlayan bu yeni süreçte Anavatan Partisi (ANAP) ve Turgut Özal belirleyici olmuştur (Arslan, 2015: 145). Türkiye’de bu seçimlerde, Bağımsızlar hariç üç siyasi parti mücadele etmiştir. Bu partiler HP (Halkçı Parti), ANAP ve MDP (Milliyetçi Demokrasi Partisi)’dir. Türkiye genelinde seçimlerin galibi olan ANAP, yüzde 45,1 oranında oy alarak, parlamentoya 211 milletvekili ile girmeyi başarmıştır. Türkiye’de ikinci parti olan HP ise yüzde 30, 5 oranında oy alarak 117 milletvekili ile MDP ise yüzde 23, 3 oy oranı ve 71 milletvekili ile parlamentoya girmeyi başarmıştır.

Mut özelinde 1983 seçim sonuçları incelendiğinde mücadele eden üç partinin oy oranının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Mut’ta birinci olan parti, Türkiye’den farklılık göstererek yüzde 37, 5 oranında oy alan HP’dir. ANAP ve MDP kafa kafaya mücadele etmiş olsa da ikinci parti olmayı başaran parti yüzde 31, 4 ile MDP’dir. ANAP ise yüzde 31, 1 ile üçüncü parti olarak seçimlerdeki yerini almıştır. Burada dikkat çeken nokta, Türkiye’de birinci parti olmayı başaran ANAP, Mut’ta sonuncu parti olmuştur.

Tablo 41. 1983 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
1983	Sağ Partiler Toplamı	62,5
	Sol Partiler Toplamı	37,5
	Diğerleri	0
Toplam		100

Klasik bir sosyal demokrat parti niteliğindeki Halkçı Parti, 20 Mayıs 1984’te, 12 Eylül Dönemi’nde başbakanlık müsteşarlığı yapmış olan Necdet Calp’in genel başkanlığında kurulmuştur. Şener’in deyimiyle “askeri yönetimce, iktidar partisi olarak tasarlanan Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP)’ne muhalefet yapması rolü biçilen HP”, MDP’ye değil ama ANAP’a karşı ana muhalefet olma rolünü üstlenmiştir (Arslan, 2015: 145).

1983 genel seçimlerinde oyların siyasi yelpazeye göre dağılımı incelenmesi, darbe sonrası yapılan ilk parlamento seçimleri olması nedeniyle Mut’ta nasıl bir değişim yaşandığını

göstermesi açısından önemlidir. Bu dönemde, sağ partilerin Mut'taki temsil güçleri 62, 5 iken sol partilerin temsil güçleri yüzde 37, 5'tur.

2.7. 1987 Genel Seçim Sonuçları

1987 yılı parlamento seçimleri 29 Kasım 1987 tarihinde yapılmıştır. Hem Türkiye hem de Mut için, 1960 - 2017 yılları arasındaki genel seçimlerde seçmen ilgisi o güne kadar hiç ulaşamadığı tarihi bir seviyeye ulaşmıştır. Türkiye genelinde seçimlere katılım oranı yüzde 93, 28 iken Mut özelinde seçimlere katılım oranının yüzde 97, 57 olduğu gözlemlenmektedir. Türk siyasi tarihinde 1987 seçimlerinin ayırt edici özelliği, Türkiye'de ve Mut'ta halkın seçimlere ilgisi ve katılımının en yüksek olduğu seçimler olmasıdır.

1980 darbesinden sonra devam eden askeri yönetime, 1983 seçimleri ile son veren Turgut Özal, Menderes'ten sonra halkın lideri olmayı başarmıştır. 1982 Anayasası ile partilere önemli yasaklamalar getirilmesinden dolayı parti lideri olacak kişi bulmak neredeyse imkânsızlaşmıştır. Türkiye'de 1983 seçimlerinde mücadele eden 3 parti var iken 1987 seçimleriyle mücadele eden parti sayısında artış gözlemlenmektedir. Bu partiler arasında ANAP, SHP (Sosyal Demokrat Halkçı Parti), MÇP (Milliyetçi Çalışma Partisi), RP, DYP (Doğru Yol Partisi), DSP (Demokrat Sol Parti), IDP (Islahatçı Demokrasi Partisi) bulunmaktadır.

Bu seçimlerde ilk defa boy gösteren MÇP, 12 Eylül 1980 darbesinden sonra kapatılan Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)'nin devamı niteliğindedir. MÇP'nin adını değiştirdiği dönemde parti liderliğine Mehmed Pamak getirilmiştir ancak bu parti 1987 genel seçimlerine Alparslan Türkeş liderliğinde katılmıştır (Arslan, 2016). 1987 genel seçimlerinde yüzde 10'luk barajını geçemediği için de milletvekili çıkaramamıştır. Yine bu seçimlerde karşımıza çıkan SHP, 1980 darbesinin ardından kapatılan Cumhuriyetçi Halk Partisi (CHP)'nin devamı olarak yeniden kurulmuştur. Bu parti ne zaman ki 1995 seçimlerinde CHP ile birleşti o zaman hukuki olarak varlığı son buldu.

Tablo 42. 1987 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)
	Mut (Milletvekilliği)
SHP	38,2
ANAP	30,8
DYP	18,7
MÇP	4,9

RP	3,8
DİĞER	3,6
TOPLAM	100

Kaynak: TÜİK (2016).

1987 genel seçimlerini Türkiye genelinde incelemek gerekirse, Türkiye’de bu seçimlerde galip gelen parti yüzde 36’lık oy oranı ile ANAP’tır. ANAP’ı takip eden ikinci parti yüzde 24, 7 ile SHP ve üçüncü parti de yüzde 19, 1’lik oy oranı ile DYP’dir. Diğer olarak nitelendirilen partilerin oy oranı yüzde 19, 8 ile DYP’nin oy oranı ile benzerlik göstermektedir. SHP ve DYP ilk kez bu seçimlerde karşımıza çıkmış iki partidir. Bir önceki seçimlerde birinci parti olan ANAP’ın bir önceki seçim dönemine göre oy oranında çok az bir değişiklik olmasına rağmen 1987 seçimlerinde aldığı oy oranı ile ikinci sıraya yerleşmiştir. Yüzde 38, 2’lik oy oranına sahip olan SHP, CHP’nin devamı niteliğinde bir partidir ve bir önceki seçimlerde düşen oy oranını yükselterek birinci parti olmayı başarmıştır.

1987 genel seçimleri, Türk toplum ve siyasi hayatı açısından ayrı bir önem arz eder. 12 Eylül Darbesi siyasi ile siyasi faaliyetleri yasaklanmış olan Demirel, Erbakan, Ecevit, Türkeş gibi efsanevi liderlerin seçimlere katılımının da önü açılmıştır. 12 Eylül öncesi siyasi liderlerine yönelik siyasi yasaklar, 6 Eylül 1987’de gerçekleştirilen halkoylamasıyla hukuken kaldırılmıştır (Arslan, 2015: 146-147). Unutmadan şunu belirtmek gerekir ki 1987 seçimlerine gidilmeden önce mecliste milletvekili sayısı 400’den 450’ye çıkarılmış ve 6’dan fazla milletvekili aday gösterecek iller de seçim bölgelerine ayrılmıştır. 1987 genel seçimlerinde önce siyasi yasakların kaldırılmasına yönelik yapılan referandumda siyasi yasakların kaldırılması kabul edilmiş ve parti liderleri rahat bir nefes almışlardır.

Tablo 43. 1987 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
1987	Sağ Partiler Toplamı	58,2
	Sol Partiler Toplamı	38,2
	Diğerleri	3,6
Toplam		100

1987 genel seçimlerinde sağ ve sol partilerin oy oranı toplamının gösterildiği tabloda sağ partilerin oy oranı toplamı yüzde 58, 2, sol partilerin oy oranı toplamı yüzde 38, 2 iken diğer olarak nitelendirilen partilerin oy oranı toplamı ise yüzde 3, 6’dır. Bir önceki seçim dönemine oranla sağ partilerin oy oranında yüzde 4’lük bir düşüş yaşanırken, sol partilerin oy oranında

yüzde 1'lik bir artış yaşanmıştır. Ayrıca 1983 seçimlerinde diğer olarak nitelendirilen partilerin oy oranı söz konusu değilken bu seçimlerde diğer partilerin oy oranı toplamı yüzde 3,6'dır.

2.8. 1991 Genel Seçim Sonuçları

1991 yılı genel seçimleri 20 Ekim 1991'de yapılmıştır. Bu seçimlere Türkiye genelinde katılım oranı 83,91 iken Mut özelinde seçimlere katılım oranı yüzde 91,36'dır. Seçimlere katılım oranında Türkiye genelinde yüzde 10'luk, Mut özelinde ise yüzde 6'lık bir düşüş yaşanmıştır.

1991 seçimlerine gidilmeden önce Anavatan Partisi başkanlığına Mesut Yılmaz geçmiştir. Mesut Yılmaz, Özal'ın mirası olarak adlandırılan Anavatan Partisi'nin sonunu getiren isim olmuştur. Hem Mesut Yılmaz'ın parti başkanı olması hem de işçilerin sokağa dökülmesi üzerine muhalefet partiler seçimin öne alınmasını istemişlerdir. 1990'lı yılların ayırt edici özellikleri arasında; bölgesel çatışmalar, gelir adaletsizliği artarken, iletişim alanında yeni gelişmeler yaşanmıştır. Küreselleşme yine bu dönemde sürekli konuşulmaya başlanan bir kavram haline gelmiştir. İlk defa 1991 seçimlerinde partiler medyayı aktif bir şekilde kullanarak seçime girmişlerdir. Bu seçimlerin bir başka özelliği ise Türkiye'de MÇP, Refah ve İslahatçı Demokrasi Partisi kendi aralarında ittifak oluşturarak Refah Partisi çatısı altında birleşmişlerdir. SHP'de Güneydoğu'daki oyları toplamak için çalışmalar yapmıştır.

Tablo 44. 1991 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)
	Mut (Milletvekilliği)
SHP	37,1
DYP	26,5
ANAP	23,5
RP	9,2
DİĞER	3,7
TOPLAM	100

Kaynak: TÜİK (2016).

Türkiye genelinde 1991 genel seçimlerinde 5 siyasi parti ve bağımsız adayların mücadelesi söz konusudur. 1991 seçimleri ile birlikte 8 yıldır iktidar olan ANAP'ın tek parti iktidarı sona ermiştir. Demirel'in lideri olduğu DYP, Türkiye'de birinci parti olmuşken Mut'ta ikinci parti olduğu için Türkiye geneli ve Mut özelinde tezatlık göstermektedir. Ama birinci parti

olan DYP tek başına iktidarı kurabilecek çoğunluğa sahip olmadığı için DYP-SHP koalisyon hükümeti kurulmuştur.

1991 genel seçimleri, geçen iki dönemin iktidar partisi ANAP için tam bir hezimet olmuştur. Siyasi hayatta taşlar yerli yerine oturmaya başladığında, solda da dengeler değişmeye başlamıştır. Bir önceki seçimlerde yüzde 10'luk seçim barajına takılıp parlamento dışında kalan Ecevit'in DSP'si, bu seçimlerde yüzde 10, 7 oranında oy alarak, 7 milletvekiliyle de olsa parlamentoya girmeyi başarmıştır. Erbakan ve genel partisi olduğu Refah Partisi açısından da 1991 seçimlerinin ayrı bir önemi vardır. Seçimlere MÇP ve IDP ile üçlü örgüt ittifak yaparak giren RP, seçimlerde oy desteği elde etmiş ve parlamentoda yaklaşık yüzde 14'lük temsil gücüne ulaşmıştır (Arslan, 2015: 148-149).

Mut özelinde partilerin seçimlere katılım oranı incelendiğinde, SHP bir önceki seçimde yüzde 38,2 ile birinci parti iken 1991 seçimlerinde yüzde 37, 1 ile yine birinci parti olmayı başarmıştır. Ardından 1987 seçimlerinde oy oranı yüzde 18, 7 olan DYP oy oranını yüzde 26, 5'a yükselterek bu seçimlerde ikinci parti olmayı başarmıştır. ANAP ise 1987 seçimlerinde yüzde 30, 8'lik oy oranı ile ikinci parti iken 1991 seçimlerinde yüzde 23, 5'lik oy oranı ile üçüncü parti olmuştur. 1991 seçimlerinde RP yüzde 9, 2 oranında oy alırken Diğer olarak nitelendirilen partilerin oy oranı da yüzde 3, 7'dir.

Tablo 45. 1991 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
1991	Sağ Partiler Toplamı	59,2
	Sol Partiler Toplamı	37,1
	Diğerleri	3,7
Toplam		100

1991 genel seçim sonuçlarının daha iyi anlaşılabilmesi için partilerin sağ ve sol partiler olarak sınıflandırıldığı tabloda sağ partilerin toplam oy oranı önceki seçim dönemine oranla artış göstererek yüzde 59, 2 olurken, sol partilerin oy oranı toplamı yüzde 1'lik de olsa düşüş göstermiş ve bu seçim dönemindeki oy oranının yüzde 37, 1 olduğu görülmektedir. Son olarak Diğer olarak nitelendirilen partilerin oy oranında hiçbir değişiklik yaşanmamıştır.

2.9. 1995 Genel Seçim Sonuçları

1995 genel seçimleri, 24 Aralık 1995 tarihinde yapılmıştır. Türkiye genelinde ve Mut özelinde seçimlere katılım oranı incelendiğinde Türkiye'de seçimlere katılım oranında yükseliş

yaşanırken Mut'ta seçimlere katılım oranında az da olsa düşüş yaşanmıştır. Daha net bir ifadeyle, Türkiye'de seçimlere katılım oranı bir önceki seçim dönemine göre yaklaşık yüzde 2 oranında yükselerek yüzde 85, 20'ye ulaşmıştır. Mut'ta ise bir önceki seçim dönemine göre yüzde 1'lik bir düşüş yaşanarak bu oran yüzde 90, 10 olmuştur.

Bu seçim döneminde Türkiye genelinde 12 siyasi parti ve Bağımsızlar mücadele vermişlerdir. Türkiye genelinde ilk üç sırada yer alan partiler de sağ kanattandır. 1991 seçimlerinde mücadele veren 12 partiden 5'i yüzde 10 barajını geçmiş ve mecliste temsil hakkı kazanmıştır. Birinci parti olmayı başaran RP yüzde 21'lik oy oranı ile mecliste 158, ikinci parti olan ANAP yüzde 19, 7'lik oyu ile mecliste 132 ve üçüncü parti olan DYP, ANAP'a çok çok yakın bir oy oranı ile (yüzde 19, 2) mecliste 135 koltuk sahibi olmayı başarmıştır. Bunların yanı sıra DSP 76, CHP ise 49 koltuk hakkı kazanmıştır. 1991 ve 1995 seçimlerinde güzel bir çıkış yapan Erbakan'ın lideri olduğu RP, hükümet kurma hakkını elde etmişti etmesine ancak bunun devamında yaşanan toplumsal ve siyasal eylemler RP'nin iktidarda kalıcı bir güç elde etmesini engellemiştir.

Tablo 46. 1995 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)
	Mut (Milletvekilliği)
DYP	23,4
CHP	19,0
ANAP	18,8
MHP	15,1
DSP	14,1
RP	7,1
DİĞER	2,5
TOPLAM	100

Kaynak: TÜİK (2016).

1995 seçimleri Mut'un siyasi yapısında önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. Oyların partilere göre incelendiğinde seçimlerdeki değişim ve dönüşüm daha iyi anlaşılacaktır. Mut özelinde seçimlerde ilk 5 sırayı paylaşan partiler, Türkiye genelinde ilk 5 sırayı paylaşan partiler ile birbirine tezdır. Türkiye genelinde birinci parti olan RP, Mut özelinde yüzde 14,1 ile beşinci parti olmuştur. Bu seçimlerde Mut'ta yüzde 23,4 ile birinci parti olan DYP, Türkiye'de ise üçüncü sırada yer almaktadır. Yine 1995 genel seçimlerinde ANAP Mut'ta yüzde 18,8'lik oy

oranı ile üçüncü parti olmuşken, Türkiye’de yüzde 19,7’lik bir oranla ikinci parti olmayı başarmıştır.

1991 yılı seçimlerinde CHP’nin devamı niteliğinde bir parti olarak ortaya çıkan SHP, bu seçim döneminde yine eski adına kavuşmuş ancak yüzde 37, 1 olan oy oranını 1995 seçimlerinde neredeyse yarıya yakın oranda (yüzde 19) düşürmüştür. 1995 seçimlerinin dikkat çeken noktalarından birisi de MHP’nin oy oranında Türkiye genelinde adı bile geçmez iken Mut’ta yüzde 15, 1 gibi yüksek bir oy oranı ile dördüncü parti olmayı başarmıştır. Bunun dışında DSP yüzde 14, 6 ile dördüncü parti olmuş ancak Mut’ta yüzde 7, 1 ile altıncı parti olmuştur. Son olarak Mut’ta oy oranları dağılımının gösterildiği tablo ile Türkiye’de oy oranları dağılımının gösterildiği tabloda büyük farklılıklar vardır.

Tablo 47. 1995 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
1995	Sağ Partiler Toplamı	71,4
	Sol Partiler Toplamı	26,1
	Diğerleri	2,5
Toplam		100

1995 yılı genel seçim sonuçlarının oy oranlarının gösterildiği tablodan hareketle, sağ ve sol kanattan partilerin toplam oy oranı hesaplanarak yukarıdaki tablo oluşturulmuştur. Bu tablodan da anlaşılacağı üzere sağ kanattan partilerin büyük bir atak yaparak yüzde 59, 2 olan oy oranı toplamını yüzde 71, 4’e çıkarttığı görülmektedir. 1995 seçimlerinde sol kanattan olan partilerin oy oranı toplamı ise yüzde 37, 1’den yüzde 26, 1’e düşmüştür. Buradan hareketle sağ partilerin bu seçim döneminde altın çağını yaşadıklarını söylemek yanlış olmaz.

2.10. 1999 Genel Seçim Sonuçları

1999 yılı genel seçimleri, 18 Nisan 1999’da yapılmıştır. 1999 seçimlerine Türkiye’de katılım oranının, 1991 ve 1995 seçimlerine oranla artış göstererek oy oranını yüzde 87, 09’a yükselttiği görülmektedir. Mut’ta ise seçimlere katılım oranı yüzde 92, 14 olarak gerçekleşmiştir ve Mut’ta da bu seçimlerde bir önceki seçimlere oranla oy oranını arttırdığı gözlenmektedir.

28 Şubat darbesi ile RP’yi iktidardan düşüren güçler toplumda varolan siyasi istikrarı da bozmuşlardır. Ecevit’in partisi olan DSP, 18 Nisan’da yapılacak olan seçimlere katılabilmesi için bazı partilerden güven oyu aldı. 1946’dan bu yana yapılan hiçbir seçim bu kadar erkene

çekilmemiştir. Bu dönemlerde PKK'nın başı Abdullah Öcalan Kenya'da yakalanmıştır. Seçimlerin ardından hükümet kurulmasında belirsizlik yaşansa da son olarak DSP-ANAP- MHP'nin bir araya gelmesiyle 57. Hükümet kurulmuştur. Bu seçim döneminde dikkat çeken olaylardan birisi kapatılan RP'nin yerine kurulan FP'nin Türkiye'de üçüncü parti olmayı başarmış olmasıdır. Yine bir başka olay ise 1998'de kapatılan Refah Partisi'nin bazı üst düzey yöneticilerine siyasi yasak getirildi. Ayrıca bu dönemde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan okuduğu bir şiir yüzünden tutuklanarak hapse atıldı. Son olarak değinmek gerekirse bu seçim döneminin ardından 2000 ve 2001 yılında Türkiye'de krizler yaşanmış ve bu krizler tarihe "Kara Çarşamba" olarak geçmiştir.

Birçok siyasi otoriteyi şaşırtıp, kamuoyu şirketlerini yanıltan 1999 genel seçimleri, Türkiye'nin toplumsal ve siyasal tarihinde çok önemli sonuçlar doğurmuştur. 1999 genel seçimleri sonuçları bakımından sürprizlerle doludur. DSP ve MHP bu seçimlerde tam bir oy patlaması yaşamıştır. Belki de bu sonuçların en önemlisi, ülkenin içinde bulunduğu koşulların ve dış kışkırtmaların da etkisiyle, 1970'li yıllarda karşı saflarda birbirlerine karşı savaşım içinde olan, DSP ve MHP'yi barıştırmış olmasıdır. Seçimleri birinci ve ikinci sırada bitiren bu iki siyasi parti, dördüncü sıradaki ANAP'ın da desteğini alarak, 28 Mayıs 1999 tarihinde Ecevit'in başkanlığında, "DSP-MHP-ANAP" Üçlü Koalisyon Hükümeti'ni kurdular (Arslan, 2015: 152).

Oyların siyasi yelpazeye göre dağılımı incelendiğinde ise, Türkiye'de seçimlerin galibinin DSP ve MHP olduğu görülürken Mut için aynı durum söz konusu değildir (MHP ve DYP). Türkiye'de açılan sandıklar incelendiğinde mecliste temsil hakkı kazanan partiler DSP (136), MHP (129), FP (111), ANAP (86), DYP (85) ve Bağımsızlar (3) vardır. Türkiye genelinde seçimlerde birinci parti olan Ecevit liderliğindeki DSP'nin oy oranını yüzde 50 oranında arttırmayı başarmıştır. Türkiye'de 1999 genel seçimlerinde ikinci parti olmayı başaran MHP, bir önceki seçimde meclise bile girememişken bu seçimlerde tarihi bir oy oranına ulaşmayı başarmıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere bu seçimlerdeki en başarılı partinin MHP olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Tablo 48. 1999 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)
	Mut (Milletvekilliği)
MHP	27,1
DYP	23,4
CHP	17,7
DSP	12,2

ANAP	10,1
FP	5,6
DİĞER	3,9
TOPLAM	100

Kaynak: TÜİK (2016).

Mut'ta seçim sonuçlarının gösterildiği tabloda, siyasi yapı içerisinde yer alan ilk 5 partinin oy oranı sıralaması Türkiye genelinden daha çarpıcı sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu partilerin hepsi yüzde 10'luk barajı aşmışlardır. Mut'ta 1999 seçimlerinde yüzde 27, 1 ile MHP, yüzde 23, 4 ile de DYP ikinci olmuştur. Türkiye genelinde birinci parti olan DSP, yüzde 12, 2'lik oy oranı ile Mut'ta ancak dördüncü parti olmayı başarmıştır. Mut'ta DSP'den 5, 5 puan daha fazla oy alan CHP, yüzde 17,7 ile üçüncü parti olarak sıralamadaki yerini almıştır. Mut özelindeki ilk beş parti içerisinde yer alan beşinci parti, yüzde 10, 1'lik oy oranı ile ANAP'tır. 1999 seçim sonuçlarını, 1995 seçim sonuçlarına kıyasladığımızda ilk beşte yer alan partilerden CHP ve ANAP oy oranını düşürürken DSP ve MHP oy oranını yükseltmiş, DYP ise oy oranını sabit tutmayı başarmıştır. Ayrıca bu seçimlerde dikkat çeken nokta, RP'nin yerine kurulan FP yüzde 5, 6'lık bir oy oranı ile karşımıza çıkmasıdır.

Tablo 49. 1999 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
1999	Sağ Partiler Toplamı	66,2
	Sol Partiler Toplamı	29,9
	Diğerleri	3,9
Toplam		100

Oyların siyasi yelpazeye göre dağılım incelendiğinde, Türkiye genelinde ve Mut özelinde seçimlere yine sağ siyaset geleneği damgasını vurduğu görülür. Bunun yanında sağ yelpaze, 1995 seçimleriyle kıyaslandığında, ciddi bir oy kaybı yaşamıştır. Mut özelinde sağ kanat 5 puanlık bir siyasi oy kaybı yaşamasına rağmen (yüzde 71, 4'ten yüzde 66, 2'ye düşmüş), yine galip olmayı başarmıştır. Mut'ta sol kanat oylarını 3, 8 puan arttırarak, oy oranını yüzde 29,9'a yükseltmiştir. Diğer olarak adlandırılan partilerin oy oranı toplamı ise yüzde 2, 5'ten yüzde 3, 9'a yükselmiştir. Özetle, sağ partilerin oy oranı toplamı siyasetteki üstün konumlarını devam ettirmişlerdir.

2.11. 2002 Genel Seçim Sonuçları

2002 genel seçimleri, 3 Kasım 2002 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu seçimlere seçmen ilgisinde, hem Türkiye genelinde hem de Mut özelinde ciddi bir düşüş yaşanmıştır. 2002 seçimlere katılım oranı, Türkiye genelinde 79, 08 iken Mut özelinde bu oran 85, 99'dur. 1999 seçimlerinde katılım oranının Türkiye'de genelinde 87, 09 ve Mut özelinde yüzde 92, 14 olduğu göz önüne alındığında, hem Türkiye genelinde hem de Mut özelinde siyasi katılımında yaklaşık 8 puan civarında bir düşüş yaşandığı görülür.

2002 genel seçimleri, Türk toplum yapısı ve siyasi hayatında önemli sonuçları beraberinde getirmiştir. Seçimler öncesinde Türkiye'nin siyasi yapısında yaşanan aşırı atomizasyon seçim sürecine de yansımış, 18 siyasi parti ve bağımsızlar, seçimlerde iktidar olma mücadelesi vermiştir. Seçim öncesindeki bu aşırı bölünmüşlük, sandıktan aşırı yoğunlaşma olarak çıktı. Bu seçimlerde, yalnızca iki parti yüzde 10'luk ülke barajını aşarak parlamentoda temsil hakkı kazandı. Bu durum yakın Türk siyasi tarihi açısından bir ilk anlamına geliyordu (Arslan, 2015: 154).

19 Şubat 2001 tarihi Türkiye için çok ağır bir travmadır. 1999 genel seçimlerinde DSP-MHP- ANAP'ın kurmuş olduğu koalisyonun ekonomi politikaları ile yaşanan siyasi ve ekonomik kriz, ülkeyi uçuruma yuvarlamıştır. Borsada tarihi bir düşüş yaşanırken, işsizlik oranlarında ve faiz oranlarında ise tarihi bir artış yaşanmıştır. Ecevit'in yaşlanması, sağlığının bozulmasıyla birlikte koalisyonda çözümler yaşanmaya başladı. 2002 genel seçimleri Bahçeli'nin önerisi üzerine öne alınmıştı. 2001'de Erdoğan ve arkadaşları Adalet ve Kalkınma Partisi (AK PARTİ)'ni kurmuşlardır. Ancak, hatırlanacağı üzere bir önceki seçim döneminden dolayı siyasi yasaklı olan AK PARTİ lideri olan Erdoğan 2002 seçimlerinde milletvekili adayı olamamıştır.

Bu seçimlerde, ülkeyi uçurumun kenarına getiren partilerden hiçbirisi barajı aşamamışken, Türkiye genelinde sadece 2002 seçimlerinden önce kurulan AK PARTİ ve CHP yüzde 10'luk seçim barajını aşarak siyaset sahnesinde boy göstermişlerdir. AK PARTİ'nin Türkiye genelinde aldığı oy oranı yüzde 34, 4 civarında iken CHP'nin aldığı oy oranı ise yüzde 19,4'tür. Buradan da anlaşılacağı üzere, AK PARTİ sürpriz bir çıkış yaparak Türkiye genelinde birinci parti olmayı başarmıştır. 2002 genel seçimlerinin galibi AK PARTİ ve CHP iken mağlupları bir önceki seçim döneminde boy gösteren iktidar ve muhalefet partileridir.

Tablo 50. 2002 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)
	Mut (Milletvekilliği)
CHP	26,6
AK PARTİ	20,6
DYP	17,0
MHP	16,5
ANAP	10,5
DİĞER	5,5
GP	3,3
TOPLAM	100

Kaynak: TÜİK (2016).

Mut'ta 2002 genel seçimlerinde ortaya çıkan siyasi tablo, Türkiye'den oldukça farklıdır. Türkiye genelinde birinci olmayı başaran AK PARTİ, Mut'ta Türkiye'de aldığı oylardan 14 puan daha düşük oy almış ve yüzde 20,6 ile ikinci parti olabilmıştır. Türkiye'de ikinci parti olan CHP için ise tam tersi bir durum söz konusudur. CHP, Mut'ta yüzde 26,6'lık oy oranı ile birinci parti olmuştur. 2002 seçimlerinde DYP, oy oranını yüzde 23,4'ten yüzde 17'ye düşürmesine rağmen parti sıralamasında ilk üçe girip üçüncü parti olmayı başarmıştır. 1999 seçimlerinde Mut'ta birinci parti olan MHP ise 2002 seçimlerinde yüzde 16,5 ile ancak dördüncü parti olabildiği görülmektedir.

Son olarak bir önceki seçim döneminde de boy gösteren ANAP, bu seçimlerde yüzde 10,5 ile seçim barajını kıl payı geçmiş olarak karşımıza çıkmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere Türkiye genelinde sadece iki parti seçim barajını geçmeyi başarmış iken Mut'ta beş partinin seçim barajını geçtiği görülmektedir. Ayrıca dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise DSP-MHP - ANAP koalisyonunda yer alan DSP dışındaki partiler, Mut özelinde yüzde 10'lük seçim barajını geçmeyi başarmışlardır. Sonuç olarak Türkiye geneli ve Mut özelinde seçim sonuçları birbirinden büyük farklılıklar gösterebilmektedir.

Tablo 51. 2002 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
2002	Sağ Partiler Toplamı	64,6
	Sol Partiler Toplamı	29,9
	Diğerleri	5,5

Toplam	100
---------------	-----

Türkiye geneli ve Mut özelinde partilerin toplam oy oranları incelendiğinde önemli sonuçlarla karşılaşılacaktır. Türkiye genelinde sağ kanat, 2002 seçimlerinde çok partili dönemden bu yana, Türk siyasi tarihinde ikinci defa çok büyük bir oy oranı elde etmiştir. Ancak Mut özelinde 1999 seçimlerinde sağ kanadın toplam oy oranı, 66, 2'den 64, 6'ya gerilemiştir. Sol kanat açısından 2002 seçimlerinde Türkiye genelinde, sol partilerin oy oranı toplamında büyük bir oy kaybı yaşanmıştır. Bu seçimlerde, Mut özelinde sol partilerin oy oranı toplamında ise 1999 seçimlerine göre hiçbir değişiklik yaşanmamıştır. Sağ kanadın kaybetmiş olduğu yüzde 2'lik oy oranı da, diğer olarak nitelendirdiğimiz partilerin oy oranı toplamına yansımış ve bu oran "diğerleri" için yüzde 5, 5 olmuştur.

2.12. 2007 Genel Seçim Sonuçları

2007 genel seçimleri 22 Temmuz 2007'de yapılmıştır. Bu seçimlere katılım oranı, 2002 genel seçimlerine kıyasla, hem Türkiye genelinde ve hem de Mut özelinde artmıştır. Türkiye genelinde seçimlere katılım oranı, 2002 seçimlerine göre yüzde 6 oranında artış göstererek yüzde 84,16 olarak gerçekleşmiştir. Mut özelinde seçimlere katılım oranında ise sadece yüzde 2, 5 civarında artış yaşanarak oy oranı yüzde 87, 43 civarında gerçekleşmiştir. Kırsal alanlarda yaşayan bireylerin siyasete olan ilgisinin, kentsel alanlarda yaşayan bireylerden fazla olmasından dolayı Mut'ta seçimlere katılım oranı, Türkiye genelindeki seçimlere katılım oranından fazladır.

2007 genel seçimlerinin Türkiye ve Mut'ta beraberinde getirdiği değişikliklerden birisi, 2002 yılı seçimlerinde Türkiye genelinde iki parti mecliste temsil hakkı kazanmışken, 2007 seçimlerinde MHP ve bağımsızlar da yüzde 10 barajını geçmiş ve mecliste temsil hakkı kazanmıştır. 2007 seçimlerinde Türkiye genelinde AK PARTİ 341, CHP 112, MHP 71 ve Bağımsızlar da 26 milletvekili ile meclise girmeyi başarmışlardır. MHP, bir önceki seçim döneminde yüzde 10 barajını aşamadığı için mecliste temsil hakkı bulamamıştı ancak bu seçimlerde Türkiye'de yüzde 14 civarında oy alarak önemli bir başarıya imza atmıştır.

2002 yılından 2007 yılına geçen süreçte, kötüye giden ekonomi yavaş yavaş düzelerken, özgürlük ve demokrasi kavramları da toplumda yayılmaya başlamıştır. 2004 yerel seçimlerinde açık ara birinci olan AK PARTİ halktan güvenoyu almıştır. Bu süreçte, cumhurbaşkanlığı seçimleri yaklaşırken sivil bir ayaklanma kurgulandığına ve sol partilerin de destekleriyle Ankara, İstanbul, İzmir gibi kentlere Cumhuriyet mitingleri yapıldığına tanık olunur. Ama bu mitingler AK PARTİ'nin iktidar olmasının önüne geçememiştir. AK PARTİ, grup toplantısında cumhurbaşkanı adayı olarak Abdullah Gül tanıtılmıştır.

Tablo 52. 2007 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)
	Mut (Milletvekilliği)
CHP	31,9
AK PARTİ	27,6
MHP	23,2
DP	10,6
DİĞER	4,5
GP	2,2
TOPLAM	100

Kaynak: TÜİK (2016).

Mut özelinde 2007 seçimlerinde partilerin oy dağılımı incelendiğinde de önemli değişiklikler görülür. Bu seçimlerde ilk olarak belirtilmesi gereken, 2002 seçimlerinde boy gösteren ANAP ve DYP bu seçim döneminde artık yoktur. Bir önceki seçim döneminde birinci parti olmayı başaran CHP, bu seçim döneminde de yüzde 31, 9'luk oy oranı ile liderliğini sürdürmüştür. 2007 seçimlerinde ikinci parti olmayı başaran AK PARTİ, bir önceki seçim dönemine oranla oy oranını yüzde 20, 6'dan yüzde 27, 6'ya yükseltmiştir. 2002 seçimlerinde dördüncü parti olan MHP, oy oranını yüzde 7 civarında arttırarak yüzde 23, 2 ile üçüncü parti olmuştur. Son olarak DP yüzde 10, 6 ile dördüncü parti olmuştur.

Tablo 53. 2007 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
2007	Sağ Partiler Toplamı	61,4
	Sol Partiler Toplamı	34,1
	Diğerleri	4,5
Toplam		100

2007 yılında sağ ve sol partilerin oy oranı toplamının gösterildiği tabloda, Türkiye geneli ve Mut özelinde üstünlüğün sağ kanatta olduğu görülür. Türkiye'de bir önceki seçim dönemine göre, 2007 seçimlerinde sağ yelpazenin oy oranında yüzde 1'lik artış, sol yelpazenin oy oranında ise yüzde 1'lik bir düşüş görülmektedir. Mut'ta ise Türkiye'nin aksine sağ partilerin oy oranı toplamı yüzde 64, 6'dan yüzde 61, 4'e gerilemiş iken sol partilerin oy oranı toplamı yüzde 29, 9'dan yüzde 34, 1'e yükselmiştir.

2.13. 2011 Genel Seçim Sonuçları

2011 genel seçimleri, 12 Haziran 2011 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu seçimlerde seçmen ilgisinde, 2007 seçimlerine benzer bir durum görülür. 1960'dan 2017'ye kadar incelenen süreçte, Türkiye genelinde ve Mut özelinde seçimlere katılım oranı ilk ve son defa bu kadar birbirine yakın olmuştur. Türkiye genelinde seçimlere katılım oranı yüzde 84, 16'dan yüzde 87, 16'ya, Mut'ta bu oran 87, 43'den 88, 61'e yükseltmiştir. Buradan yola çıkılarak, son birkaç dönemdir yapılan seçimlere seçmen ilgisinin sürekli olarak artış gösterdiği söylenebilir. Bütün genel seçim dönemlerinde dikkat edilmesi gereken bir nokta, 1960'dan 2017'ye kadar yapılan seçimlerin hepsinde, Mut'ta seçimlere katılım oranı Türkiye'den daha yüksektir.

2011 genel seçimlerinin, ülkenin toplumsal ve siyasal hayatı açısından doğurduğu sonuçların belki de en kayda değeri, iktidardaki bir siyasi partinin, siyasi tarihimizde ilk kez, girdiği üç genel seçimin üçünden de oylarını arttırarak birinci parti olarak çıkmış olmasıdır. Adalet ve Kalkınma Partisi, 2002 genel seçimlerinde elde ettiği yüzde 34, 43'lük oy oranını, 2007 genel seçimlerinde yüzde 46, 66'ya taşımıştı. AK PARTİ başarısını 2011'de de sürdürmüş ve seçmen desteğini yüzde 6, 8 oranında arttırarak yüzde 49, 83'e taşımayı başarmıştır (Arslan, 2016; Arslan, 2015: 158). 2011 genel seçimleri, partilerin çıkardıkları milletvekili sayısı ve partilerin oy dağılımı bakımından birinci parti olan AK PARTİ, yüzde 49,8'lik oy oranı ile seçimlerde 326 milletvekili çıkarmıştır. 2011 seçimlerinde siyaset sahnesinde yer alan diğer partilerden CHP, yüzde 26 oranında oy alarak meclise 135 milletvekili ile girmeyi başarmıştır. Ardından üçüncü parti olan MHP ise yüzde 13'lük oy oranı ile mecliste 55 milletvekili ile temsil hakkı kazanmıştır.

Tablo 54. 2011 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)
	Mut (Milletvekilliği)
AK PARTİ	36,3
MHP	29,6
CHP	29,2
DİĞER	4,9
TOPLAM	100

Kaynak: TÜİK (2016).

Mut özelinde 2011 yılı genel seçim sonuçları değerlendirildiğinde; bir önceki seçim döneminde lider olan CHP, bu seçim döneminde yüzde 2, 5 civarında bir oy kaybı yaşayarak 29, 2'lik bir oy oranı ile üçüncü parti olabilmıştır. 2007 genel seçimlerinde yüzde 27, 6 oranında oy

olarak Mut'ta ikinci parti olan AK PARTİ ise 2011 seçimlerinde büyük bir oy patlaması yaşayarak oy oranını yaklaşık 10 puan arttırmıştır. Ak Parti, yüzde 36, 3'lük oy oranı ile tarihi bir artış yaşayarak, Mut'ta birinci parti olmayı başarmıştır. Mut'ta CHP ile hemen hemen aynı oranına sahip olan MHP, yüzde 29, 6'luk oyuyla ikinci parti olarak karşımıza çıkmaktadır. 2007 seçimlerinde boy gösteren DP, 2011 seçimlerinde siyaset sahnesinden silinmiştir. Sonuç olarak, seçimlerde MHP ve AK PARTİ oy oranını önemli bir ölçüde arttırırken, CHP'nin oy oranında düşüş görülmektedir.

Tablo 55. 2011 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
2011	Sağ Partiler Toplamı	65,9
	Sol Partiler Toplamı	29,2
	Diğerleri	4,9
Toplam		100

Oyların siyasi yelpazeye göre dağılımı incelendiğinde, yalnız siyaset kurumunun işleyişindeki değişim değil, hem Mut hem de Türkiye'nin siyasi yapısındaki değişim de daha anlaşılır bir hal alır. Bu seçim döneminde dikkat çekilmesi gereken nokta, uzun yıllardan beri devam eden sağ siyaset geleneği, 2011 seçimlerinde de bozulmamıştır. Türkiye geneli ve Mut özelinde, siyasi yapı içerisinde sağ kanadın üstünlüğü söz konusudur. Mut özelinde, 1960'dan 2017'ye kadar incelenen süreç içerisinde hep sağ kanadın üstünlüğü söz konusudur. Mut'ta sağ partilerin oy oranı toplamının yüzde 61, 4'ten yüzde 65, 9'a yükseldiği görülmektedir.

Sol partilerin oy oranı toplamına bakıldığında, sol kanadın oy oranını yüzde 34, 1'den yüzde 29, 2'ye düşürmesiyle ciddi bir oy kaybı yaşadığı görülmektedir. Diğerleri olarak nitelendirilen partilerin oy oranı toplamında ise neredeyse (yüzde 4, 5'tan yüzde 4, 9'a) hiçbir değişiklik olmamıştır. Son olarak şunu belirtmek gerekirse 2011 seçimlerinde Türkiye'de oy kaybı yaşamasına rağmen sağ kanat yine galip konumda karşımıza çıkmaktadır. Türkiye genelinde sağın yaşadığı bu kayıp, sol kanadın oy oranına artış olarak yansımaktadır.

2.14. 7 Haziran 2015 Genel Seçim Sonuçları

25. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerini belirlemek amacıyla yapılmış olan 2015 genel seçimleri, 7 Haziran 2015 tarihinde gerçekleştirilmiştir. TBMM'nin 550 yeni üyesini belirlemek için yapılan bu seçimlerde, siyasi değişikliklerin yanı sıra Türkiye genelinde ve Mut özelinde de bu seçimlere katılım oranındaki değişiklikler yaşanmıştır. İlk olarak hem Türkiye'de

hem de Mut'ta bu seçim döneminde, seçmenlerin seçime olan ilgisinde bir düşüş yaşanmıştır. Türkiye seçimlere katılım oranını yüzde 87, 16'dan yüzde 86, 43'e düşerken; Mut'ta da yaklaşık 3, 5 puanlık düşüş yaşanmış ve bu oran 85, 74 olarak gerçekleşmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere Mut'ta seçimlere katılım oranı, Türkiye'de seçimlere katılım oranından daha fazla düşüş göstermiştir.

7 Haziran 2015 seçimlerinin sonuçları, 13 yıllık aradan sonra tekrar koalisyon arayışlarını beraberinde getirmiştir. AK PARTİ 258, CHP 132, MHP 80 ve HDP 80 milletvekili ile mecliste temsil hakkı kazanmıştır. Bu sırada her parti kendi kırmızı çizgilerini, sınırlarını belirterek koalisyon arayışlarına devam etmiştir. MHP, "Çözüm Süreci'nin" durdurulması ve yolsuzlukların incelenmesi şartıyla koalisyona evet demiştir. HDP, baştan beri hayır diyerek muhalefet olarak hükümetin karşısında durma yolunu tercih etmiştir. Recep Tayyip Erdoğan, hükümeti kurma görevini Ahmet Davutoğlu'na vermiştir. Bütün bu hükümet kurma arayışları sonuçsuz kalınca, Türkiye 90 gün içinde erken seçime gitmek zorunda kalacaktı.

Bu seçim döneminde, partilerin medyayı son derece aktif bir şekilde kullandıkları görülmektedir. Bütün partiler, mitinglerden ve toplantılardan canlı yayın yapıp, birçok fotoğraf paylaşarak halkın algısını değiştirmek kendileriyle ilgili olumlu bir alt zemin oluşturmak istiyorlardı. Liderler gittikleri her yerden halkın da haberdar olması için kamuoyu çevreleriyle kendi partisi arasında bir köprü görevi üstlendiği için medyayı bu derece aktif kullanmışlardır. Ayrıca bu seçim döneminde, parti çalışmaları kapsamında partilerin birçok afiş ve görseller hazırlattıkları bilinmektedir. Örneğin AK PARTİ, seçim propagandası için "Onlar konuşur, AK Parti yapar" şeklinde afişler hazırlatırken, CHP ise "Yaşanacak Bir Türkiye" söylemiyle parti çalışmalarına devam etmiştir. Bütün partilerde olduğu gibi CHP de, medya unsurlarından en çok da interneti kullanarak yapmayı planladıkları projeleri, milletvekillerinin çalıştığını gösterir fotoğraflarını, basın açıklamalarını internet üzerinden duyurmuşlardır. Partilerin hepsi seçime yönelik olarak şarkılar hazırlamış, hatta klipler çekilmiştir. Son olarak şunu da belirtmek gerekir ki AK PARTİ, CHP ve HDP'nin, web sitelerini aktif bir şekilde kullanarak kamuoyunda bir farkındalık yaratmak, bilgi paylaşımında bulunmak, kendilerini için kamuoyu oluşturmak ve kurum kültürlerinin yerleşmesini sağlamak yönünde çaba içinde oldukları söylenebilir.

Tablo 56. 7 Haziran 2015 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)
	Mut (Milletvekilliği)
AK PARTİ	38,9
MHP	28,7
CHP	27,5
DİĞER	4,9
TOPLAM	100

Kaynak: TÜİK (2016).

7 Haziran 2015 genel seçimlerinde partilerin oy dağılımı Türkiye bağlamında ele alındığında, çarpıcı sonuçlarla karşılaşmaktadır. AK PARTİ, oy oranında yüzde 9 civarında bir düşüş yaşamış olmasına rağmen yüzde 41'lik oy oranı ile liderliğini sürdürmeyi başarmıştır. Ancak mecliste 68 koltuk kaybetmiştir. CHP ise yalnızca yüzde 1'lik bir oy kaybı yaşamış ve yüzde 25 ile parti sıralamasında ikinci sırada yer almıştır. AK PARTİ ve CHP, az veya çok belirli bir oy kaybı yaşamış olmasına rağmen, bu seçim döneminde MHP, oylarını yüzde 3, 3 oranında arttırmıştır. MHP bu seçimlerde oy oranını yüzde 13'ten yüzde 16, 3'e yükseltmiştir. 15 Ekim 2012'de kurulan HDP yüzde 13, 2 oranında oy almıştır. Bu oyu sayesinde de meclise MHP ile aynı sayıda (80) milletvekili çıkarmıştır.

Mut özelinde Haziran 2015 seçimlerinde partilerin oy dağılımı, Türkiye'den farklılık göstermektedir. İlk olarak, Türkiye genelinde yüzde 13, 2 oranında oy alan HDP'nin Mut seçimlerinde adı bile geçmemektedir. 2015 Haziran seçimlerinde Türkiye genelinde lider olan AK PARTİ, yüzde 38, 9 oranında oy alarak liderliğini Mut'ta da liderliğini devam ettirmiştir. Ayrıca 2011 seçimlerinde AK PARTİ'nin Mut'taki oy oranı yüzde 36,3'tür. Türkiye genelinde ikinci parti olan CHP, bu seçimlerde Mut'ta yüzde 27, 5 oy almış ve parti sıralamasında üçüncü sırada yer almıştır. CHP, 2015 Haziran seçimlerinde olduğu gibi, bir önceki seçim döneminde de klasiği bozmayarak yüzde 29, 2'lik oyuyla üçüncü parti olmuştur. 2015 seçimlerinde Mut'ta yüzde 28, 7'lik oyu ile ikinci olan MHP, 2011 seçimlerine göre oy oranını 1, 5 puan düşürmüştür. Diğer olarak nitelendirilen partilerin oy oranı toplamı ise yüzde 4, 9 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 57. 7 Haziran 2015 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

	Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
Sağ Partiler Toplamı	67,6

2015	Sol Partiler Toplamı	27,5
	Diğerleri	4,9
Toplam		100

Türkiye genelinde ve Mut özelinde partilerin oy oranı toplamalarının siyasi yelpazeye göre dağılımı incelendiğinde, uzun zamandır olduğu gibi bu seçimlerde de sağ kanadın ezici üstünlüğü olduğu bilinmektedir. Türkiye’de sağ kanadın oy oranı yüzde 57, 13 iken sol kanadın oy oranı yüzde 38,2’dir. Diğer olarak nitelendirilen partilerin oy oranı toplamının da yüzde 4, 6 olduğu söylenebilir. Mut özelinde sağ yelpazenin oy oranı, 2011 seçimlerine kıyasla 2, 5 puan artarak yüzde 67, 6 olmuştur. Haziran 2015 seçimlerinde sol yelpazenin oy oranı ise yüzde 29, 2’den yüzde 27, 5’a düşmüştür. Sonuç olarak hem Türkiye’de hem de Mut’ta siyasi yapı içerisinde sağ kanadın ezici üstünlüğü söz konusudur.

2.15. 1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları

26. dönem genel seçimleri, 1 Kasım 2015 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Türkiye genelinde ve Mut özelinde, 1 Kasım 2015 seçimlerinde seçime katılım oranlarında, önceki seçimlere kıyasla önemli farklılıklar söz konusudur. İlk olarak, Türkiye genelinde seçime katılım oranlarında 7 Haziran 2015 seçimlerinde düşüş yaşanmışken, 1 Kasım 2015 seçimlerine gelindiğinde seçime katılım oranı 87, 40 olmuştur. Bir başka ifadeyle bu seçimlerde katılım oranının tekrardan yükseldiği görülmektedir. Mut özelinde ise seçime katılım oranı Haziran 2015 seçimlerinde 85, 74 iken Kasım 2015 seçimlerinde yüzde 87, 40’a kadar yükseltmiştir. Bu seçim döneminde 196 - 2017 yıllarında hiç görülmemiş bir durum görülmüştür. Bu, ilk defa 1 Kasım 2015 seçimlerin Mut özelinde ve Türkiye genelinde seçime katılım oranının 87, 40’tır.

7 Haziran 2015 seçimlerinden sonra, seçimler erkene alınarak 1 Kasım 2015’de yapılması kararlaştırılmıştır. Seçimlerin yenilenmesi kararı alan Recep Tayyip Erdoğan’ın bu kararı, Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. CHP’nin aday belirleme yönetmeliğindeki değişiklik önerisi kabul edilmiş, bu değişiklik sonrası erken seçimde “ön seçim” yapıp yapmaması gerektiğini YSK’ya sormuş, YSK’nın onay vermesi ile CHP, erken seçimde adaylarını ön seçim yapmadan belirlemiştir.

1 Kasım 2015 tarihinde yenilenen seçimlerine, toplum büyük bir tedirginlik, güvensizlik içinde ve terör olaylarının gölgesinde girmiştir. Türkiye’nin alışık olduğu renkli seçim kampanyalarına rastlamak 1 Kasım için geçerli değildi: Partiler siyasal iletişim faaliyetlerini iptal etti, geniş katılımlı mitinglerden vazgeçtiler. İki seçim arasındaki süre kısa olduğu için partiler, yeniden kapsamlı bir hazırlık yapmak yerine önceki seçim döneminde varolan materyalleri kullanmayı tercih ettiler. 7 Haziran ve 1 Kasım 2015 seçimlerine genel olarak

bakıldığında, geçmiş seçimlere oranla partiler siyasal iletişimin önemini anladıkları ve siyasal iletişimi daha etkili kullanarak başarılı sonuçlar elde ettikleri görülmektedir. Seçim sonuçlarından da anlaşılacağı üzere, seçmenin oy verme davranışları doğru analiz edilerek, buna yönelik iletişim stratejilerinin geliştirilmesi oldukça önemlidir.

Türkiye genelinde 1 Kasım 2015 seçimleri incelendiğinde, bu seçimlerde tıpkı Haziran 2015 seçimlerinde olduğu gibi AK PARTİ, CHP, MHP ve HDP'nin mücadelesi görülmektedir. Bu seçimlerde AK PARTİ, CHP, MHP ve HDP'nin parti sıralamasında hiçbir değişiklik yaşanmamıştır. AK PARTİ, bir önceki seçimlerde almış olduğu yüzde 41'lik oy oranını, Kasım 2015 seçimlerinde yüzde 49, 5'a yükseltmeyi başarmıştır. AK PARTİ'nin ardından parti sıralamasında ikinci sırada yer alan CHP, oy oranını yok denecek kadar az bir oranda (0, 3) arttırmış ve yüzde 25, 3 olarak gerçekleştirmiştir. Haziran 2015 seçimlerinde dördüncü parti olan HDP, yüzde 16, 3'lük oyunu, Kasım 2015 seçimlerinde yüzde 10, 8'e düşürmüş ve parti sıralamasında yine dördüncü olmuştur. MHP ise yüzde 11, 9'luk oy oranı ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 58. 1 Kasım 2015 Yılı Genel Seçimleri Mut Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı(%)
	Mut (Milletvekilliği)
AK PARTİ	43,1
CHP	27,4
MHP	25,5
DİĞER	4,0
TOPLAM	100

Kaynak: TÜİK (2016).

Kasım 2015 seçimleri Mut özelinde ele alındığında, Mut'ta partilerin seçimlere katılım oranının Türkiye ile benzer olduğu görülür. İlk olarak Mut'ta AK PARTİ oylarını, bir önceki seçim dönemine kıyasla 4 puan arttırarak yüzde 43, 1'e ulaşmıştır. Bu sonuçlar Ak Parti Mut'ta birinci parti olup liderliğini devam ettirmiştir. Mut'ta ikinci parti olan CHP'nin oy oranında hiçbir değişiklik olmamış ve sıralamadaki yerini korumuştur. Türkiye genelinde olduğu gibi Mut özelinde de MHP'nin oy oranında düşüş yaşanmıştır. Mut özelinde MHP, yüzde 28, 7 olan oy oranını yüzde 25, 5'e düşürmüştür. Tabi Türkiye genelinde yüzde 10 civarında oy alan HDP, bir önceki seçimlerde olduğu gibi bu seçimlerde de Mut'taki siyaset sahnesinde boy gösterememiştir. Son olarak diğer olarak nitelendirilen partilerin oy oranı toplamı sadece yüzde 4'tür.

1 Kasım 2015 seçimlerinde partilerin hepsinin bazı seçim vaatleri bulunmaktadır. Partilerin vaatleri de birbirleriyle benzerlik göstermektedirler. Benzer vaatleri veren partilerin bazıları yüksek bir oy oranına ulaşırken, bazılarının istedikleri oy oranına ulaşamamasında, siyasi parti için vaatlerin seçmeni ikna etmede tek başına yeterli olmadığına göstergesidir. Seçmenin verilen vaatlerin yanı sıra bu vaadi kimin verdiği ve vaatlerin inandırıcı olup olmadığına önem verdiği görülür. İlâveten, seçmenin siyasi parti ile arasında kurduğu “güven” ilişkisinin de oy verme davranışı üzerinde etkili olduğu çok açıktır.

Tablo 59. 1 Kasım 2015 Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Dağılımı

		Mut Sonuçları (Milletvekilliği)
2015	Sağ Partiler Toplamı	68,6
	Sol Partiler Toplamı	27,4
	Diğerleri	4,0
Toplam		100

Türkiye geneli ve Mut özelinde oyların siyasi yelpazeye göre dağılımı incelendiğinde, her zaman olduğu gibi sağ partilerin galip durumda olduğu söylenebilir. Mut özelinde ise sağ kanadın oy oranı toplamı bir önceki seçim dönemine kıyasla 1 puan artarak yüzde 68,6 olmuştur. Mut'ta sol kanadın oy oranı toplamında ise bir önceki seçimlere oranla hiçbir değişiklik yaşanmamış ve yüzde 27, 4'te kalmıştır. Diğerleri olarak adlandırılan partilerin oy oranı ise yüzde 4'tür.

2.16. 1961 - 2015 Yılları Arasındaki Genel Seçim Sonuçlarının Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı

Türkiye genelinde ve Mut özelinde, 1961'den 2015'e kadar yapılan genel seçimlerde oyların siyasi yelpazeye göre dağılımında, hemen bütün seçimlerde sağ yelpazenin üstünlüğü gözlemlenir. Böylesi bir durum Mut'taki yerel seçimler için geçerli değildir. Çünkü Mut'taki yerel seçimlerde sol partilerin kazandığı seçim dönemleri de olmuştur. Genel olarak 1995 seçimlerine kadar siyaset mücadelesinde sağ partilerin oy oranının yüzde 50 - 60 civarında olduğu görülürken, 1995 seçimlerinden sonra sağ partilerin toplam oy oranlarının yüzde 60 - 70'ler civarında olduğu görülmektedir. Bu oranın yüzde 70'lerin üzerine çıktığı tek bir seçim dönemi olmuştur o da yüzde 71, 4 ile 1995 genel seçimleridir.

Genel seçimler, partilerin oy oranları bakımından ele alındığında Türkiye geneli ve Mut özelinde farklılıklar gözlenmektedir. Buradan hareketle genel seçimlerde Mut'ta ve Türkiye'de

kazanan partilerin her zaman için birbiri ile paralellik gösterdiğini söylemek yanlış olacaktır. İlk olarak ele alınan süreçte 1983 ve 1987 genel seçimlerinin Türkiye genelindeki galibi ANAP iken Mut özelinde bu seçimlerin galibi sol bir partiden olan HP ve SHP'dir. Bu seçimlerde kazanan partilerin farklılığı 2011 seçimlerine kadar devam etmektedir. Ancak 2011 seçimleri ile birlikte tekrar Mut özelinde ve Türkiye genelinde kazanan partiler paralellik göstermeye başlamıştır. Sonuç olarak Mut özelinde bile seçim dönemlerinde kazanan partiler dönemsel olarak farklılık gösterirken, Türkiye genelinde kazanan partilerin Mut'tan farklılık göstermesi oldukça doğal bir durumdur.

Tablo 60. 1961'den 2015'e Mut'ta Oyların Siyasi Yelpezeye Dağılımı

Oyların Siyasi Yelpezeye Göre Dağılımı		Genel Seçimler (%)
		Milletvekilliği
Kasım 2015	Sağ Partiler Toplamı	68,6
	Sol Partiler Toplamı	27,4
	Diğerleri	4,0
Haziran 2015	Sağ Partiler Toplamı	67,6
	Sol Partiler Toplamı	27,5
	Diğerleri	4,9
2011	Sağ Partiler Toplamı	65,9
	Sol Partiler Toplamı	29,2
	Diğerleri	4,9
2007	Sağ Partiler Toplamı	61,4
	Sol Partiler Toplamı	34,1
	Diğerleri	4,5
2002	Sağ Partiler Toplamı	64,6
	Sol Partiler Toplamı	29,9
	Diğerleri	5,5
1999	Sağ Partiler Toplamı	66,2
	Sol Partiler Toplamı	29,9
	Diğerleri	3,9
1995	Sağ Partiler Toplamı	71,4
	Sol Partiler Toplamı	26,1
	Diğerleri	2,5
	Sağ Partiler Toplamı	59,2

1991	Sol Partiler Toplamı	37,1
	Diğerleri	3,7
1987	Sağ Partiler Toplamı	58,2
	Sol Partiler Toplamı	38,2
	Diğerleri	3,6
1983	Sağ Partiler Toplamı	62,5
	Sol Partiler Toplamı	37,5
	Diğerleri	0
1977	Sağ Partiler Toplamı	53,2
	Sol Partiler Toplamı	43,4
	Diğerleri	3,4
1973	Sağ Partiler Toplamı	57,1
	Sol Partiler Toplamı	41,6
	Diğerleri	1,3
1969	Sağ Partiler Toplamı	53,2
	Sol Partiler Toplamı	40,7
	Diğerleri	6,1
1965	Sağ Partiler Toplamı	56,7
	Sol Partiler Toplamı	41,7
	Diğerleri	1,6
1961	Sağ Partiler Toplamı	50,4
	Sol Partiler Toplamı	49,6
	Diğerleri	0

Genel seçimlerde, Türkiye ve Mut arasında partilerin nasıl bir oy oranına sahip olduğu daha önce gösterildiği için burada bu oy oranlarına değinilmeyecektir. Sağ ve sol partilerin oranını Türkiye genelinde ele aldığımızda Türk toplumunun siyasi yapısında sağ yelpazenin çoğunlukla üstün olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak ta sağ siyaset geleneği siyaset mücadelesinde daha avantajlı konumdadır ve söz söyleme hakkı çoğunlukla sağ yelpazesindedir.

Mut özelinde genel seçim sonuçları ele alındığında, seçimlere katılım oranı Türkiye’de ve Mut’ta birbiri ile hem paralellik hem de farklılık göstermektedir. Paralellik gösterdiği nokta Türkiye’de seçimlere katılım oranı arttıkça Mut’ta da artması, farklılık gösterdiği nokta da Mut’ta seçimlere katılım oranının Türkiye seçimlere katılım oranından yüksek olmasıdır.

Son olarak Mut’ta 1961 seçimlerinde sağ partilerin toplam oy oranlarının en yüksek olduğu seçim dönemi yüzde 71, 4 ile 1995 genel seçimleri, en düşük olduğu seçim dönemi 50, 4

ile 1961 genel seçimleridir. Sol partilerin toplam oy oranının en yüksek olduğu seçim dönemi yüzde 49,6 ile 1961 genel seçimleri, en düşük olduğu seçim dönemi ise yüzde 26,1 ile 1995 genel seçimlerdir. Ayrıca sağ ve sol partilerin oy oranı arasındaki farkın en az olduğu seçim dönemi 1961 seçimleridir.

6. MUT'TA GENEL VE YEREL SEÇİM SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

1. Düünden Bugüne Mut'ta Yerel ve Genel Seçimlere Siyasi Katılım

Demokratik bir toplumun unsurlarından olan seçimlerde bireyler, hem toplumun hem de kendilerinin geleceğini şekillendirmede kilit rol oynarlar. Seçimler, bireyleri ilgi ve tutumlarının, toplumun siyasi yapısına yansımaya yardımcı olduğu için hayati bir öneme sahiptir. Bazı araştırmacılara göre, seçimlere katılım oranı ile içinde yaşanılan toplumun sosyal ve ekonomik gelişmişliği arasında doğrudan bir bağlantı söz konusudur. Ancak bazı araştırmacılar da bunun her zaman için doğru olmadığı kanaatinde dirler.

Yukarıda bahsi geçen seçimlere katılım oranı ile toplumsal ve ekonomik gelişmişlik arasında doğrudan bir bağlantı olmadığını örneklemek gerekirse: 28 Mart Gürcistan parlamento seçimlerinde seçimlere katılım oranı yüzde 82, Ocak 2004 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde katılım oranı da yüzde 83 olarak gerçekleşmiştir. Latin Amerika ülkelerinden Dominik Cumhuriyeti'nde, 2004 başkanlık seçimlerinde bu oran 72,8 olmuştur. Endonezya'daki 1999 seçimlerinde seçimlere katılım oranı yüzde 94, 2004 seçimlerinde yüzde 84 olarak gerçekleşmiştir (Arslan, 2006: 3). Dünya ülkelerinin bazılarının ele alındığı bu örneklemede de görüldüğü üzere bir ülkenin toplumsal ekonomik gelişmişliği ile seçimlere katılım oranı arasında yüzde yüzlük bir bağ olduğu kanısı yanlıştır.

Buradan hareketle bireylerin siyasi katılım kültüründe, hem bireysel hem de toplumsal faktörler önemli rol oynamaktadır. Araştırmalardan hareketle seçimlere siyasal katılım bireysel açıdan incelendiğinde, bireyin kişilik özelliğinden sosyo-psikolojik özelliğine, siyasi parti üyeliğine kadar birçok faktör kişinin seçimlere olan ilgisini belirlemektedir (Arslan, 2016). Bunların arasından aile, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, yaşanılan yer seçimlerin kişisel boyutları arasındaki faktörlerdendir. Bireylerin seçimlere katılımı, demokratik yapının oluşması ve devam etmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye genelinde 1960 - 2015 yılları arasında seçimlere siyasi katılım oranları ele aldığımızda, yerel seçimlere katılım oranı ortalamasının yüzde 77,85, genel seçimlere katılım oranı ortalamasının 81,48 olduğu görülmektedir.

Siyasi katılım konusunda bir kez daha belirtilmesi gereken nokta, bireylerin siyasete olan ilgileri ve seçimlere katılım oranlarının yalnızca sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi ile açıklanamayacağı gerçeğidir. Seçimlere katılım oranlarının belirlenmesinde eğitim ve gelişmişlik düzeyinin önemi yadsınamaz bir gerçek olmakla birlikte, toplumların varolan kendi dinamikleri ve içinde yaşanan toplumun kültürel, ekonomik ve siyasi koşulları da bu oranları etkilemektedir.

Bütün bu bilgiler ışığında, yerel ve genel seçim sonuçları temelinde Mut'taki oy oranlarının inceleneceği bu bölümde, elimizde aşağıdaki tablo mevcuttur. Ayrıca yukarıda belirtilen faktörlerin, 1961'den günümüze kadar yapılan seçimlerde de etkili olduğu söylenebilir. Tabloda da görüldüğü üzere, 1961'den 2015'e kadar Mut'ta, yerel seçimlere katılım oranı ortalaması 84, 88'dir. Mutluların yerel seçimlere ilgilerinin en düşük oranda gerçekleştiği dönem, yüzde 69, 54 ile 1968 seçimleridir. Bu seçimlerde Mut'ta katılım oranı, bir önceki 1963 seçimlerine kıyasla 13 puan civarında ciddi bir kayba uğramıştır. Genel seçimler bazında ise en düşük katılım oranı ise yüzde 72, 37 ile 1977 seçimleridir. Mut'ta hem genel seçimler hem de yerel seçimler bazında tabloda en düşük oy oranının yüzde 69, 54 olduğu görülmektedir.

Tablo 61. 1961'den Günümüze Mut'ta Yerel ve Genel Seçimlere Katılım Oranları

Seçimler	Seçimlere Katılım Oranı (%)		Seçimler
	Mut	Mut	
2014 Yerel Seçimleri	93,77	87,40	1 Kasım 2015 Genel Seçimleri
		85,74	7 Haziran 2015 Genel Seçimleri
2009 Yerel Seçimleri	82,76	88,61	2011 Genel Seçimleri
		87,43	2007 Genel Seçimleri
2004 Yerel Seçimleri	83,18	85,99	2002 Genel Seçimleri
1999 Yerel Seçimleri	88,79	92,14	1999 Genel Seçimleri
1994 Yerel Seçimleri	94,49	90,10	1995 Genel Seçimleri
1989 Yerel Seçimleri	88,36	91,36	1991 Genel Seçimleri
1984 Yerel Seçimleri	94,89	97,57	1987 Genel Seçimleri
		95,61	1983 Genel Seçimleri
1977 Yerel Seçimleri	76,07	76,07	1977 Genel Seçimleri
1973 Yerel Seçimleri	79,34	74,53	1973 Genel Seçimleri
1968 Yerel Seçimleri	69,54	72,37	1969 Genel Seçimleri
1963 Yerel Seçimleri	82,49	77,39	1965 Genel Seçimleri
		87,80	1961 Genel Seçimleri

1980 askeri müdahalesi sonrasında yapılan ilk genel seçimlerde, hem Türkiye genelinde hem de Mersin ve Mut özelinde, seçimlere katılım oranlarında çok büyük bir artış yaşanmıştır. Mut, 1977 seçimlerinde 76, 07 olan oy oranını, 1980 askeri müdahalesinden sonraki 1983 seçimlerinde oy oranını 20 puan civarında yükselterek, yüzde 95, 61 ile tarihi bir artış yaşamıştır. Yerel seçimler temelinde 1984 seçimlerinde, Mut'ta seçimlere katılım oranı bir önceki seçim dönemine oranla yaklaşık 19 puanlık bir artışla yüzde 94, 89 olarak gerçekleşmiştir. Mut'ta yaşayan seçmenlerin seçimlere katılım oranlarının en yüksek olduğu dönem yerel seçimler bazında yüzde 94, 89 ile 1984 seçimleridir. Genel seçimler bazında katılımın yüksek olduğu dönem ise yüzde 97, 57 ile 1987 seçimleridir. Mutluların yerel seçimlere katılım oranının en düşük olduğu dönem, yüzde 69, 54 ile 1968 yılındadır. Mut'ta seçimlere katılım oranı genel seçimler bazında ele alındığında, en düşük oy oranı yüzde 72, 37 ile 1969 seçimleridir.

Tablo 62. 1963'ten Günümüze Mersin Merkez ve Mut'ta Belediye Başkanlığını Kazanan Partiler

	Belediye Başkanlığını Kazanan Parti	
	Mut	Mersin
2014 Yerel Seçimleri	MHP	MHP
2009 Yerel Seçimleri	AK PARTİ	CHP
2004 Yerel Seçimleri	BAĞIMSIZ	CHP
1999 Yerel Seçimleri	CHP	DSP
1994 Yerel Seçimleri	SHP	ANAP
1989 Yerel Seçimleri	SHP	SHP
1984 Yerel Seçimleri	ANAP	ANAP
1977 Yerel Seçimleri	CHP	CHP
1973 Yerel Seçimleri	-	CHP
1968 Yerel Seçimleri	AP	AP
1963 Yerel Seçimleri	AP	AP

1963'ten günümüze kadar gelen süreçte Mersin'de ve Mut'ta seçim yıllarında belediye başkanlığını kazanan partiler, yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde Mersin genelinde ve Mut özelinde seçimlerin galibi, ne genellikle sağdır ne de genellikle soldur. Çünkü seçim dönemlerinde de görüldüğü üzere, belli dönemlerde sağın belli dönemlerde de solun galip durumda olduğu görülmektedir. Yerel seçimlerin ilk yapılmaya başlandığı dönemlerde, Mersin geneli ve Mut özelinde, ardı ardına AP seçimlerin galibi olmuştur.

2004 yerel seçimlerinde, Mut'ta şimdiye kadar hiç görülmemiş bir durum görülmüş ve belediye başkanlığını, bağımsız bir aday olan Selahattin Arslan kazanmıştır. Normal şartlar

altında Selahattin Arslan sol yelpazeden bir isim olmakla birlikte, 2004 seçimlerinde partisinden aday gösterilmemesine rağmen, 2004 seçimlerinde de bağımsız aday olarak belediye başkanı olmayı başarmıştır. 1989 yerel seçimlerinden sonra üç dönem başkan olan Arslan, 2004 seçimleriyle de ardı ardına dördüncü dönem belediye başkanlığı görevini yürütmüştür. Öte yandan Mut'un bağlı bulunduğu il olması açısından Mersin'de de karşımızda Mut'tan çok ta farklı bir tablo yoktur. Çünkü 1963 - 2014 yılları arasındaki 11 seçim döneminden 6'sını sağ, 5'ini de sol kanattan partiler kazanmıştır.

2. 1961'den Günümüze Yerel ve Genel Seçim Sonuçlarının Karşılaştırılması

Bu bölümde Mut'un siyasi yapısı, yerel ve genel seçim sonuçlarının karşılaştırmalı analizi yapılmıştır. Bu analiz sayesinde yerel ve genel seçimler temelinde Mut'ta hangi partinin mağlup, hangi partinin galip durumda olduğunun anlaşılması daha kolay olacaktır. Bunlardan yola çıkılarak ta Mut'un siyasi yapısındaki değişim ve farklılıklar gözlemlenecektir.

2.1. 1963 Yerel -1961 ve 1965 Genel Seçim Sonuçları

Bu başlık altında, Mut'ta 1963 yerel seçimleri ile 1961 ve 1965 genel seçimleri incelendiğinde çarpıcı sonuçlarla karşılaşılmaktadır. 1963 yerel seçimlerinin Türkiye genelindeki galibi DP iken, Mut'taki galibi Türkiye'den farklılık göstererek AP olmuştur. Sadece Mut özelinde seçimleri ele aldığımızda ise; 1965 genel seçimleri ile 1963 yılı yerel seçimlerinin lideri AP olmuştur. Ancak 1961 genel seçimlerinin galibi yüzde 49, 6'lık oy oranı ile CHP olmuştur. Mut'ta AP'nin 1963 yerel seçimlerinde aldığı oy oranı 54, 92, 1961 genel seçimlerindeki oy oranı yüzde 48, 3 ve 1965 seçimlerindeki oy oranı ise yüzde 49, 4'tür. Buradan hareketle, 1961 ve 1965 seçimlerinde AP'nin aldığı oy oranları arasındaki fark yok denecek kadar azdır.

Tablo 63. 1963 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1961 ve 1965 Genel (Milletvekilliği)

Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)			
	Mut (1963) Yerel Seçimler	Mut (1961) Genel Seçimler	Mut (1965) Genel Seçimler	
AP	54,92	49,6	38,6	CHP
CHP	45,08	48,3	49,4	AP

	-	2,1	-	CKMP
			7,3	MP
			3,1	TIP
			1,6	DİĞER

1963 yerel seçimlerinde ve 1961 genel seçimlerinde AP ve CHP'nin mücadelesi görülmekte iken; 1965 seçimlerinde AP ve CHP en yüksek oy oranlarına sahip olmasına rağmen, başka partilerin de bu seçimlerde mücadelesi vardır. 1961 seçimlerinde yüzde 2, 1 oy alan CKMP, 1965 yılı seçim mücadelesinde kendisine yer bulamamıştır. Onun yerine yüzde 7, 3 ile MP, seçimlerde üçüncü olmayı başarmıştır. 1963 yerel seçimlerinde AP'nin ardından ikincilik koltuğuna yerleşen CHP'nin oy oranı yüzde 45, 08'tir. CHP 1965 genel seçimlerinde ise yüzde 38,6 oranında oy almıştır.

Tablo 64. 1963 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1961 ve 1965 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı

	Oy Dağılımı (%)			
	Mut (1963) Yerel Seçimler	Mut (1961) Genel Seçimler	Mut (1965) Genel Seçimler	
Sağ Partiler Toplamı	54,92	50,4	56,7	Sağ Partiler Toplamı
Sol Partiler Toplamı	45,08	49,6	41,7	Sol Partiler Toplamı
Diğerleri	0	0	1,6	Diğerleri
Toplam	100	100	100	Toplam

Oyların siyasi yelpazeye göre dağılımında ise, 1963 yerel, 1961 ve 1965 genel seçimlerinde sağ kanadın ağır bastığı görülür. Bütün seçimlerde sağ partilerin toplam oy oranlarının yüzde 50'nin üzerinde olduğu görülmektedir. İlk olarak 1963 yerel seçimlerinde sağ yelpazenin yüzde 54, 92, sol yelpazenin ise yüzde 45, 08 oranında oyu vardır. 1961 genel seçimlerinde sağ partilerin toplam oy oranı yüzde 50, 04 iken sol partilerin toplam oy oranı yüzde 49, 6'dır. 1965 seçimlerine gelindiğinde ise sağ partiler yüzde 56, 7 gibi bir orana sahip iken sol partiler yüzde 41, 7'lik bir orana sahiptirler. Üç seçim dönemi içerisinde sağ kanadın oy oranının en yüksek olduğu dönem 1965 genel seçimleridir. Mut özelinde seçimler parti bazında ele alındığında genelde CHP birinci olsa da partilerin yelpazeye göre dağılımında bu seçimler dahil olmak üzere bundan sonraki seçimlerde hep sağ yelpazenin üstünlüğü görülecektir.

2.2. 1968 Yerel ve 1969 Genel Seçim Sonuçları

1968 yerel ve 1969 genel seçim sonuçlarında partilerin almış oldukları oy oranlarının gösterildiği tabloda, 1968 yerel ve 1969 seçimlerinde sağ kanattan bir partinin üstünlüğü söz konusudur. AP, 1963 yerel seçimlerinde yüzde 54, 92'lik oy oranını, 1968 yerel seçimlerinde yüzde 48, 95'e düşürmüş olmasına karşın liderliğini devam ettirmiştir. CHP ise bir önceki yerel seçimlerde yüzde 45, 08 olan oy oranını yüzde 40, 45'e düşürerek, bu yerel seçimlerde ikinci parti olabilmıştır. 1963 yerel seçimlerinde karşımıza çıkmayan MP ve TİP, bu yerel seçim döneminde yüzde 5 civarında oy almıştır.

Tablo 65. 1968 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1969 Genel (Milletvekiliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)		
	Mut (1968) Yerel Seçimler	Mut (1969) Genel Seçimler	
AP	48,95	41,3	AP
CHP	40,45	32,0	CHP
MP	5,39	11,9	MHP
TİP	5,21	8,7	GP
		6,1	DİĞER

Bir önceki genel seçimlerde yüzde 49, 04 olan oy alan AP, 1969 genel seçimlerinde de yüzde 41, 3'lük oy oranı ile liderliğinden ödün vermemiştir. 1969 genel seçimlerinde CHP, 6 puan civarında bir oy kaybı yaşayarak yüzde 32 ile ikinci olmuştur. Bir sonraki genel seçimlerde CHP için farklı bir durum söz konusu olacaktır. Ayrıca bu tabloda dikkat çeken başka bir nokta ise MHP'nin bu seçimlerde yüzde 11, 9'luk oy oranı ile ilk üç parti sıralaması arasında yer almayı başarmış olmasıdır. Son olarak şunu da belirtmek te fayda var ki diğer olarak nitelendirilen partiler, toplam yüzde 6, 1'lik oran ile önemli bir oy oranına ulaşmışlardır. Tablodan da anlaşılacağı üzere bir önceki yerel ve genel seçimlerde birkaç partinin mücadelesi görülmekte iken, bu seçimlerde mücadele eden parti sayısı artmıştır.

Tablo 66. 1968 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1969 Genel (Milletvekiliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpezeye Göre Dağılımı

	Oy Dağılımı (%)		
	Mut (1968) Yerel Seçimler	Mut (1969) Genel Seçimler	
Sağ Partiler Toplamı	54,34	53,2	Sağ Partiler Toplamı
Sol Partiler Toplamı	45,66	40,7	Sol Partiler Toplamı
Diğerleri	0	6,1	Diğerleri
Toplam	100	100	Toplam

Öte yandan, Mut özelinde partilerin toplam oy oranlarının dağılımının gösterildiği tabloda, ezici üstünlüğün yine sağ partilerde olduğu görülmektedir. 1963 yerel ve 1969 genel seçimler sağ partiler bazında ele alındığında, oy oranlarının birbirine oldukça yakın olduğu görülür. Sol partiler de toplamda yüzde 45, 08 olan oy oranını, bu seçimlerde yüzde 45, 66'ya yükseltebilmiştir. 1969 genel seçimlerinde dikkat çeken nokta, diğer olarak nitelendirilen partilerin toplam oyunun (yüzde 6, 1) şimdiye kadar hiç bu orana ulaşmamış olmasıdır.

2.3. 1973 Yerel ve 1973 Genel Seçim Sonuçları

Mut'un siyasi yapısı, yerel ve genel seçimlerde partilerin aldıkları oy oranı bakımından incelendiğinde de önemli bulgularla karşılaşılır. 1973 yerel seçim sonuçlarına ulaşamadığı için bu kısımda 1973 belediye başkanlığı seçimleri üzerinde durulmamıştır. Bundan dolayı ele alınan 1973 genel seçimlerinin galibi Türkiye geneli ve Mut özelinde CHP'dir. Tablo incelendiğinde, 1973 genel seçimlerinde ilk üç parti sıralamasının ikisi sağ partiden, biri sol partidendir.

Tablo 67. 1973 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1973 Genel (Milletvekiliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)		
	Mut (1973) Yerel Seçimler	Mut (1973) Genel Seçimler	
CHP	-	39,6	CHP
AP	-	23,1	DP
DP	-	21,2	AP
BAĞIMSIZ	-	10,4	MHP

		2,4	MSP
		2,0	GP
		1,3	DİĞER

1973 genel seçimlerinde birinci olmayı başaran CHP, bu seçimlerde oyunu 7, 5 puan civarında düşürerek, yüzde 39, 6 oranında oy almıştır. 196-2017 genel seçimlerinin ele alındığı süreçte, ilk defa sol bir parti olan CHP lider olmayı başarmıştır. Bu genel seçimlerde dikkat çeken bulgular vardır. Bunlardan birisi, bir önceki genel seçimlerde yüzde 41, 3 oy ile birinci parti olan AP, bu seçimlerde 20 puanlık bir oy kaybı yaşayarak üçüncü partiliğe gerilemiştir. Bir başka bulgu da 1946 yılında kurulmuş olan DP, bir önceki genel seçimlerde siyaset sahnesinde yer almazken bu seçimlerde, yüzde 23, 1 oranında oy alarak parti sıralamasına ikinci sıradan giriş yapmıştır. Son olarak GP, bir önceki seçimlerde yüzde 8, 7 olan oy oranını, yüzde 2'ye düşürmüştür.

Tablo 68. 1973 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1973 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı

	Oy Dağılımı (%)		
	Mut (1977) Yerel Seçimler	Mut (1973) Genel Seçimler	
Sağ Partiler Toplamı	-	57,1	Sağ Partiler Toplamı
Sol Partiler Toplamı	-	41,6	Sol Partiler Toplamı
Diğerleri	-	1,3	Diğerleri
Toplam	100	100	Toplam

Oyların siyasi yelpazeye göre dağılımının gösterildiği tabloda, bu dönemde Mut'ta siyasi yelpazenin sağının ağır bastığı görülmektedir. Daha açık bir ifadeyle, sağ partilerin oy oranı toplamı yüzde 57, 1, sol partilerin toplam oy oranı ise yüzde 41, 6'dır. Ayrıca bu seçim döneminde diğerleri olarak nitelendirilen partilerin oy oranında 5 puan civarında ciddi bir düşüş yaşanmıştır.

2.4. 1977 Yerel ve 1977 Genel Seçim Sonuçları

Mut'ta, 1977 seçimlerinde, bir önceki genel seçimlerde olduğu gibi üstünlük durumu yine sol partilerindir. Bu seçimlerin galibi, Türkiye genelinde ve Mut özelinde sol bir parti olan CHP'dir. CHP bu seçimlerde yalnızca lider parti olmakla kalmamış, hem yerel ve hem de genel

seçimlerde oy oranını, ele alınan süre içerisinde ilk defa bu kadar üst bir noktaya taşımıştır. 1977 yerel seçimlerin oyların yarısını alan CHP, 1977 genel seçimlerinde oy oranını 1973 genel seçimlerine kıyasla 5 puan civarında arttırarak yüzde 43, 4'lere çıkartmıştır. Böylece bir önceki seçim dönemindeki birinciliğini devam ettirmiştir.

Tablo 69. 1977 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1977 Genel (Milletvekiliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)		
	Mut (1977) Yerel Seçimler	Mut (1977) Genel Seçimler	
CHP	50,73	43,4	CHP
AP	39,98	35,2	AP
MHP	8,29	16,0	MHP
MSP	1,10	3,4	DİĞER
		2,0	MSP

Bu seçim sonuçlarında dikkat çeken bir başka önemli bulgu da MHP'nin oy oranındaki değişimdir. 1973 yerel seçim sonuçlarına ulaşamadığı için MHP'nin 1977 seçimlerinde aldığı oy oranını (yüzde 8, 29) bir önceki seçim dönemi ile kıyaslamak mümkün olmamıştır. Ancak 1977 genel seçimlerinde MHP, 1973 genel seçimlerinde yüzde 10, 4 olan oy oranını yüzde 16'ya çıkartarak, partiler sıralamasındaki yerini dördüncü sıradan üçüncü sıraya yükseltmiştir. Ayrıca tablo incelendiğinde bir önceki seçim döneminde ciddi bir oy kaybı yaşayan AP, bu seçimlerde kendisini biraz toparlamış; yüzde 21, 2 olan oy oranını yüzde 35, 2'ye yükseltmiştir. Genel siyasi yapı bakımından ele alındığında bu dönemde sağ partiler oy oranlarını ne kadar yükseltseler de, 1961 seçimlerine kıyasla bir kan kaybı içinde oldukları söylenebilir. Buna karşın, sol partilerin ise toplam oy oranlarında geçici bir artış yaşanmaktadır.

Tablo 70. 1977 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1977 Genel (Milletvekiliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı

	Oy Dağılımı (%)		
	Mut (1977) Yerel Seçimler	Mut (1977) Genel Seçimler	
Sol Partiler Toplamı	50,73	53,2	Sağ Partiler Toplamı
Sağ Partiler Toplamı	49,37	43,4	Sol Partiler Toplamı
Diğerleri	0	3,4	Diğerleri

Toplam	100	100	Toplam
--------	-----	-----	--------

Mut'un genel siyasi yapısı içerisinde partilerin toplam oy oranlarının gösterildiği tabloda, 1977 yerel ve genel seçimlerinde önemli bir farklılık söz konusudur: 1977 yerel seçimlerinde yüzde 50, 73 ile sol partilerin toplam oy oranının daha yüksek olduğu görülürken, 1977 genel seçimlerinde yüzde 53, 2 ile sağ partilerin toplam oy oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

2.5. 1984 Yerel - 1983 ve 1987 Genel seçim Sonuçları

Bu kısımda, 1980 ihtilalinden sonra gerçekleşen iki genel ve bir yerel seçim sonuçları incelenecektir. Mut özelinde 1984 yerel seçimlerinde sağ bir partinin üstünlüğü görülürken, 1983 ve 1987 genel seçimlerinde sol bir partinin üstünlüğü görülmektedir. Türkiye genelinde ve Mut özelinde genel seçim sonuçlarında da farklılıklar gözlemlenmektedir. 1983 ve 1987 genel seçimlerinde Türkiye genelinde sağ bir parti (ANAP) iktidarda iken, Mut özelinde sol bir parti (HP ve SHP) iktidardadır. 1984 yerel seçim sonuçlarında ise Türkiye ve Mut paralellik göstermektedir ve her ikisinde de sağ bir parti olan ANAP lider konumdadır. Burada şunu da belirtmek gerekir ki, her seçim döneminde siyaset sahnesinde mücadele eden partiler çeşitlilik göstermektedir.

Tablo 71. 1984 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1983 ve 1987 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)			
	Mut (1984) Yerel Seçimler	Mut (1983) Genel Seçimler	Mut (1987) Genel Seçimler	
ANAP	41,04	37,5	-	HP
SODEP	34,16	31,4	-	MDP
HP	18,02	31,1	38,2	SHP
DYP	5,26	-	30,8	ANAP
MDP	1,51	-	18,7	DYP
		-	4,9	MÇP
		-	3,8	RP
		-	3,6	DİĞER

Diğer yandan, 1984 yerel seçimlerinin Mut'taki galibi Anavatan Partisi olmakla birlikte, ANAP'ın bir önceki yıl yapılan seçimlere kıyasla oy oranında az da olsa bir artış yaşanmıştır.

Anavatan Partisi'nin ardından ikinci sırada yer alan parti ise yüzde 34,16 ile bir önceki seçim döneminde varlık göstermeyen SODEP'tir. 1980 ihtilalinden sonra siyasi partilerin kapatılması ile birlikte kurulan HP, CHP'nin devamı niteliğindedir. Bu parti 1984 yerel seçimlerinde Mut'ta sadece yüzde 18,02 oranında bir oya sahiptir. 1983 yılında kurulan MDP (Milliyetçi Demokrasi Partisi) ise 1984 yerel seçimlerinde Türkiye genelinde yüzde 7 civarında bir oy oranına sahip iken, Mut özelinde sadece yüzde 1,51 oranında bir oy alabilmiştir.

1983 genel seçimlerine Mut özelinde üç partinin iddialı mücadelesi ile karşı karşıya kalınmaktadır. İlk olarak Mut'ta sol bir parti olan HP, yüzde 37,5 ile birinci parti konumundadır. Yerel seçimlerde lider parti olan ANAP, 1983 seçimlerine gelindiğinde yüzde 31,4 ile kendisine ikinci sırada yer bulabilmiştir. Bu seçim döneminin en önemli farkı, MDP 1983 yılında kurulur kurulmaz Türkiye genelinde yüzde 31,1 gibi yüksek bir oy oranına ulaşmış olmasıdır. Böylesi bir durum, Mut özelinde MDP için söz konusu bile olamayacaktır. Hatta 1987 genel seçimlerinde siyaset sahnesinde MDP'nin adı bile geçmeyecektir.

1987 genel seçimlerinin Mut'taki galibi sol bir parti olan SHP'dir. HP ve SODEP'in birleşmesiyle kurulmuş olan SHP, 1987 genel seçimlerinde yüzde 38,2 oranında aldığı oy ile lider olmayı başarmıştır. Bu seçim döneminde önemli bazı bulgular vardır. Bu bulgulardan ilki, RP'nin doğuşu ve yükselişidir. 1983 yılında kurulmuş olmasına rağmen Mut özelinde, 1983 genel seçimlerinde siyaset sahnesinde boy gösteremeyen RP, 1987 genel seçimlerine gelindiğinde yüzde 3,8 oranında bir oy almıştır. Bu bulgulardan ikincisi ise 1983 genel ve 1984 yerel seçimlerinde iktidar mücadelesine katılmayan MHP, 1987 genel seçimlerinde MÇP çatısı altında seçime girmiştir. Girdiği bu seçimlerde de Mut'ta yüzde 4,9 oranında oy alarak dördüncü parti olmuştur.

Tablo 72. 1984 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1983 ve 1987 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yel pazeye Göre Dağılımı

	Oy Dağılımı (%)			
	Mut (1984) Yerel Seçimler	Mut (1983) Genel Seçimler	Mut (1987) Genel Seçimler	
Sol Partiler Toplamı	52,18	62,5	58,2	Sağ Partiler Toplamı
Sağ Partiler Toplamı	47,82	37,5	38,2	Sol Partiler Toplamı
Diğerleri	-	-	3,6	Diğerleri
Toplam	100	100	100	Toplam

Konu genel siyasi yapı açısından ele alındığında Mut ilçesi özelinde, 1984 yerel seçimlerinde sol partilerin toplam oy oranının (yüzde 52,18) daha yüksek olduğu

görülmektedir. 1983 ve 1987 genel seçimlerinde ise artık sağın Mut'ta oy kaybı yaşamasının durduğu söylenebilir. 1983 genel seçim sonuçlarına göre, sağ partilerin toplam oy oranı yüzde 62, 5, sol partilerin toplam oy oranı ise yüzde 37, 5'tur. 1987 genel seçim sonuçlarına göre ise, solun oy oranında küçük bir hareketlenme olsa da, seçimlerin galibi tartışmasız yine sağ partilerdir.

2.6. 1989 Yerel ve 1991 Genel Seçim Sonuçları

1989 yerel ve 1991 genel seçimlerinde solun açık bir üstünlüğü söz konusudur. Her iki seçim döneminde de ilk üçte yer alan partiler SHP, DYP ve ANAP'tır. Anavatan Partisi'nin Türkiye genelinde, önceki dönemlerde yaşamaya başladığı kan kaybı bu seçim döneminde de sürmüştür.

Bir önceki yerel seçimlerde lider parti konumunda olan ANAP, bu seçimlerde liderliği yüzde 56, 10 oranında oy alan SHP'ye kaptırmıştır. 1991 genel seçimlerinde yüzde 37, 1 oranında oy alan SHP, bir önceki seçim dönemine oranla çok az bir düşüş yaşamıştır. ANAP, 1989 yerel seçimlerinde yüzde 15, 77 oranında, 1991 genel seçimlerinde ise yüzde 23, 5 oranında oy alarak üçüncü parti olmuştur. ANAP'ın bu düşüşü karşısında, RP ve DYP'nin yükselişi söz konusudur. Bu yükseliş sadece yerel seçimlerde değil genel seçimlerde de devam etmiştir.

Tablo 73. 1989 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1991 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)		
	Mut (1989) Yerel Seçimler	Mut (1991) Genel Seçimler	
SHP	56,10	37,1	SHP
DYP	22,43	26,5	DYP
ANAP	15,77	23,5	ANAP
MÇP	2,85	9,2	RP
RP	2,69	3,7	DİĞER
IDP	0,17		

DYP'nin Mut'taki siyasi varlığı incelendiğinde ise 1984 yerel seçimlerinde yüzde 5, 26 olan oy alan DYP, seçmen desteğini çok ciddi bir şekilde arttırarak yüzde 22, 43'lere taşır. 1991 genel seçimlerinde ise DYP, daha önce yüzde 18, 7 olan oy oranını yüzde 26, 5'a yükseltmiş ve parti sıralamasında ikinci sırada yer almıştır. RP ise, 1984 yerel seçimlerinde yer almazken ilk

kez boy gösterdiği 1989 seçimlerinde yüzde 2, 69 oranında oya sahiptir. 1991 seçimlerinde ise RP, bir önceki genel seçimlerde yüzde 3, 8 olan oy oranını bu seçimlerde yüzde 9, 2'lere kadar yükseltmiştir.

Tablo 74. 1989 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1991 Genel (Milletvekiliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı

	Oy Dağılımı (%)		
	Mut (1989) Yerel Seçimler	Mut (1991) Genel Seçimler	
Sol Partiler Toplamı	56,10	59,2	Sağ Partiler Toplamı
Sağ Partiler Toplamı	43,91	37,1	Sol Partiler Toplamı
Diğerleri	0	3,7	Diğerleri
Toplam	100	100	Toplam

Oyların siyasi yelpazeye dağılımına bakıldığında da, tıpkı bir önceki yerel seçim döneminde olduğu gibi sol partilerin toplam oy oranı (yüzde 56, 10) daha yüksektir. 1991 genel seçimlerinde de yine sağ partilerin tartışmasız üstünlüğü söz konusudur: Sağ partilerin toplam oy oranı yüzde 59, 2 iken sol partilerin oy oranı yüzde 37, 1'dir. Buradan hareketle, genel seçimlerde istisnasız sağın üstünlüğü söz konusu olduğu için Mut'ta sağın üstünlüğü gelenek haline geldiği söylenebilir.

2.7. 1994 Yerel ve 1995 Genel Seçim Sonuçları

Mut'ta 1994 yerel seçimlerinden yüzde 43,36 oranında oy alan SHP galip çıkar. SHP'li Selahattin Arslan belediye başkanı seçilir. Seçimlerdeki liderliğini devam ettiren SHP, bir önceki yerel seçimlere oranla oy oranını düşürmüş olmasına rağmen, Mut'ta yine birinci olmayı başarmıştır. 1994 seçimlerinde adı SHP olan parti, 1995 genel seçimlerinde CHP adı altında seçimlere katılmıştır. Bu ad altında katıldığı seçimlerde, önceki genel seçime oranla aldığı oy oranını yarıya yakın oranda düşürerek, yüzde 19'luk bir oy oranına sahip olmuştur.

1994 yerel seçimlerinde Mut'ta yüzde 23, 13'lük oy oranı ile ikinci parti olan DYP, bir önceki seçimlere nazara çok küçük bir artışla, yine ikinci parti olmayı başarmıştır. RP, 1989 yerel seçimlerinde yüzde 2, 69 olan oy oranını, 1994 yerel seçimlerinde az da olsa arttırarak yüzde 3, 09'a yükseltmiştir. Bu seçimlerde üçüncü parti olan ANAP oy oranını, bir önceki yerel seçimlere kıyasla 6, 5 puan civarında arttırarak, yüzde 21, 59'a çıkartmıştır.

Tablo 75. 1994 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1995 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)		
	Mut (1994) Yerel Seçimler	Mut (1995) Genel Seçimler	
SHP	43,36	23,4	DYP
DYP	23,13	19,0	CHP
ANAP	21,59	18,8	ANAP
MHP	5,31	15,1	MHP
RP	3,09	14,1	RP
CHP	2,07	7,1	DSP
DSP	1,46	2,5	DİĞER

1995 genel seçimlerinde yüzde 3 oranında oy kaybı yaşayan DYP ise bu seçimlerde, yüzde 23, 4'lük oy oranı ile birinci sırada yer alır. DYP'yi takip eden CHP, yüzde 19 ile ikinci sırada yer almayı başarmıştır. Yerel seçim döneminde artış yaşayan ANAP, genel seçim döneminde bir önceki seçime göre düşüş yaşamıştır. Daha net bir ifadeyle ANAP, 1991 genel seçimlerindeki yüzde 23, 5 olan oyunu yüzde 18, 8'e düşürerek Mut'ta parti sıralamasında üçüncü olmuştur.

RP'nin bu genel seçimlerdeki oy artışı ise yadsınmayacak kadar önemlidir. RP daha önce yüzde 9, 2 olan oy oranını, 1995 seçimlerinde yaklaşık 2 kat arttırarak yüzde 14, 1 oranına taşımıştır. Buradan hareketle, RP'nin genel seçimlerde elde ettiği önemli başarılar sayesinde bu partinin Mut'taki gücü daha da belirginleşmiştir.

Tabloda dikkat çeken birkaç durum söz konusudur. Bunlardan birisi DSP'nin 1994 yerel seçimlerinde sadece yüzde 1, 46 oranında oyu varken, 1995 genel seçimlerinde bu oran yüzde 7, 1'lere yükselmiş olmasıdır. Bir diğer önemli husus ise 1994 yerel seçimlerinde ANAP oy oranını bir önceki seçim dönemine oranla arttırırken, 1995 genel seçimlerinde düşürmüştür.

MHP'nin bu seçimlerde yüzde 15, 1 gibi önemli bir oy oranına ulaşmış olması da, MHP'yi Mut'un siyasi yapısı içerisinde önemli bir noktaya getirmiştir. Her iki seçim döneminde de sol partiler açısından bir hezimet söz konusudur. Çünkü sol partiler bu seçim döneminde bir önceki yerel ve genel seçim dönemine oranla bir oy kaybı yaşamaya başlamışlardır.

Tablo 76. 1994 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1995 Genel (Milletvekiliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpezeye Göre Dağılımı

	Oy Dağılımı (%)		
	Mut (1994) Yerel Seçimler	Mut (1995) Genel Seçimler	
Sağ Partiler Toplamı	53,11	71,4	Sağ Partiler Toplamı
Sol Partiler Toplamı	46,89	26,1	Sol Partiler Toplamı
Diğerleri	0	2,5	Diğerleri
Toplam	100	100	Toplam

1994 yerel ve 1995 genel seçim sonuçlarını sağ ve sol partilerin toplamı temelinde ele aldığımızda; 1994 yerel seçimlerinde bir önceki yerel seçim döneminden farklı olarak sağ partilerin üstünlüğü söz konusu olmuştur. 1995 genel seçimlerinde ise bir önceki seçim döneminde de galip konumda olan sağ partiler, bu seçim döneminde de yüzde 71, 4'lük oy oranı ile tarihi bir başarıya ulaşmışlardır.

2.8. 1999 Yerel ve 1999 Genel Seçim Sonuçları

1999 yılı yerel ve 1999 genel seçimlerinin Türkiye'deki galibi, yüzde 22 civarında aldığı oy oranı ile sol bir parti olan DSP'dir. 1999 Mut yerel ve genel seçimlerinde ise partilerin sıralamadaki yerleri değişse de, ilk üçte yer alan partiler CHP, MHP ve DYP'dir.

Bir bakıma, hem Türkiye genelinde hem de Mut yerelinde, 1999 seçimlerinin tek galibi Milliyetçi Hareket Partisi'dir. MHP bu seçimlerde, dünyada yükselen milliyetçilik dalgalarının ve Türk toplumunun içinde bulunduğu özel koşulların da etkisiyle, seçim öncesi hiçbir siyasi otoritenin tahmin edemediği kadar büyük bir galibiyet elde etmiştir. Türkiye genelinde, yaklaşık yüzde 18'lik oy alan MHP, 1999 genel seçimlerinde, DSP'nin ardından ikinci siyasi parti olarak, Türk siyasi hayatında çok büyük bir güce ulaşmıştır. Kısa süren hükümet sürecinde de, DSP-MHP-ANAP koalisyon hükümetinin, ikinci ortağı olarak yer almıştır. Bu durum MHP'nin kendi siyasi tarihinde elde ettiği en büyük başarıdır. Bunun da ötesinde, Türk siyasi tarihinde bir milliyetçi parti ilk ve son kez böylesi büyük bir güç oranına ulaşabilmiştir (Arslan, 2016; Arslan, 2006: 12).

Tablo 77. 1999 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1999 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)		
	Mut (1999) Yerel Seçimler	Mut (1999) Genel Seçimler	
CHP	38,67	27,1	MHP
MHP	24,63	23,4	DYP
DYP	23,09	17,7	CHP
ANAP	6,45	12,2	DSP
DSP	3,68	10,1	ANAP
FP	2,66	5,6	FP
DTP	0,41	3,9	DİĞER
ODP	0,41		

Bu değerlendirmeler Mut özelindeki yerel ve genel seçimlerde de geçerlidir. Buradan hareketle, MHP'nin yerel seçimlerdeki oy oranını incelemeye başlarsak, MHP 1994 seçimlerine göre oy oranını yaklaşık 5 kat arttırarak yüzde 24, 63'e çıkarmayı başarmıştır. Ayrıca bu seçimlerde MHP ve DYP'nin oy oranı arasında sadece 1 puanlık bir oy farkı vardır. ANAP'ın, yerel seçimler temelinde aldığı oy oranı ise içler acısıdır. Bir önceki seçimlerde yüzde 21, 59 oranında oya sahip olan ANAP, 1999 seçimlerinde ciddi bir düşüş yaşayarak yüzde ancak yüzde 6, 45'lik bir destek elde edebilmiştir. Yine yerel seçimlerde, CHP dışında varlık gösteren bir diğer sol parti olan DSP yüzde 3, 68 oranında oy alarak bir önceki seçimlere oranla arttırmıştır. Ancak DSP, Türkiye genelinde elde ettiği başarıyı Mut özelinde başaramamıştır. Son olarak RP'nin devamı niteliğindeki FP'nin, Mut özelinde aldığı oy oranı sadece yüzde 2, 66'dır.

Yukarıda da belirtildiği gibi MHP bu genel seçimlerde, yüzde 27, 1 ile Mut'taki seçimlerde galip gelmeyi başarmıştır. 1999 yılı genel seçimlerinde yüzde 23, 4'lük oy oranı ile DYP, bir önceki genel seçim dönemindeki ile aynı oy oranına sahip olmuş ve parti sıralamasında ikinci sırada yer almıştır. Mut özelindeki genel seçimlerde üçüncü parti olmayı başaran CHP ise oy oranını 1, 5 puan düşürmüş ve yüzde 17, 7 oranında oya sahip olmuştur.

Tablo 78. 1999 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 1999 Genel (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı

	Oy Dağılımı (%)		
	Mut (1999) Yerel Seçimler	Mut (1999) Genel Seçimler	
Sağ Partiler Toplamı	56,83	66,2	Sağ Partiler Toplamı
Sol Partiler Toplamı	43,17	29,9	Sol Partiler Toplamı
Diğerleri	0	3,9	Diğerleri
Toplam	100	100	Toplam

Parti bazındaki bu sonuçlar, Mut'un siyasi yapısı içinde sağ kanadın geleneksel üstünlüğünün devam ettiğinin göstergesidir. Mut özelinde 1994 yerel seçimlerine kadar bazı dönemlerde sol partilerin daha üstün konumda olduğu görülürken, bundan sonraki seçim dönemlerinde artık sağın üstünlüğü görülecektir. Zaten genel seçimler bazında, her zaman olduğu gibi 1999 seçimlerinde de sağın üstünlüğü devam etmiştir. Sonuç olarak bir önceki seçim dönemine oranla 1999 yerel seçimlerinde sağ partilerin toplam oy oranında artış yaşanırken, 1999 genel seçimlerinde sağ partilerin toplam oy oranında düşüş yaşanmıştır.

2.9. 2004 Yerel ve 2002 Genel Seçim Sonuçları

1999 yerel ve genel seçimlerinde olduğu gibi, 2002 genel ve 2004 yerel seçimleri de, Türk siyasi yaşamını anlayabilme açısından önem taşımaktadır. 2001 yılında kurulan Adalet ve Kalkınma Partisi, girdiği ilk genel seçimler olan 2002 genel seçimlerinde, Türkiye genelinde almış olduğu yüzde 34, 4'lük oy oranı ile uzun zamandan beri ilk defa, bir partinin ulaşabileceği böylesi yüksek bir oy oranına ulaşmıştır.

Mut'ta yerel seçimlerde parti lideri, partinin ideolojileri gibi faktörler ilçede hangi partinin lider olacağını belirlemede oldukça etkilidir. 2004 yerel ve 2002 genel seçimlerinde ilk üçte yer alan partiler birbirinden farklılık göstermektedir. Buradan yola çıkarak yerel seçimleri ele aldığımızda önemli bulgularla karşılaşılmaktadır. İlk olarak; Mut'ta 2004 yerel seçimlerinde birinci olan parti yüzde 33, 69 ile bağımsızlardır. Bu durumun gerçekleşmesinde, daha önce de belirtildiği üzere, bu seçimlerde Selahattin Arslan ve CHP arasında yaşanan bazı problemler etkili olmuştur. Bundan dolayı bağımsız aday olan Selahattin Arslan, Mut'taki seçmenler tarafından takdir gören bir isim olması ve ayrıca üç dönem belediye başkanlığı yapmış olmasından dolayı seçmenler tarafından tercih edilmiştir. İkinci önemli bulgu ise bu seçimlerde CHP'nin oy oranını yarıdan fazla düşürmüş olmasıdır.

Yerel seçimlerde Mut'ta ikinci olmayı başaran parti ise yüzde 24, 36 oranında oy alan AK PARTİ'dir. AK PARTİ'yi yüzde 21, 53 ile takip eder. Bu seçimlerde asıl hezimete uğrayan MHP ise, 1999 yerel seçimlerinde yüzde 24, 63 olan oyunu, aniden düşürerek yüzde 2, 24'e gerilemiştir.

Tablo 79. 2004 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 2002 Genel (Milletvekiliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)		
	Mut (2004) Yerel Seçimler	Mut (2002) Genel Seçimler	
BAĞIMSIZ	33,69	26,6	CHP
AK PARTİ	24,36	20,6	AK PARTİ
MP	21,53	17,0	DYP
CHP	12,90	16,5	MHP
DSP	2,32	10,5	ANAP
MHP	2,24	5,5	DİĞER
BTP	1,24	3,3	GP
DYP	0,95		
SP	0,57		
GP	0,18		
BBP	0,01		

2002 genel seçimleri açısından önemli bir gelişme ANAP açısından yaşanmıştır. 2004 yerel seçimlerinde siyaset sahnesine yer almayan ANAP, 2002 genel seçimlerinde yüzde 10,5 oranına sahiptir. Anavatan Partisi, 1980'li yıllarda fevkalade yüksek oy oranlarına sahip, Türk siyasi yaşamına yön veren bir parti konumundan, neredeyse marjinal bir parti konumuna gerilemiştir. Yerel seçimlerde parti ve aday arasında yaşanan problemlerden dolayı başarısızlık yaşayan CHP, bu genel seçimlerde yüzde 26, 6 ile seçim mücadelesinde galip gelmiştir. 2001 yılında kurulduktan sonra Mut'ta girdiği ilk genel seçimlerde AK PARTİ, yüzde 20, 6 oranında oy alarak büyük bir başarıya imza atmıştır. Bunun yanı sıra MHP ise yüzde 27, 1 olan oy oranını yüzde 16, 5'a düşürerek siyaset sahnesinde dördüncü parti olarak varlık gösterebilmiştir. Yerel ve genel seçimler temelinde tabloda dikkat edilmesi gereken nokta, DYP'nin oy oranı 2004 yerel seçimlerinde sadece 0, 95 iken 2002 genel seçimlerinde yüzde 17'dir.

Tablo 80. 2004 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 2002 Genel (Milletvekiliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpezeye Göre Dağılımı

	Oy Dağılımı (%)		
	Mut (2004) Yerel Seçimler	Mut (2002) Genel Seçimler	
Sağ Partiler Toplamı	50,09	64,6	Sağ Partiler Toplamı
Diğerleri	33,69	29,9	Sol Partiler Toplamı
Sol Partiler Toplamı	15,4	5,5	Diğerleri
Toplam	100	100	Toplam

Bütün bu veriler ışığında, Mut'un siyasi yaşamında, sağ partilerin geleneksel üstünlüğü hem yerel hem de genel seçimlerde devam etmiştir. Bununla birlikte, hem 2004 yerel ve hem de 2002 genel seçimleri bir önceki seçim dönemiyle kıyaslandığında, sağ partilerin oy oranlarında düşüş yaşanmıştır. 2004 seçimlerinde diğerleri olarak nitelendirilen partilerin toplam oy oranı yüzde 33, 69 gibi yadsınamayacak bir orandadır.

2.10. 2009 Yerel - 2007 ve 2011 Genel Seçim Sonuçları

2009 yerel, 2007 ve 2011 genel seçimleri Türk siyasi yaşamının anlaşılması açısından önem taşımaktadır. 2009 yerel, 2007 ve 2011 genel seçimlerinde medya ve reklam kampanyaları seçimlerde son derece etkili olmuştur. Türkiye genelinde, bu seçim dönemlerinin hepsinde geleneksel sağın üstünlüğü açık bir şekilde görülmektedir. Mut özelinde ise durum pek de öyle değildir: Mut'ta 2009 yerel ve 2011 genel seçimlerinde sağ bir parti olan AK PARTİ, 2007 genel seçimlerinde ise sol bir parti olan CHP seçimlerden birinci parti olarak çıkmıştır.

2009 yerel seçimlerinde Mut'ta siyaset mücadelesine giren dört partiden, ikisi sağ ve ikisi de sol cemahtadır. Bu seçimlerin Mut'taki galibi, yüzde 35, 97 oy oranı ile AK PARTİ'dir. AK PARTİ bu seçimlerde oy oranını bir önceki seçim dönemine kıyasla 12 puan civarında arttırmıştır. AK PARTİ'yi takip eden CHP ise 2004 yerel seçimlerinde aldığı oy oranını iki kat arttırmış ve yüzde 26, 71 ile ikinci olmuştur. MHP'nin durumu da ilk iki partinin durumundan farklı değildir. Çünkü MHP de, bir önceki seçimlerde aldığı yüzde 2, 24'lük oy oranını önemli ölçüde arttırıp yüzde 16, 39'a kadar yükseltmiştir. Son olarak 2009 yerel seçimlerinde DSP, oy oranını bir önceki yerel seçimlere kıyasla yaklaşık 7, 5 kat arttırmış ve yüzde 15, 34 gibi kendi çapında yüksek bir oy oranına ulaşmıştır.

Tablo 81. 2009 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 2007 Genel (Milletvekiliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)			
	Mut (2009) Yerel Seçimler	Mut (2007) Genel Seçimler	Mut (2011) Genel Seçimler	
AK PARTİ	35,97	31,9	36,3	AK PARTİ
CHP	26,71	27,6	29,6	MHP
MHP	16,39	23,2	29,2	CHP
DSP	15,34	10,6	-	DP
DP	4,38	4,5	4,9	DiĞER
SP	0,96	2,2	-	GP
BTP	0,25			

2007 ve 2011 genel seçimlerinde mücadele eden partiler incelendiğinde: 2011 seçimlerinde ve 2007 seçimlerinde varlık gösteren DP ve GP'nin bu seçimlerde olmadığı görülür. CHP, 2007 seçimlerinde yüzde 31, 9 ile galip gelmeyi başarırken, 2011 genel seçimlerinde aldığı yüzde 29, 2 oranında oy ile ancak üçüncü parti olabilmiştir. 2011 genel seçimlerinde ise lider olmayı başaran parti ise yüzde 36, 3'lük oyuyla AK PARTİ'dir.

AK PARTİ, 2007 genel seçimlerinde yüzde 27, 6 oranında oy alarak ikinci parti olmuştur. MHP ise 2007 genel seçimlerinde oy oranını, 2002 genel seçimlerine kıyasla 4 puan civarında arttırmıştır.

Tablo 82. 2009 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 2007 Genel (Milletvekiliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpezeye Göre Dağılımı

	Oy Dağılımı (%)			
	Mut (2009) Yerel Seçimler	Mut (2007) Genel Seçimler	Mut (2011) Genel Seçimler	
Sağ Partiler Toplamı	57,95	61,4	65,9	Sağ Partiler Toplamı
Sol Partiler Toplamı	42,05	34,1	29,2	Sol Partiler Toplamı
Diğerleri	0	4,5	4,9	Diğerleri
Toplam	100	100	100	Toplam

Oyların siyasi yelpazeye göre dağılımının gösterildiği tablo incelendiğinde, Mut'un siyasal yapısında gelenekselleşen sağ siyaset anlayışının üstünlüğünün devam ettiği görülür. 2009 yerel seçimlerinde sağ partiler oy oranlarını arttırırken, 2007 genel seçimlerinde sağ partilerin oy oranı toplamında 2002 genel seçimlerine kıyasla düşüş yaşanmıştır. 2011 genel seçimlerinde ise 2007 genel seçimlerine kıyasla, sağ partilerin oy toplamında artış yaşanmıştır.

2.11. 2014 Yerel Seçimleri ile 7 Haziran ve 1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları

2014 yerel seçimleri ile 7 Haziran ve 1 Kasım 2015 genel seçim sonuçları, ele alınan süreçte incelenen son seçimler olması açısından önem taşır. 2014 yerel seçimleri, Türkiye sınırları içerisinde yer alan yerel yönetimlerin belirlendiği bir seçim dönemidir. Ayrıca bu seçimler, önceki seçimlerde olduğu gibi Türkiye'nin siyasi yaşamını anlayabilmemizi kolaylaştıracaktır.

2014 yerel seçimleri ile 7 Haziran ve 1 Kasım 2015 genel seçim sonuçlarının Türkiye genelindeki ve Mut özelindeki galipleri arasında farklılık söz konusudur. 2014 yerel seçimlerinde, Türkiye'den farklı olarak, Mut'ta seçimlerin galibi MHP olmuştur. Bundan dolayı da MHP'li aday Nebi Yılmaz belediye başkanı olmuştur. 7 Haziran ve 1 Kasım 2015 seçimlerinin Türkiye'de ve Mut'ta galibi ise AK PARTİ'dir. 2011 genel seçimlerinde Mut'ta lider konumunda bulunan AK PARTİ, bu liderliğini 7 Haziran ve 1 Kasım genel seçimlerinde de sürdürmüştür.

Tablo 83. 2014 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 (Milletvekilliği) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)			
	Mut (2014) Yerel Seçimler	Mut (7 Haziran) Genel Seçimler	Mut (1 Kasım) Genel Seçimler	
MHP	38,96	38,9	43,1	AK PARTİ
AK PARTİ	33,22	28,7	27,4	CHP
CHP	25,98	27,5	25,5	MHP
SAADET	1,33	4,9	4,0	DİĞER
DP	0,29			
MP	0,12			
BTP	0,11			

İlk olarak 2014 yerel seçimlerini incelediğimizde, oy oranını büyük ölçüde arttıran MHP, bu seçimlerde yüzde 38, 96 oranında bir oya sahip olmayı başarmıştır. MHP bu yerel seçimlerde, Türkiye genelinde üçüncü sırada iken, Mut'ta birinci sırada yer almıştır. 2009 yerel

seçimlerinin galibi AK PARTİ ise yüzde 35, 97'lik oy oranını, 2014 yerel seçimlerinde yüzde 33, 22'ye düşürmüş ve Mut'ta parti sıralamasında ikinci sıraya yerleşmiştir. Oy oranında bir önceki seçim dönemine göre 1,5 puanlık bir oy kaybı yaşayan CHP, 2014 yerel seçimlerinde yüzde 25, 98'lik oyuyla ilk üç parti arasında ancak üçüncü parti olabilmıştır. Mut'ta ilk kez 2004 yerel seçimlerinde karşımıza çıkan SP ise 2004'ten bu yana yapılan seçimlerin hepsinde, az da olsa oy oranını arttırmayı başarmıştır.

7 Haziran ve 1 Kasım 2015 genele seçimlerine gelindiğinde ise Mut özelinde, ilk üçte yer alan partilerin sıralaması farklılıklar göze çarpar. Bu seçimlerde Mut'ta, temelde üç büyük siyasi partinin mücadelesi söz konusudur. Her iki seçim döneminde de lider olmayı başaran AK PARTİ'nin, 7 Haziran 2015 genel seçimlerinde aldığı oy oranı yüzde 38, 9 iken, 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde aldığı oy oranı yüzde 43, 1'dir. Buradan da anlaşılacağı üzere AK PARTİ, 5 aylık bir süre içerisinde oy oranını 5 puan artırarak büyük bir başarıya imza atmıştır.

Öte yandan, CHP 7 Haziran genel seçimlerinde yüzde 27, 5 oy ile Mut özelinde üçüncü parti olurken; 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde, yüzde 27, 4'lük seçmen desteği ile ikinci parti olmuştur. Burada asıl dikkat çeken nokta, CHP'nin iki genel seçim dönemi arasındaki oy farkı sadece ve sadece yüzde 0, 1 gibi bir puan olmasına rağmen, partinin sıralamadaki yerini önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu durumun sebebi, MHP'nin 7 Haziran 2015 genel seçimlerinde yüzde 28, 7 olan oy oranını, 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde yüzde 25, 5'a düşürmüş olmasıdır.

Tablo 84. 2014 Yerel (Belediye Başkanlığı) ve 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 (Milletvekilliği) Seçimlerinde Oyların Siyasi Yelpazeye Göre Dağılımı

	Oy Dağılımı (%)			
	Mut (2014) Yerel Seçimler	Mut (7Haziran) Genel Seçimler	Mut (1Kasım) Genel Seçimler	
Sağ Partiler Toplamı	74,03	67,6	68,6	Sağ Partiler Toplamı
Sol Partiler Toplamı	25,98	27,5	27,4	Sol Partiler Toplamı
Diğerleri	0	4,9	4,0	Diğerleri
Toplam	100	100	100	Toplam

Mut'un genel siyasi yapısı içerisinde partilerin toplam oy oranı dağılımının gösterildiği tabloda, 2014 yerel seçim sonuçları temelinde sağ yelpazenin oy oranı yüzde 74, 03 olduğu görülür. Bu oran 1963 - 2014 arasında yapılan yerel seçimlerde, Mut'ta sağ partilerin toplam oy oranının en yüksek olduğu seçim dönemidir. 7 Haziran ve 1 Kasım 2015 genel seçim dönemlerinde ise sağ yelpazenin oy oranının, her ikisinde de yüzde 65'in üzerinde gözlerden kaçmamaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Araştırmada, geçmişte olduğu gibi bugünde Akdeniz'in en güzel kentlerinden birisi olan Mersin'in Mut ilçesinde, yerel ve genel seçim sonuçları temelinde siyasi yapının incelenmesi hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra Mut'un tarihsel geçmişinden ardından Mut'un coğrafi konumu, Mut'ta yaşayan bireylerin eğitim ve nüfus durumundan bahsedilmiştir. Başka bir deyişle, siyaset sosyolojisinin yöntem ve teknikleri kullanılarak, Mut'ta siyasi erkin oluşum, gelişimi ve değişimi, Türkiye'nin siyasi yapısı içerisinde Mut'un durumu araştırılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda, ilk olarak 1961 Anayasası'nın uygulanmaya başlanmasının ardından gerçekleştirilen ilk yerel seçimlerin (1963 yerel seçimleri) sonuçları temelinde, Mut'ta siyasal gücün şekillenışı, dağılımı ve değişimi üzerinde durulmuştur. İkinci kısımda da, 1960-2017 yılları arasında gerçekleşen genel seçimlerin, Mut'un siyasi yapısı üzerinde ne tür bir etkisinin olduğu incelenmiştir. Son kısımda ise yerel ve genel seçim temelinde, Mut'un siyasi yapısının oluşumu irdelenmiştir. Sonuç olarak 50 yılı aşkın süreç içerisinde belediye başkanlarını belirlemeyi amaçlayan 11 yerel ve milletvekillerini belirleyen 15 genel seçim döneminde Mut'taki siyasi durum incelenmiştir.

İç Anadolu ve Akdeniz bölgesi arasında köprü görevi üstlenen Sertavul Geçidi, Mut'u stratejik açıdan önemli bir konuma getirmiştir. Türkiye genelinde olduğu gibi Mut özelinde de seçimlerde kazanan partiler ele alındığında; teknoloji, medyada yer alan haberler, parti lideri, partinin seçim kampanyaları, etnik ve kültürel farklılıklar, aile, çıkar grupları gibi birçok faktörün seçmen davranışında önemli ölçüde etkili olduğu söylenebilir. Bu faktörlerden hareketle, 1960-2017 yılları arasında ele alınan süreçte yapılan seçim sonuçları, Türkiye-Mersin-Mut temelinde, genel hatlarıyla incelendiğinde, oldukça farklı bir tablo ile karşılaşılır.

Birçok medeniyete ve beyliğe beşiklik etmiş olan Mut, Mersin'in en eski belediyelerinden biridir. Mersin'de, 1900'lü yılların başında merkezi bir yerde belediye binası kurulmuş ve belediyecilik hizmeti bu binada yürütülmeye başlanmıştır. Mut Belediyesi'nin kuruluş tarihi hakkında çelişkiler olsa da, arşivlerdeki bilgilerden, Mut Belediyesi'nin 1869 tarihinde kurulduğu kabul edilmektedir.

İlk olarak yerel seçimlere katılım oranlarında Türkiye-Mersin-Mut temelinde dalgalanmalar olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde yerel seçimlere katılım oranının en yüksek olduğu dönem 1994 yılı (1994 - 91, 79) iken, Mersin (1984 - 94, 73) ve Mut (1984 - 94,89) özelinde ise 1984 yerel seçimleridir. Yerel seçimlere katılım oranının en düşük olduğu yıllar ise Türkiye genelinde 1973 yılı, Mersin'de 1977 yılı ve Mut özelinde 1968 yılıdır. Buradan da anlaşılacağı üzere, seçim yıllarının her birinde seçimlere karşı seçmen ilgisinin birbirinden farklılık gösterdiği gözlemlenir.

Seçimlere katılım oranları üzerinde farklı faktörlerin etkisi olduğunda daha önceki kısımlarda bahsedilmiştir. Bu durumu bir örnekle açıklamak gerekirse ülkemizde darbe, ihtilal gibi büyük bir olayın yaşanmasının ardından yapılan seçimlerde, hem Mut' ta hem de Türkiye'de artış yaşandığı tablolardan anlaşılmaktadır. Bunun kanıtı 1960 Darbesi, 1971 Muhtırası, 1980 Darbesi'dir. Yaşanan bu artış aslında halkın darbeye karşı nasıl bir tepki verdiğinin göstergesidir. Yani halk sandık başına giderek ülkeyi vatan hainlerine bırakmayacağını belirtmektedir.

Araştırma boyunca oyların siyasi yelpazeye göre dağılımı sağ ve sol partiler olarak ikiye ayrılmıştır. Buradaki ayrımın neye yapıldığı konusu üzerinde durmak, araştırma boyunca sağ ve sol olan partileri anlayabilmemiz açısından önem arz etmektedir. İlk olarak geçmiş yıllarda Türkiye'de siyasi saflaşmalar sağ ve sol şeklinde yapılmaktaydı. Muhafazakar, devletçi, dindar düşüncelere yakın olanlar için sağcı; yenilikçi, ileri, devrimci düşünceler yakın olanlar için de solcu gibi tanımlamalar yapılmaktadır. Sağcı anlayış, hayata dar bir bakış açısından bakarken solcu anlayışın ufku geniştir şeklinde genellemeler yapılmaktadır. Yapılan bu sağ-sol ayrımı genellemeleri günümüz Türkiye'si için çok ta geçerli değildir. Ancak oyların siyasi yelpazeye göre dağılımının gösterildiği tablolarda sağ ve sol yelpazeden olan partiler bu bakış açısından ele alınmıştır.

1960-2017 yılları arasında yapılan yerel seçimleri incelerken, tek tek seçim dönemlerinde partilerin aldığı oy oranlarına değinmek yerine oyların siyasi yelpazeye dağılımı üzerinden yorumlamak daha faydalı olacaktır. Şunu belirtmek gerekir ki bir seçim döneminde sağ kanattan bir parti birinci olurken, o seçim döneminde sol kanadın toplam oy oranı daha yüksek olabilmektedir. Bir örnekle açıklamak gerekirse: Mersin, yıllardır "sol eğilimin kalesi" olarak bilinmektedir. 1983 ve 1995 genel seçimleri; 1984 ve 1994 yerel seçim sonuçları Mersin'in istisnalarıdır. 1990'lı yıllarda Mersin'e yaşanan göç ile birlikte seçimlerde oy dağılımında değişiklikler ortaya çıkmaya başlamıştır. Mut için de buna benzer bir durum söz konusudur. İlk seçimlerin yapıldığı dönemlerde, seçimlere katılanların hepsi Mut'un yerli halkı idi ve bu yüzden de onların siyaset anlayışı az veya çok belliydi. Ancak ilerleyen seçim dönemlerinde, ilçe dışından bazı sebeplerden (memur ataması gibi) ötürü yapılan göçlerle birlikte Mut'ta seçimlerdeki oy oranlarında farklılık görülmeye başlanmıştır. Belediye başkanının başka bir partiye geçmesi bile, özellikle yerel seçimlerde seçmenlerin davranışını büyük ölçüde etkilemiştir.

Burada değinilmesi gereken bir başka nokta da bireylerin oy verme davranışı üzerinde etkili olan faktörlerdir. Bu faktörler arasında yaş, aile, cinsiyet gibi faktörlerin yanısıra parti lideri, parti ideolojisi gibi faktörler de etkili olabilmektedir. Bu durumu somutlaştırmak istersek 2004 yerel seçimlerini ele almakta fayda vardır. 2004 yerel seçimlerinin gösterildiği tablo incelendiğinde tabloda Mut' un hatta Mersin'in siyasi tarihinde yaşanmamış bir durumla

karşılaşmıştır. Bu durum da ilk defa bağımsız bir adayın belediye başkanı olmayı başarmış olmasıdır. Belediye başkanı olan Selahattin Arslan, bundan önceki üç seçim döneminde de sol bir partiden aday olmuş ve kazanmıştır. Ancak bu seçimlerde bağımsızdan aday oluyor ve yine kazanmayı başarıyor. Bu durumun yaşanmasında oy verme davranışı üzerindeki “aday faktörü nün” etkisi vardır. Çünkü seçmenler partileri olan CHP’nin peşinden değil de o partinin aday olan Selahattin Arslan’ın peşinden gitmeyi tercih etmişlerdir.

Seçim dönemlerinin bazılarında, bireylerin seçimlere katılımında sadece kendi şahsi fikri değil, içinde yaşadığı toplumun dinamikleri, ekonomik gelişmişlik düzeyi gibi birçok faktör seçim sonuçlarına etki etmektedir. Bir örnekle olayı açıklamak gerekirse:1970’li yılların sonlarına doğru yaşanan kaos ve kargaşanın ardından Türkiye’de yaşanan 1980 Darbesi’ni takip eden ilk yerel ve genel seçim sonuçları incelendiğinde, bu darbenin izlerinin seçim sonuçlarına yansıdığı görülür. Türkiye genelinde yaşanan bu durum, Mersin ve Mut özelinde için de geçerlidir. Seçimlere katılım oranlarında yaşanan değişiklik de bu durumun göstergesidir. Çünkü 1980 Darbesi’nden sonra gerçekleştirilen 1984 seçimlerinde katılım oranı, Türkiye-Mersin-Mut temelinde ulaşabileceği en yüksek oy oranlarına ulaşmıştır.

Yerel seçimlerde özellikle ortanın sağ siyaset anlayışına sahip siyasi partiler, Mut’ta yerel otoritelerin şekillenmesinde belirleyici roller üstlenmiştir. Bu gelenek 1963 yılında, ihtilal döneminde kapatılmış olan Menderes’in Demokrat Partisi’nin devamı niteliğindeki Adalet Partisi ile başlamıştır. 12 Eylül 1980 darbesi döneminde bu partinin kapatılmasının ardından da, yine aynı geleneğin temsilcisi sayılabilecek Anavatan Partisi ve Doğru Yol Partisi siyasi yaşamda belirleyici konuma ulaşmıştır (Arslan, 2007: 12). Mut özelinde belirtilen bu durum, Mut’un siyasi yaşamının şekillenmesinde ve değişiklikler yaşanmasında etkili olmuştur.

Türkiye geneli ve Mut özelinde partilerin başarısı birbirinden farklılık gösterebilmektedir. Bunun en somut örneği 1994 yerel seçimleridir. 1994 seçimlerinde RP Türkiye genelinde yüzde 18,9’ luk bir oy oranına sahipken, Mut özelinde sadece yüzde 3,09’luk bir oy oranına sahiptir. Bu farklılık sadece Mut ve Türkiye için değil, aynı dönemlerde Mut’ta yapılan yerel ve genel seçimler için de geçerlidir. Bu durumun da en somut örneklerinden biri 1994 yerel ve 1995 genel seçimleridir. 1994 seçimlerinde RP’nin yüzde 3’lerde olan oy oranını 1995 genel seçimlerinde yüzde 14’lere kadar çıkarması bu durumun göstergesidir. Araştırma boyunca bu ve benzeri bulgulardan hareketle, Türkiye genelinde ve Mut özelinde siyasi yapıda değişim düzenlilikleri yaşanmaktadır.

1960’ tan 2017’ye kadar geçen süreçte gerçekleşen seçimler incelendiğinde, seçimlerde bazı dönemlerde sağın, bazı dönemlerde de sol kanadın gücü ağır basmıştır. Belediye başkanını belirlemek için gerçekleştirilen 1989, 1984, 1977 seçim dönemlerinde, sol partiler lider konumdadır. Sol partiler 1989 seçimlerinde aldıkları yüzde 56, 10’luk oy ile en yüksek oy oranına ulaşmıştır. Sonraki seçimlerde ise CHP, Mut’ta sürekli bir kan kaybı yaşamaya

başlamıştır. En büyük kan kaybını ise en düşük oy oranına sahip olduğu (yüzde 16,48) 2004 seçimlerinde yaşamıştır. Çünkü bu seçimlerde bağımsız olarak aday olan Selahattin Arslan'ın aldığı oy oranı, sol partilerin oy oranından bir hayli yüksektir. Seçimlerde sağ partilerin oy oranı toplamının en yüksek olduğu seçim dönemi yüzde 74, 03 ile 2014 seçimleri, en düşük olduğu seçim dönemi ise yüzde 39, 98 ile 1977 belediye başkanlığı yerel seçimleridir.

Buna karşın, belediye meclisi seçimlerinde ise belediye başkanlığı seçimlerinden (1989, 1984, 1977) farklı olarak, 1973 seçimlerinde de Mut'ta sol yelpazenin gücü ağır basar. Mut belediye meclisi seçimlerinde, sağ partilerin oy toplamının en yüksek olduğu seçim dönemi, yüzde 60, 03'lük oy oranı ile 2009 seçimleridir. Sol partilerin oy oranının en yüksek olduğu dönem ise yüzde 57, 55 ile 1973 seçimleridir.

Araştırma bulguları, Mut'ta 1960 - 2017 yılları arasında gerçekleşen genel seçimlere, sağ siyaset kültürünün damgasını vurduğunu göstermektedir. Sağ partiler, genel seçimler temelinde Mut'un siyasi yapısı içerisinde en yüksek temsil edilme gücüne 71, 4'lük oy ile 1995 genel seçimlerinde ulaşmıştır. Mut'ta genel seçimlerde sağ siyaset kültürü tartışmasız egemen olmakla birlikte, 1995 seçimlerinde ulaştığı tarihi oy oranından sonra 1999, 2002 ve 2007 yılı seçim dönemlerinde de görüldüğü üzere, sağ partilerin toplam oy oranında gerilemeler yaşanmıştır. Bu değerlendirmeden, milletvekilliği seçimlerinde Mut'ta hep sağ bir partinin üstün konumda olduğu yanılığına düşmemek gerekir. Bazı seçim dönemlerinde sol bir parti seçimlerden galip çıkmasına rağmen, oy oranları toplamına bakıldığında, sağ parti sayısının fazla olması sağ partilerin toplam oy oranının artmasına neden olmaktadır.

Türkiye-Mersin-Mut temelinde genel seçimler incelendiğinde, seçimlere katılım oranının doruk noktasına ulaştığı seçim dönemi 1987 genel seçimleridir. Türkiye genelinde seçmenlerin seçimlere olan ilgisi, Mersin'e göre daha düşükken, Mersinli seçmenlerin seçimlere olan ilgisi de Mutlu seçmenlere oranla daha düşüktür. Buradan hareketle, bir yerde yaşayan insan sayısı azaldıkça seçimlere katılım oranında artış yaşandığı söylenebilir.

Genel seçimler temelinde seçimlere katılım oranında dikkat çeken bir nokta, 1990'lı yıllarda Mersin'in oy oranında yaşanan ani değişimdir. Türkiye geneli ve Mut özelinde seçimlere katılım oranı az çok paralellik gösterirken, 2011 genel seçimlerine kadar Mersin'de bu durum tersinedir. Bu durumun yaşanmasında Mersin'e 1990'lı yıllarda gelen göçün etkisi çoktur. Bu gelen yoğun göç, Mersin'in sadece toplumsal ve ekonomik gelişmişlik seviyesini etkilemekle kalmamış, bunun yanında toplumun siyasi yapısında da büyük bir tahribata neden olmuştur. Ancak Mersin'de yaşanan bu durumun Mut'u fazla etkilemediği tablolardan anlaşılmaktadır.

Öte yandan, Mut'ta sağ partilerin toplam oy oranı, hemen her seçim döneminde, sol partilerin toplam oy oranından daha yüksek olmuştur. 1961 genel seçimlerinde sağ ve sol partilerin toplam oy oranı arasındaki fark yok denecek kadar azdır.

KAYNAKÇA

- [1]. Akbulut, Ö. (2006-b). *Seçim sonuçları değerlendirmesi 1968 yılı raporu*. YerelNET, 20.05.2015 tarihinde http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1968.php adresinden alınmıştır.
- [2]. Akbulut, Ö. (2006-a). *Seçim sonuçları değerlendirmesi 1963 yılı raporu*. YerelNET, 20.05.2015 tarihinde http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1963.php adresinden alınmıştır.
- [3]. Altın, M. (2010). *1950-2007 genel seçimler bağlamında siyasal temsil: Diyarbakır Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- [4]. Armaoğlu, F. (2015). *20. yy siyasi tarihi(1914-1995)*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- [5]. Arslan, D. A. (2016). *Geçmişten günümüze, yerel ve genel seçim sonuçları temelinde Türkiye'nin siyasi yapısı ve milletvekillerimiz*. Çanakkale: Paradigma Akademi.
- [6]. Arslan, D.A., Baştürk, S. & Arslan, G. (2015). Çok partili dönemde, genel seçim sonuçları temelinde Mersin'in siyasi yapısı. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler E-Dergisi*, 12 (4), 129-187.
- [7]. Arslan, D. A. (2015). *Mersin küçük sanayi siteleri esnaf ve sanatkârlarının sosyal-ekonomik profilleri ve temel sorunları*. Mersin: Mersin Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği.
- [8]. Arslan, D.A., Baştürk, S. & Arslan, G. (2015). *Yerel seçim sonuçları temelinde Sarayönü'nün sosyo-politik yapısı*, 19-61.
- [9]. Arslan, D.A. (2012). Yerel seçim sonuçları temelinde Mersin'in siyasi yapısı. *International Journal of Human Sciences [Online]*. (9)2, 916-968.
- [10]. Arslan, D.A. (2012). *Sosyoloji ve yöntem yazıları*. Ankara: Kalkan Matbaacılık.
- [11]. Arslan, D.A. (2006). Beyşehir'in siyasi yapısı, Konya ili ve Türkiye'nin siyasi yapısı içindeki yeri. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 9, 1-20.
- [12]. Arslan, D.A. (2004). Medya- politika ilişkisi üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1, 1-16.
- [13]. Ateş, T. (2007). *Demokrasi, siyasi partiler ve seçim*. İstanbul: Beta Basın ve Yayıncılık.
- [14]. Bayramoğlu, S. (2006-b). *Seçim sonuçları değerlendirmesi 1994 yılı raporu*. YerelNET, 20.05.2015 tarihinde http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1999.php adresinden alınmıştır.
- [15]. Bayramoğlu, S. (2006-a). *Seçim sonuçları değerlendirmesi 1994 yılı raporu*. YerelNET, 20.05.2015 tarihinde http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1994.php adresinden alınmıştır.
- [16]. Bottomore, T. (1987). *Siyaset sosyolojisi* (Çev. E. Mutlu). Ankara: Teori Yayınları.
- [17]. Çam, E. (1995). *Siyaset bilimine giriş*. İstanbul: Der Yayınları.
- [18]. Doğan, A. (2010). *Yerel medyanın siyasal etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

- [19]. Duran, E. (2011). *Adıyaman'da siyasal değişme: 1954-2009*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- [20]. Duverger, M. (1982). *Siyaset sosyolojisi*. (Çev. Ş. Tekeli). İstanbul: Varlık Yayınları.
- [21]. Fidan, A. (2011). *1980 sonrası yapılan yerel seçim sonuçları ve genel seçim sonuçlarının karşılaştırmalı analizi: Mersin örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- [22]. Güldiker, N. (1996). *Toplum bilimsel boyutuyla siyasal katılma*. Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.
- [23]. Kalaycıoğlu, E. (1984). *Çağdaş siyasal bilim teori olgu ve süreçler*. İstanbul: Beta Yayınları.
- [24]. Kapani, M. (1998). *Politika bilimine giriş*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- [25]. Kışlalı, A. T. (2007). *Siyaset bilimi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- [26]. Özkan, N. (2004). *Türkiye ve dünyadan örneklerle seçim kazandıran kampanyalar*. İstanbul: MediaCat Yayınları.
- [27]. Özsoy, O. (2009). *Seçim kazandıran siyasal iletişim*. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- [28]. Öztekin, A. (2010). *Siyaset bilimine giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- [29]. Sabuncuoğlu, Z. & Tüz, M.V. (2008). *Örgütsel psikoloji*. Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.
- [30]. Sarıbay, A.Y. (2008). *Global bir bakışla politik sosyoloji*. İstanbul: Everest Yayınları.
- [31]. Sezen, S. (1994). *Seçim ve demokrasi*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- [32]. Sitembölükbaşı, Ş. (2001). *Parti seçmenlerinin siyasal yönelimlerine etki eden sosyo-ekonomik faktörler: Isparta örnek olay araştırması 1995-1999*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- [33]. Şener, M. (2006-b). *Seçim sonuçları değerlendirmesi 1984 yılı raporu*. . YerelNET, 20.05.2015 tarihinde http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1989.php adresinden alınmıştır.
- [34]. Şener, M. (2006-a). *Seçim sonuçları değerlendirmesi 1984 yılı raporu*. . YerelNET, 20.05.2015 tarihinde http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1984.php adresinden alınmıştır.
- [35]. Tuncay, S. (1996). *Parti içi demokrasi ve Türkiye*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- [36]. Turan, İ. (1987). *Siyasal demokrasi, siyasal katılma, baskı grupları ve sendikalar*. İstanbul: Türkiye Denizciler Sendikası Eğitim Dizisi.
- [37]. Turan, A.E. (2004). *Türkiye'de seçmen davranışı önceki kırılmalar ve 2002 seçimi*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- [38]. TÜİK (2018). *Mut ilçe nüfusunun cinsiyete göre dağılımı*, 20.05.2018 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> adresinden alınmıştır.
- [39]. TÜİK (2018). *İlçede eğitim durumu (6+)*, 20.05.2018 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr> adresinden alınmıştır.

- [40]. TÜİK (2016). *1961 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [41]. TÜİK (2016). *1965 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [42]. TÜİK (2016). *1969 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [43]. TÜİK (2016). *1973 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [44]. TÜİK (2016). *1977 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [45]. TÜİK (2016). *1983 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [46]. TÜİK (2016). *1987 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [47]. TÜİK (2016). *1991 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [48]. TÜİK (2016). *1995 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [49]. TÜİK (2016). *1999 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [50]. TÜİK (2016). *2002 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [51]. TÜİK (2016). *2007 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [52]. TÜİK (2016). *2011 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [53]. TÜİK (2016). *7 Haziran 2015 yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [54]. TÜİK (2016). *1 Kasım yılı milletvekilliği seçim sonuçları Mut*, 15.09.2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul> adresinden alınmıştır.
- [55]. UyduHarita (2015). *Mersin haritası ve resimleri*, 04.03.2015 tarihinde <http://uyduharitaorg/mersin-haritasi-resimleri/> adresinden alınmıştır.
- [56]. Vikipedi (2018-a). *Mut'ta son 50 yılda yaşanan dönüşüm*, 20.05.2018 tarihinde <http://tr.wikipedia.org/wiki/Mut> adresinden alınmıştır.
- [57]. Vikipedi (2015-b). *Mersin haritası ve resimleri*, 04.03.2015 tarihinde <http://tr.wikipedia.org/wiki/Mut> adresinden alınmıştır.

- [58]. Yakışan (2014). *Siyasal partiler ve örgütlenmelerde seçmen davranışları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yenyüzyıl Üniversitesi, İstanbul.
- [59]. Yayman, H. (2006-a). *Seçim sonuçları değerlendirmesi 1973 yılı raporu*. YerelNET, 20.05.2015 tarihinde http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1973.php adresinden alınmıştır.
- [60]. Yayman, H. (2006-b). *Seçim sonuçları değerlendirmesi 1977 yılı raporu*. YerelNET, 20.05.2015 tarihinde http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1977.php adresinden alınmıştır.
- [61]. YerelNET (2015). *Yerel seçim sonuçları temelinde Mut*, 28.04.2015 tarihinde http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_secimsonuclari.php?belediyeid=128545 adresinden alınmıştır.
- [62]. YerelNET (2015). *2014 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Mut*, 28.04.2015.
- [63]. YerelNET (2015). *1963 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Mut*, 28.04.2015 tarihinde http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_bm_secimsonuclari.php?yil=1963&belediyeid=127824 adresinden alınmıştır.
- [64]. YerelNET (2015). *1968 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Mut*, 28.04.2015 tarihinde http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_bm_secimsonuclari.php?yil=1968&belediyeid=128545 adresinden alınmıştır.
- [65]. YerelNET (2015). *1973 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Mut*, 28.04.2015 tarihinde http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_bm_secimsonuclari.php?yil=1973&belediyeid=128545 adresinden alınmıştır.
- [66]. YerelNET (2015). *1977 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Mut*, 28.04.2015 tarihinde http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_bm_secimsonuclari.php?yil=1977&belediyeid=128545 adresinden alınmıştır.
- [67]. YerelNET (2015). *1984 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Mut*, 28.04.2015 tarihinde http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_bm_secimsonuclari.php?yil=1984&belediyeid=128545 adresinden alınmıştır.
- [68]. YerelNET (2015). *1989 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Mut*, 28.04.2015 tarihinde http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_bm_secimsonuclari.php?yil=1989&belediyeid=128545 adresinden alınmıştır.
- [69]. YerelNET (2015). *1994 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Mut*, 28.04.2015 tarihinde http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_bm_secimsonuclari.php?yil=1994&belediyeid=128545 adresinden alınmıştır.
- [70]. YerelNET (2015). *1999 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Mut*, 28.04.2015 tarihinde http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_bm_secimsonuclari.php?yil=1999&belediyeid=128545 adresinden alınmıştır.

[71]. YerelNET (2015). *2004 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Mut*, 28.04.2015 tarihinde http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_bm_secimsonuclari.php?yil=2004&belediyeid=128545 adresinden alınmıştır.

[72]. YerelNET (2015). *2009 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Mut*, 28.04.2015 tarihinde http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye_bm_secimsonuclari.php?yil=2009&belediyeid=128545 adresinden alınmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Fatma DOĞAN
Dođum Tarihi : 08.09.1992
E-mail : raziyedogan89@gmail.com

Öđrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Sosyoloji	Mersin Üniversitesi	2010-2014
Yüksek Lisans	Sosyoloji	Mersin Üniversitesi	2015-

